

Bombay University Publications
(*Devanāgarī-Pāli Texts Series. No. 6*)

थेरगाथा

OR

POURINGS IN VERSE OF THE BUDDHIST BHIKKHUS

For the First time *edited* in Devanāgarī

EDITED BY

N. K. BHAGWAT, M. A.

*Professor, St. Xavier's College,
Fellow of the Bombay University.*

FIRST EDITION

(*All rights reserved by the University*)

BOMBAY

1939

Books suggested for consultation and further study :

1 The Thera and Therīgāthā (P. T. S.) edited by Oldenberg and Pischel, London, 1883.

2 Paramatthadīpanī (Simon Hewavitarne Bequest)—(Singhalese characters), Commentary on the Theragāthā (includes only 14 Nipātas), Colombo, 1918.

3 Theragāthā—(Burmese characters) published by Zabu Meit Swe Press, Rangoon, 1917.

4 A History of Indian Literature, by M. Winternitz, English Translation, by Mrs. Ketkar and Miss Kohn, published by the Calcutta University, 1933. Vol II, Pages 100–113 in particular.

5 A History of Pāli Literature, by B. C. Law, Vol I, London, 1933, Pages 263–267, Pages 1—42.

6 ‘Psalms of the Brothers’ (Psalms of the Early Buddhists)—English translation of the Theragāthā by Mrs. Rhys Davids, London, 1913.

7 Buddhism—its History and Literature—(American Literatures) by T. W. S. Rhys Davids, London.

8 ‘Bauddhasaṃghācā Paricaya’—in Marāṭhī, by D. Kosambi, published by the Karnatak Printing Press, 1926.

9 ‘Monasticism’ (Buddhist)—Article in the Encyclopaedia of Ethics and Religions, Ed. Hastings, Vol. 8th, Pages 797–802.

CONTENTS

	Pages
Books suggested for consultation and further study	
Preface.	i-xix
— <i>Enclosures</i> to the Preface :—	
I सुभामितानि	२-४
II पञ्चतमेघविजृम्भितादीनां पङ्क्तिवर्णनं (Nature Descriptions)...	५-६
III कूटगाथायो	७-८
धेरानं तेमं गाथानञ्च अनुक्रमनिर्दिशो	९-१४
Text in the Devanāgarī	१-१३९
<i>Appendix</i>	
Index of Theras	१-११

Printed by M. N. Kulkarni, at the Karnatak Printing Press, Karnatak House,
Chira Bazar, Bombay 2,

and

Published for the University of Bombay, by Prof. N. K. Bhagwat, M.A.,
University of Bombay, Fort, Bombay.

PREFACE.

Theragāthā or Pourings in verse of the Buddhist Bhikkhus, forms one of the Fifteen Books of the Khuddakanikāya and is now edited in Devanāgarī Characters in the series of Pāli Publications undertaken by the University.¹

The Theragāthā is associated with another work named the Therīgāthā, which has been already published in this series and constitutes Text No : 4.² The Bhikkhunis also uttered in verse their reflections while they traversed the path, which led them to the attainment of Arhatship. These two works together have great value for us as showing the building up of the personality of these men and women of the Buddhist Reformation. They also throw a flood of light on the life and atmosphere of the Saṃgha, which is one of the three gems (Ratanas) of Buddhism.³ In this Preface we shall speak of the Theragāthā alone, but the Reader is advised to read the Preface of the Therīgāthā side by side to realise a complete picture of Buddhist monasticism.

The Theragāthā Collection contains Thirty-six groups of verses and these verses number in all 1279, *excluding* the *three* verses of the Introduction. The verses are said to be the utterances of 264 Theras or Elders. These verses are grouped into Nipātas, like Ekanipāta, Dukanipāta, till they are made to number upto the Satthika nipāta, although this sequence is not regular and we have noted down the absent Nipātas at the end of every Nipāta. Further after the Satthika Nipāta,

1 The aims and objects of this Series have been mentioned by the Vice-Chancellor in his 'Foreword' to the *Nidānakathā*, Page iv—Paragraphs 2-3.

2 Therīgāthā—published, 1937.

3 The other *two* Ratanas or gems being the Buddha and the Dhamma.

there is given the last Nipāta, entitled the *Mahānipāta*, although in the Commentary of the Theragāthā by Dhammapāla, this Nipāta is designated as the *Sattatinipāta*. This last covers 71 Gāthas and constitutes the utterance of one Bhikkhu, Vamgisa (No. 264). At the end of the Theragāthā it is said that the number of the Elders or Theras in this work comes up to 264,¹ while the number of verses uttered by them works up to 1360. The difference in the total number of verses as mentioned in the Text *at the end* of this work and the one, we have arrived at works up to 81.² This shows that this work bears the stamp of incompleteness and can be accounted for by remarking that very many of the verses may have been lost till the work was finally committed to writing. Winternitz mentions 107 poems with 1,279 stanzas.³ He does not, however, note down the difference in the total number of verses. These gāthas are ascribed by tradition to certain Theras. This tradition is guaranteed by Paramatthadīpanī, the commentary written by Dhammapāla,⁴ since he narrates the life-history of each of these Theras. These narratives may have been fashioned out of the verses themselves or purely invented and have been described as “entirely unauthentic”, neither is the tradition of the names of the Theras, as the authors of the verses, on the whole,

1 This number of Bhikkhus is according to the concluding verses of the Theragāthā. Mrs. Rhys Davids, however, regards अधिमुत्त (११४, २४८) किम्बिल (११८, १३८), मालुङ्क्यपुत्त (२१४, २५२) पारापरिय, (११६, २४९) and रेवत (२४४) as *duplicates* and, according to her the total number of Theras is 259. ‘Psalms of the Brethren’, Introduction P. XXVII.

2 1360 according to the concluding verses—1279 = 81.

3 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 101.

4 The commentary may have been composed probably in the 5th Century A. D.

trustworthy.¹ The monks, who ascribed the verses to certain Theras knew little of the real composers of the songs. The question of the reliability of the Commentary and its value has been very well discussed by Mrs. Rhys Davids in her Introduction to the Psalms of the Brethren.² If we find in Dhammapāla ‘historico-scientific-defects,’ it is no use ‘to girt at him for lacking anything so *new-born* in ourselves.’³ The Anthology is a collection containing an early nucleus with later accretions. The Saṃgha during its organisation and continuance for over forty years since its start by the Master, and during the next two or three Centuries continued to develop; and with this development doubtless did the stock of gāthās grow, so that at the Council of Patna the whole stock underwent revision and selection.⁴ Further accretions may have been made before the time when the Piṭakas were committed to writing.⁵ The great bulk of the poems, however, are relatively early as could be seen by both the doctrine and diction of them. Following this line of thinking Mrs. Rhys Davids is less ‘Sceptically’ inclined and remarks ‘that a wholesale and indiscriminating scepticism as to the historical reality of the men and women whose names are attached to these poems is *too easy*.’⁶ By using discrimination she sees “our cluster of Theras in a perspective like that of a Renaissance painter’s aerial gallery.” She thus defends the presentation of the ‘psalms’ in their ‘Nature and historical setting and discovers the utility of the Commentary in varying degrees. The verses, according to the tradition, form the work of many

1 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 101.

2 Introduction to the Psalms—Page xx.

3 Introduction to the Psalms—Page xxi.

4 Introduction to the Psalms—Page xxi, (Summed up; not quoted).

5 खण्डमुमन (९.६) मन्विन (१६९.)

6 Introduction to the Psalms—Page xxiii (Summed up; not quoted).

authors and these authors may be monks and nuns as well. It can not be the product of one brain.’¹ If the same phrases frequently recur and the tone of the verses is ‘Uniform’ in many respects, it proves only the stamp of the ‘Buddhist mind.’² Very many of the Theras were, no doubt, men of acknowledged culture and they did preach not only to lay men and women, but also to Bhikkhus as well and did expound on various occasions,³ the essential and subtler facts of human life and experience. The Gāthās are thus, in majority of cases, the outward expression of the intensity of feeling and ‘serene joy of emancipation.’ Some of the Gāthās show the contemplation of the attainment of emancipation, while some reveal the sublime nature of the Dhamma and some are purely interrogatory.⁴ Most of the Gāthās were uttered after the attainment of Arhatship by those who took a survey of the path that had been trodden and in that moment gave expression to the intensity of feeling. There are others, however, who were not themselves composers, but who could express themselves in terms of verses of those, who had, on a former occasion, composed these verses under similar circumstances. This accounts for the same verses, being uttered by different Theras and the stereotyped method of expressing one’s experiences by the employment of the same phrases, refrains and even lines. There were, however, talented Theras, who did not only feel an imperative need of articulate self-expression but who had been able to devote themselves outright to the cultivation of the Art of verbal self-expression.⁵ Tālāpuṭa’s pourings, for

1 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 101—Neumann refuted.

2 Winternitz, *History*, Vol. II. Page 102.

3 Bhikkhus like Sāriputtā, (२५९), Moggallaṇa, (२६३), Mahākassapa (२६१) ; Puṇṇa, the Son of Mantāṇi (४).

4 Paramatthadīpanī (Simon Hewavitarne Bequest)—edition 1918, Prefatory Note—Page iii.

5 Introduction to the Psalms—Page xli (Summed up ; not quoted).

example, breathe in that feeling, which is conceivable only as the growth of a culture that has won its way through much suffering. This whole is summed up by Mrs. Rhys Davids thus: "Our monachistic Theras sought out Nature as much because they were poets and children of Nature as because they were Arhats. They present a unique blend of religious maturity, primeval shyness, and æsthetic sensitiveness."¹ Mrs. Rhys Davids is further quite right in assuming that "some conjuncture of notable experience and responsive internal development, recipient and synergic, has supervened, and for a brief space the rhythm of being becomes rhythmically articulate."² They then burst into a rhythmic Udāna, 'a breathing forth' of their deep emotion. We have thought it better to retain the term 'pourings in verse', rather than the term 'Psalms.' It will be easy to see why this work as much as the Therīgāthā should have attracted the attention and scholarship of European scholars, who have produced literature on these two collections.³

As for the *Chronology* of the Theragāthā, the question can be decided with a certain degree of approximation. Whatever may have been the dates of the individual Texts of the Tipiṭaka they can be fixed between the 'upper limit' and the 'lower limit'.⁴ The former includes the period of 45 years of the Master, after his enlightenment; while the latter may be brought down to the 5 Cen. of the Christian Era, during which scholars like Buddhadatta, Buddhaghosa and Dhammapāla completed Pāli Literature. Another landmark in this chronology is the reign of the king Vattagamani Abhaya of Ceylon, during which Pāli *canon*, was, according to tradition,

1 Introduction to the Psalms—Page xli.

2 Introduction to the Psalms—Page xli.

3 B. C. Law—*A History of Pāli Literature*—Vol. I, Pages 264-265.

4 B. C. Law, *A History of Pāli Literature*—Vol. I, Page 11, the whole para.

committed to writing in the first Cen. B. C. The truth of this tradition can be substantiated by facts and by internal evidence from the Milinda Pañha, a work of the First Cen. A. D. These and other proofs of sculptural and monumental inscriptions, and epithets like 'Bhāṇaka, Suttantika, Peṭakī, Pañcanekāyika' point to the fact that "before the 2nd Cen. B. C. there was already a collection of Buddhist Texts, which was called 'Piṭakas' and was divided into 'Nikāyas'.¹ The Khuddakanikāya, comprises the Theragāthā. This Nikāya consists of fifteen books as enumerated according to the list of the Majjhimabhāṇaka; while the Dīghabhāṇaka mentions only twelve. From this and other considerations it is also contented that the Khuddakapāṭhā was a compilation made in Ceylon and was accorded a place among the books of the Khuddakanikāya either immediately before the commitment of the Pāli Canon to writing during the reign of king Vaṭṭagāmaṇi or even after that although before the time of Buddhaghosa.² According to Dhammapāla many Theras lived later than the first great Council (Saṃgīti). Names of Tekicchakārī, Vitasoka and Ekavihāriya are mentioned. The first lived in the reign of Asoka's father; while the other two were Asoka's brothers. Their verses very likely, may have been incorporated in the Anthology at the Third Saṃgīti at Pāṭaliputta.³ Sabba-kāma Thera, who presided at the second Buddhist Council in the city of Vesāli has contributed his share to the Theragāthā.⁴ Again Dr. Winternitz mentions verses belonging to the later strata of Buddhist poetry and thought.⁵ He further draws our attention to the Gāthās of Pārāpariya Thera (257, verses

1 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 17, consult the whole para.

2 B. C. Law, *History*—Vol. I, Page 34, the whole para in general.

3 Introduction to the Psalms—Page xxi.

4 Paramatthadipani (S. Hewavitarne Bequest) edition 1918, Prefatory Note—Page iii.

5 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 110.

923-951) and of Phussa Thera (258, verses 952-983). Herein they speak of the *decay of the religion* and the state described therein may have reference to centuries after the founding of the order and 'after the time of Asoka.'¹ From this, he concludes that the Gāthās were not already collected and carefully preserved during Gotoma's lifetime and soberly fixed soon after his death.² They must have been finally fixed when the Pacchima Kāla (verses 980) had set in.³ This time, therefore, may have been somewhere between the third Cen. B. C. and 1 Cen. B. C.⁴

After these general considerations, we turn to the collection of the Theragāthā for a rather detailed examination. In the first place Mrs. Rhys Davids points out the difference in idiom, sentiment and tone between the Theragāthā and the Therīgāthā. In the *latter* 'a personal note' is very frequently struck; and one hears more of the 'inner experience'. In the Theragāthā, on the other hand, there is mention of external experiences. 'In the monks' songs descriptions of Nature predominate, while in those of the nuns pictures of life prevail.'⁵ To understand the real significance of the Theragāthā, however, we must understand the Introductory verses of this Collection. 'Listen to the Gāthās encompassing the self (Attupanāyikā) of those, who are grounded in self.'⁶ The Theras, carrying on Vipassanā (Paññā) attained to the ideal of

1 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 110.

2 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 111.

3 The actual line is: भिक्खुनं भिक्खुनीनञ्च पत्ते कात्तम्हि पच्छिमे ।
(Page 110).

4 Most of the stories that are given in the Theragāthā Commentary are found in the same form, but in different style of language in the commentaries to the Anguttaranikāya, Dhammapada and Apadāna. So many verses are repeated in the Therīgāthā. The Attakathās are *old*.

5 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 102.

6 The actual line is: गुणाय भावित्तानं गाथा अत्तुपनायिका ।

the Immortal Place (Nibbāṇa) and having put an end of their self and reflecting on the various stages of *the path*, trodden by them, expressed themselves. If we realise the meaning of *Attupanāyikā*, it covered the whole of their life—consisting of material life and inner experience as the result of self-introspection. Before the Theras embraced a life of houselessness, they lived in their own houses, surroundings, atmosphere—in this world. But when, owing to the happening of an incident during their life, they left their own home, they lived in the Saṃgha and being self-grounded, had to face various incidents in their new life, had a varied experience and they built up their personality on this rock-bed of experience and introspection and thus there is recorded in this Collection, howsoever imperfectly, both the experiences of these 264 Bhikkhus! Mrs. Rhys Davids has given us this analysis:—*External Experience* in the case of 114 Theras; *Internal Experience* in the case of 141 Theras and *Mixed Experience* in the case of 9¹. Further out of 264 Bhikkhus she has grouped their *pourings* as under:—Homilies: 46; External Experience: 114; Internal Experience: 95; and mixed: 9.² In building up their personality, they developed various good qualities, removed many evil ones, in spite of odds showed their mettle, pluck and stuff, became fully alive to the tremendous power that they acquired, got out of their narrow groove of stagnant and static life, widened their outlook and liberalised their vision, faced temptations and conquered them³. This new personality emerged out of the ashes of their old slough—consisting of ignorance and bigotry, intolerance, pride and infatuation, love for luxury and craving of sensual pleasures—

1-2 Introduction to the Psalms: Pages xxxii—xxxiii.

3 Take the following stories as types:— अङ्गुलिमाल (२५५)
रत्नपाल, (२५१) सुन्दरसमुद्र (२२४) कालुदायी (२३३)
सुनीत (२४२), तालपुट (२६२).

in fact, everything that cramped their growth ethical, mental, intellectual and emotional. Further this personality was built on the *Three-fold* essentials of Seela, Samādhi and Paññā. The whole beauty of their life in association, in Saṃgha, was that they were given full scope, and opportunity in this new world of theirs to develop these three essentials with a view to prepare them to carry out the great programme of social, moral and spiritual regeneration of the land, based on equality of castes and the doctrine of Kamma rather than the doctrine of birthright. The Master wanted to prepare a band of faithful and devoted band of Bhikkhus and Bhikkhunis and send them out into the open world¹ to preach and teach, to regulate and govern, to infuse a new spirit and implication for life, to develop nobler and universal qualities of Metta, Karuṇā, Muditā and Upekkhā,² and create a new world based on equality, humanity, and brotherhood. Hence the necessity of Monasteries or viharas, organised life with a distinctive dress and the rules and regulations of the Vinaya Piṭaka. The verses in the Theragāthā, if properly analysed and examined in detail will reveal to us the above-mentioned fundamental ideas and points.

If we grasp the points and considerations mentioned in the last paragraph, we can easily explain the rich *sententious* vein of the verses of the Theragāthā. The Bhikkhus, in their utterances speak of things of general import, moralise and philosophise in the form a maxim or a sooth-saying and

- 1 चरथ भिक्खवे चारिकं चरमानो बहुजनहिताय, बहुजनमुखाय, लोकानुकम्पाय, अत्थाय, हिताय, मुखाय देवमनुस्मानं । देवेथ भिक्खवे वम्मं अदिकल्याणं मज्झकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं गल्लभनं केवलपरिपुण्णं परिमुद्धं ब्रम्हचारियं पकासेथ.—महावग्ग, विनयपिटक.

- 2 Known as the Brahmavihārā (exalted states) e.g.

एवं सब्बेसु पाणेषु सब्बत्थ कुसलो मिया ।

hence the reading of these Gāthās refreshes the spirit of the Reader, as he reads these verses of wisdom and recorded experience. (Vide : Enclosure I).¹ They are pithy, breathe in shrewd commonsense, pointed, going home to the heart, setting the mind a-thinking, and helping the reader to change his view and create an outlook where there is none. They are so popular that they are found in works like the Dhammapada, the Suttanipātā, the Udāna, the Dīgha and the Majjhimanikāyas and other parts of Suttanta literature.

Another noticeable feature of the Theragāthā is the love of Nature and beautiful descriptions occurring in the work. On the face of it, it seems somewhat puzzling as to how these Bhikkhus, who had left their home for realising the emptiness of phenomena and the attainment of the Nibbāṇa, could have shown such marvellous predilection for what is sublime and grand in Nature ; but on a closer consideration, we see that Nature helped them to concentrate and realise the essentials of doctrines. The Bhikkhus were not sickly sentimental, nor unnecessarily sombre and pessimistic. The capacity to appreciate the grandeur, gorgeousness and majesty of Nature precludes any possibility of their being sentimental, sombre and pessimistic. They were also neither croakers nor grumblers. When, therefore, they saw grand scenes of Nature, they burst into songs. (Vide : Enclosure II) Dr. Winternitz remarks, “sure enough, in the ‘Songs of the Elders,’ the charming descriptions of Nature are largely instrumental in making many of these religious poems real gems of Indian lyric poetry”.² In the midst of forest and mountain scenery the Bhikkhu pursues his meditation ; and even when thunder rolls and rains pour down, the liberated Bhikkhu sits in bliss. “Even the saint, who is indifferent to pleasure and pain, does not refrain from describing the

1 It is not possible to give all here. Some of them are reproduced in Enclosure I.

2 Winternitz, *History*. Vol. II, Page 106.

spring”¹ Dr. Winternitz traces this liking for Nature on the part of the Bhikkhu, who has embraced a life of houselessness, as a prominent feature of Indian poetry and mentions the Rāmāyaṇa in this connection”. Mrs. Rhys Davids, however, sees the Buddhist as striking ‘a more intimate note’.³ She quotes lines from the Theragāthā and remarks, “such lines as these and many more, simply as word-music, we may place without hesitation beside any passage of Keats and Shelley”.⁴

Buddha’s monastic order was absolutely a distinctive feature although it may not have been new creation. Separation from the world, in the solitary existence of a hermit or ascetic or in regulated societies had been a characteristic feature of Indian Life. The basis of Gotama’s religious system had, however, been Monastic Rule and Self-discipline and this, according to him, was the sole way of religious attainment. Further, what differentiated Buddha’s Saṃgha from its predecessor was the removal of all distinctions of caste. Membership of the order was open to all from the highest to the lowest, without distinction of race or birth”. No distinction or priority of caste was ever recognised in Buddhism.⁵ The doors of Immortality were thrown open to all—in fact to those, who had *ears* to *listen*.⁶ It was the greatest experiment of democracy in religion tried by Gotama in his days. Men, women and children, recruited from all strata of society rallied round the standard of the Master, cheerfully submitted themselves to the vow of

1 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 107.

2 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 106.

3 Introduction to the Psalms—Page xxxvii—Note.

4 Introduction to the Psalms—Page xxxvi. Her appreciation of the Bhikkhus as Poets of Nature is really very stimulating and convincing.

5 *Encyclopædia of Religion and Ethics*—Ed. Hastings, Vol. 8 (Monasticism) ‘Buddhist’—Page 797.

6 Cf. अपाप्ता तेमं अमत्स्य द्वाग । ये मोतवन्तो पमुवन्तु गद्धं ॥

poverty, to the relinquishment of individual possession of worldly goods and sought a life of renunciation and strenuous pursuit of the highest aim.¹ Thus a brotherhood of religious aspirants was formed and Gotama's own splendid and inspiring example drew members to this Brotherhood from people, not only from status and position, but from all ranks and grades. A mere analysis of the social standing of the *Theras* would be interesting and instructive. They belong to various classes like the Brahmins, (113 Theras); Khattiyas (60); owners and cultivators (7); Burgesses (53); craftsmen etc. (9); actor (1) Pariahs, labourers etc. (10); Illegitimate sons of Kings etc. (3) and sons of lay-adherents (3). This classification is based on the number of Theras being 259.² Mrs. Rhys Davids presents this analysis to disprove the view that 'Buddhism, at its inception, had but little power to draw to itself the lowly, the wretched, and the suffering'.³ Buddhism further appealed to the fair sex, can be proved from the very existence of the Therīgāthā. Buddhism also appealed to the young.⁴ "In contrast to the Brahmin ordinance which prescribed a retreat to a recluse's career for the declining years of life, the Saṃgha welcomed the young".⁵ It is pointed out that the childlike diction and ideas of the words put into their mouth are worthy of note. The author of the 'Psalms of the Brethren', says, 'Hence the verses support the legend of the Commentary, and strengthen our belief in the faithfulness of the prose tradition which saw, in its greater founder not only

1 Remember the beautiful story of रत्तपाल as given in the Majjhima-nikāya (Majjhima Paṇṇāsaka). He tells his father to throw all the riches and wealth shown to him (Raṭṭhapaḷa) into the Ganges !

2 Introduction to the Psalms: Page xxviii.

3 Mrs. Rhys Davids mentions Oldenberg, Buddha, P. 180 and Note

4 भट्ट (२२६) सङ्खिच्च (२४०) सीवल्लि (६०) सोपाक, (३३, २२७) सुमन (२१९).

5 Introduction to the Psalms, Pages xxx—xxxi.

a mind of consummate wisdom, but a heart filled with tender compassion, strong and willing to save even those little ones".¹ It goes to confirm the Divine saying "Suffer *me to come* to the little children, for of such too is my kingdom that is within you."²

The doctrines that are found in the Collection are, in fact, the same as occurring in the Therīgāthā. The four Noble Truths and the Ideal of Nirvāṇa are found every now and then. "Tisso Vijjā Anuppattā, Katam Buddhassa Sāsanam", is the burthen that is met with practically throughout these verses. The three knowledges (Vijjas) aim at the attainment of extreme peace of mind, by the utter extinction of passion, hatred and illusion. Sensual pleasures are condemned in no unmistakable terms. 'Craving for existence' is required to be destroyed, round of birth and death is ended and there is no further existence beyond. "Plain living is emphasized on with four or five morsels of food and a cup of water," and expresses the ideas of 'Phāsu-vihāra' or easy life. (Verse No. 986).

The highest ideal is that of Arhatship. When a Bhikkhu entered the Saṃgha, he was placed under the tutelage of an Acariya. He observed, faithfully the rule of life and grasped the principles and significance of rules that were prescribed for him. Bhikkhus were given instructions in the eightfold path, the real nature of sensual pleasures, the Asubha Bhāvanā (foulness of matter), the seven factories of enlightenment, lessons in meditation, the real nature of five groups and spheres of consciousness, the six Abbiññas, the powers of performing miracles, the three Vijjas (knowledges), studying the appearance and disappearance of elements of being, the five fetters or Nīvaraṇāni, the four noble truths, the nature of Avijjā, the destruction of the craving for existence, secla, its nature and perfume; the destruction of floods, knots and conceit; Vimokkha (another name for the Nibbāna) cognisable

as unconditioned and through the realisation of the emptiness of phenomena (*suññato*); neither the five groups nor elements of being constituting the soul; eight *vimokkhas*, emancipation both ways (*ubhato*), four-fold *vipallas*, three-fold *metta-kamma*, *ceto pariññanāṇa* (knowledge of reading the thoughts of others); the thirty-two signs of greatness (*mahā-purisa lakkaṇāni*); *Dhutangāni*—all these and others are mentioned and are deemed necessary to attain to the ideal of the *Nibbāna*. The latter is looked at both as a negative aspect and a positive one; evidence of its being positive in aspect is complete in the *Theragāthā*—it is the highest peace; the most secure resort; insight, happiness, coolness, calmness. These doctrines are intended to bring out a *moral* development, in the *Bhikkhu* and virtues like self-restraint, abstinence, contentment, patience, celibacy or chastity, humility, benevolence, liberality, reverence, gratitude, toleration, veracity or truth, righteousness, the four *Brahmavihāras*—these, though common to other books of the *Suttapiṭaka*, are represented here as constituting personal confessions or personal experiences. *Bhikkhus* relate how they had to stand temptations and conquered them (V. 270, 302, 462–466). One *Bhikkhu* acknowledges the realisation of truth through his mother, (V. No. 338 वड्डुश्वेर.) A *Bhikkhu* consoles his mother that after all her son was not dead¹ (सानुश्वेर , verse 47). This Collection gives a rich crop of external experiences, although description of the inner life of the *Bhikkhu* is also not rare. *Tālapuṭa* (No. 262) gives in a soliloquy his yearnings—‘wrestlings with the *Citta*.’ They describe their spiritual conflicts, and upward aspirations. They also sing their final attainment, cessation of toil, completed introspective sanctification: ‘duty done’². They realise how

1 मृतं वा अम्म रोदन्ति यो वा जीवं न दिस्सति ।

जीवन्तं मं अम्म दिस्सन्ती कस्मा मं अम्म रोदसि ? ॥

2 Introduction to the *Psalms*—Page xlii. कृतं करणीयं

under diverse conditions and with diverse motives they left their householders' life and became free from the trammels of their past state, also from the inconvenience, and from their intolerable condition. Their keen sense of duty or culmination of a developed or pre-fulfilled culture enabled them to undergo necessary preparation and thus triumph over many temptations. They entered a new atmosphere, in which they found full scope for development, struggle and unfoldment of personality. They understood and realised the laws of the world, their origin, their working, terrible havoc caused by the ignorance of the laws, and they cut off the sources of suffering. With this new eye of truth and new implication and interpretation of life, they entered into a new *world of action*, active piety, active benevolence and beneficence and in imitation of their Master and obeying His behest, they carried on the work of imparting a message of hope to suffering humanity.¹ From the Theragāthā, it can be conclusively proved that the Theras did serve the Society and their life in the Saṃgha was a preparation to that effect. It may not be 'conscious' with them, but it was so with the Buddha, who founded the Saṃgha. The Master's life was an ideal before them.

Reference has already been made to the pithy sentences, soothsayings and maxims, that are scattered throughout this Collection. That is a prominent literary feature. Secondly, the same verses, refrain, typical phrases, and enumerations, are put into the songs of various Bhikkhus. There may have been ready such collections of detached Gāthās and they are interspersed in this *Collection*, sometimes even loosely but connected with the name of a Bhikkhu. It can be shown that such disjointed Gāthas can be taken out of the narrative, without any break in the continuity. Thirdly, we can trace different stages in the structure—"a ballad, incipient drama, or a con-

1 'Preface' to the Therigāthā (Devanāgarī Edition of the University) Pages (vii-viii).

running numbers to Theras so as to arrive at the total number of 264. Besides we have given the running number to the utterances of a particular Bhikkhu and put the total number of the utterances of that individual Bhikkhu in bracket to the right of the name into brackets. This facilitates checking of verses in a particular Nipāta as given in the Uddāna. Further the process of abridgement of repeated verses in the Theragāthā followed by the editors of the P. T. S. has been, many a time, puzzling and misleading to the reader and students of Pāli. We have, therefore, filled all those gaps by repeating the lines along with every verse, or giving the word in the beginning and in the end, and have used the letter ' *pc* '. To give an example we refer to the utterances of Mālunkyaputta (Bhikkhu No. 252) and constituting verses 797-820 of our edition; and 794-817 of the P. T. S. The Pāli student finds it difficult to follow the hints of the editors, for example, in connection with verses 794-795. We have, therefore, constructed both the verses supplying the gaps and reproducing the two verses—separately and clearly marking them with proper number. We have used the Comma (,) freely to show the process of sandhi and indicate such other changes and implications as are detailed in the first publication of this series viz., The Nidānakathā (Preface, Pages IX-X). Free use of Parasavanna i.e. using the corresponding nasal and not the Pāli niggahita is another feature of the books published in this Series. Introduction of bold type in the case of subjects and proper names, topics and technical words has been adhered to. Enclosures are given to the Preface, showing the Subhāsītani, detailed reference and in some cases reproduction of verses, describing Nature and her varied scenes and puzzles or Kūṭa-gāthās. Detailed list of Theras and the number of verses uttered by each have been given. In the end Theras and their serial number with the number of Gāthās uttered by each, have been alphabetically arranged by my students and thus a nice *Index* has been added. No efforts, in short, have been

spared to make the Text as useful as possible to the Pāli student, for whom this Series has been started by this University.

Our thanks are due to my student Mr. Gangji Velji Khimji Shah, (an M. A. Student) who, at a considerable sacrifice of time and energy, wrote down a fair MSS. in the Devanāgarī of the Theragāthā and who sat with me for hours together while editing the Text and reading and comparing different Texts and correcting the proofs. He further helped me in getting the Text through the Press, by making the Press Management to expedite the work after the submission of corrected proofs. All this he did for his love of work and the cause of Pāli scholarship. I am also equally obliged to Mr. (now Prof.) R. K. Acharya, of the Baroda College, who helped me in editing the MSS. and who wanted to add short notes of philological nature, culled from the Commentary on the Theragāthā, to illustrate the meanings of words, occurring in the Text, but owing to the incompleteness of the Singhalese Commentary, which covers only 1-14 Nipātas of the whole Text, his notes, to our regret, could not be incorporated in this edition. We greatly appreciate the help rendered by Messrs. Gangji Velji Shah and B. G. Gokhale in preparing Index to this work. The Management of the Karnatak Printing Press, in the end, deserves our sincere thanks for prompt and efficient work.

In conclusion, we are glad to mention that other Professors of Pāli have come forward to co-operate with the University by offering their honorary services and submitting their MSS of other Texts for inclusion in this Series. Prof. R. D. Vadekar will be soon adding the 'Milinda Pañha' to this series. It is also a matter of satisfaction that this activity of the University has been widely appreciated by Pāli Scholars from Bengal and Pāli Professors and Scholars in other parts of India as well.

Sugata Nidhāna, }
Khar, Bombay, }
August, 1939 }

N. K. BHAGWAT.

ENCLOSURE I

सुभासितानि

(१) सन्निभरे'व समासेथ पण्डितेहे'त्थदस्सिभि ।

verse 7

(२) साधु सुविहितान दस्सनं । कक्खा छिज्जति बुद्धि वड्ढति ॥

verse 78

(३) हित्वा सतपलं कंसं सोवण्णं सतराजिकं । अग्गहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुतिया-
भिसेचनं ॥

verse 100

(४) एक्कज्जदस्सी दुम्मेधो सतदस्सी च पण्डितो ।

verse 109

(५) सरीरसुखगिद्धस्स कुतो समणसाधुता ? ।

verse 117

(६) सुखं सुपन्ति मुनयो ये इत्थीसु न बज्झरे ।

verse 140

(७) न ब्राम्हणो बहिवण्णो अन्तोवण्णो हि ब्राम्हणो ।

verse 143

(८) पज्जाय अत्थं जानाति । वातो अत्थो सुखावहो ॥

verse 144

(९) यं करोति नरो कम्मं कल्याणं यदि पापकं । तस्स तस्से'व दायादो यं यं
कम्मं पकुब्बति ॥

verse 147

(१०) अच्चयन्ति अहोरत्ता, जीवितं उपरुज्झति । आयु खीयति मच्चानं
कुन्नदीनं' व ओदकं ॥

verse 148

(११) एवं कुसीतं आगम्म साधुजीवी पि सीदति ।

verse 150

(१२) सङ्गामे मे मतं सेय्यो यश्चे जीवे पराजितो ॥

verse 197

(१३) यं हि कयिरा तं हि वदे यं न कयिरा न तं वदे ॥

verse 229

(१४) योनिसो संविधानेन सुखं पप्पोति पण्डितो ।

verse 296

(१५) धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं । धम्मो सुचिण्णो सुखमा' वहाति ॥
अधम्मो निरयं नेति । धम्मो पापोति सुग्गतिं ॥

verses 306, 307

(१६) एवं सुभासिता वाचा अफला होति अकुब्बतो ।

verse 326

(१७) यो वे गह्वनं वचनञ्जू धीरो । वसे च तम्हि जनयेथ पेमं ।

verse 373

(१८) सो करोहि सुदीपम'त्तनो त्वं । न हि ताणं तव विज्जते'व अञ्जं ॥

verse 415

(१९) कुद्धं अप्पटिकुज्झन्तो सङ्गामं जेति दुज्जयं ।

verse 445

(२०) अमोघं दिवसं कयिरा अप्पेन बहुकेन वा । यं यं विजहते रात्तिं तदूनं
तस्स जीवितं ॥

verse 454

(२१) पञ्जाय च अलाभेन वित्तवा पि न जीवति ।

verse 502

(२२) आसाय कस्सते खेत्तं । बीजं आसाय वप्पति । आसाय वाणिजा यन्ति ।
समुद्दं धनहारका । याय आसाय तिट्ठामि । सा मे आसा समिज्झतु ॥

verse 533

(२३) साधयिस्साम'हं येव, ना'ञ्जो अञ्जस्स कारको ।

verse 545

(२४) पञ्जा सुतविनिच्छिन्नी । पञ्जा कित्तिसिलोकवद्धनी । पञ्जासहितो नरो
इध । अपि दुक्खेसु सुखानि विन्दति ॥

verse 554

- (२५) यत्थ जायेथ मीयेथ तत्थ किं विय अब्भुतं ? ।
verse 555
- (२६) नातिवेलं पभायसेय्य सङ्गमज्झमिह पण्डितो ।
verse 585
- (२७) यच्च अज्जे न रक्खन्ति, यो च अज्जे न रक्खति । स वे भिक्खु सुखं
सेति । कामेसु अनपेक्खवा ॥
verse 603
- (२८) सीलं हि सब्बसम्पत्तिं उपनामेति सेवितं ।
verse 611
- (२९) सीलमे'व इध अगं, पज्जवा पन उत्तमो । मनुस्सेसु च देवेसु सीलप-
ज्जाणतो जयं ॥
verse 622
- (३०) तपेन ब्रम्हचरियेन संयमेन दमेन च । एतेन ब्राम्हणो होति ॥
verse 634
- (३१) अत्तना चोदय'त्तानं, निब्बाणम'भिहारये ॥
verse 640
- (३२) अलाभो धम्मिको सेय्यो यच्च लाभो अधम्मिको ।
verse 669
- (३३) अयसो च सेय्यो विज्झूनं न यसो अप्पबुद्धिनं ।
verse 670
- (३४) गरहा'व सेय्यो विज्झूहि यच्च बालप्पसंसना ।
verse 671
- (३५) पविवेकियं दुक्खं सेय्यो यच्च काममयं सुखं ।
verse 672
- (३६) मरणं धम्मिकं सेय्यो यच्च जीवे अधम्मिकं ।
verse 673
- (३७) इन्द्रियानि मनुस्सानं हिताया'हिताय च । अरक्खितानि अहिताय
रक्खितानि हिताय च ॥
verse 731
- (३८) तस्मा हि पज्जा'व धनेन सेय्यो । याय वोसानं इधा' धिगच्छति ।
verse 787

(३९) कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा । विरूपरूपेन मथेन्ति चित्तं ॥

verse 790

(४०) निष्पपञ्चरतो बुद्धो निष्पपञ्चम'देसयि ।

verse 905

(४१) सतं हि सो पियो होति असतं होति अपियो ।

verse 997

(४२) साधू'पि हुत्वान असाधु होन्ति । असाधु हुत्वा पुन साधु होन्ति ॥

verse 1012

(४३) अपिच्छता सप्पुरिसेहि वणिता ।

verse 1127

(४४) तमेव वाचं भासेय्य याय'त्तानं न तापये । परे च न विहिंसेय्य सा वे
वाचा सुभासिता ॥

verse 1230

(४५) बहूनं वत अत्थाय उप्पज्जन्ति तथागता । इत्थीनं पुरुसानञ्च ये ते
सासनकारका ॥

verse 1259

(४६) यथावादी तथाकारी अहू बुद्धस्स सावको ।

verse 1280

ENCLOSURE II

निसर्गवर्णनं (Nature Descriptions)

- (१) नीलम्भवणा रुचिरा सीतवारी सुचिन्धरा । इन्दगोपकसञ्छन्ना ते सेला
रमयन्ति मं ॥ verse 16 वनवच्छ थेरो (१३)
- (२) नीला सुगीवा सिखिनो मोरा कारवियं अभिनदन्ति । ते सीतवातकलिता
सुत्तं स्नायं निबोधेन्ति ॥ verse 25 चित्तको थेरो (२२)
- (३) विवरं अनुपतन्ति विज्जुता । वेभारस्स च पडण्वस्स च । नगविवरगतो
च स्नायति । पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो ॥
verse 44 सिरिवड्डो थेरो (४१)
- (४) विहविहाभिनदिते सिप्पिकाभिरुतेहि च । न मे तं फन्दति चित्तं एकत्तनिरतं
हि मे ॥
verse 52, रामण्य्यको थेरो (४९)
- (५) धरणी च सिञ्चति वाति मालुतो विज्जुता चरति नभे । उपसम्मन्ति वितक्का
चित्तं सुसमाहितं मम ॥
verse 53 विमलो थेरो (५०)
- (६) वस्सति देवो यथा सुगीतं one-fourth line of verses, 54-57 and
328-332, Four Therās and गिरिमानन्दो थेरो (२००)
- (७) नगानगगोसु सुसंविस्सुहा । उदग्गमेघेन नवेन सिता । विवेककामस्स
अरञ्जसज्जिनो । जनेति भिय्यो उसभस्स कल्यतं ॥
verse 113, उसभो थेरो (११०)
- (८) अच्छोदिका पुथुसिला गोणङ्गलमिगायुता । अम्बुसेवाल्सञ्छन्ना ते सेला
रमयन्ति मं ॥
verses 116, 604 वनवच्छथेरो (११३) सङ्किच्चथेरो (२४०)
- (९) देवो च वस्सति देवो च गळ्ळाळयति । एक्को चा'हं भेरवे बिले विहरामि
तस्स मय्हं एक्कस्स भेरवे बिले विहरतो । न'त्थि भयं वा छम्भितत्तं वा
लोमहंसो वा
verse 922, सम्बुलकच्चानो थेरो (१५५)

(१०) नदन्ति मोरा सुसिखा सुपेखुणा । सुनीलगीवा सुमुखा सुगजिनो । सुसद्-
लाचा'पि महामही अयं । सुव्यापितम्बु सुबलाहकं नभं ॥

verse 214, चूळको थेरो (१६६)

(११) यदा बलाका सुचि पण्डरच्छदा । काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता । पले-
हिति आलयमा'लयेसिनी । तदा नदी अजकरणी रमेति ॥

verses 310-313 सप्पको थेरो (१९६)

(१२) अङ्गारिनो दानि दुमा भदन्ते । फलेसिनो छदनं विप्पहाय । ते अच्चि-
मन्तो' व पभासयन्ति । समयो महावीर भगी रसानं ॥

next one verse, in all 530-531, कालुदायी थेरो (२३३)

(१३) सुपुप्फिते सीतवने सीतले गिरिकन्दरे । गत्तानि परिसिञ्चित्वा चङ्क-
मिस्सामि एकको ॥

verse 543, एकविहारियो थेरो (२३४)

(१४) मालुते उपवायन्ते सीते सुरभिगन्धके । अविज्जं दालयिस्सामि निसि-
न्नो नगमुद्धनि ॥

वने कुसुमसञ्छन्ने पञ्चारे नून सीतले । विमुत्तिसुखेन सुखितो रमि-
स्सामि गिरिब्बजे

verses 547-548, एकविहारियो थेरो (२३४)

(१५) पिण्डपातपटिकन्तो सेलमारुह कस्सपो । ज्ञायति अनुपादानो पहीन-
भयभेरवो ॥

and the Burthen ते सेला रमयन्ति मं । verses 1062-1068, महाक-
स्सपो थेरो (२६१)

(१६) कदानु' हं पच्चतकन्दरासु । एकाकियो अदुतियो विहस्सं । अनिच्चतो
सच्चभवं विपस्सं । तं मे इदं तं नु कदा भविस्सति ? ॥

verse 1094, तालपुटो थेरो (२६२)

कदा नु मं पावुसकालमेधो । नवेन तोयेन सचीवरं वने । इसिप्पयातम्हि
पथे वजन्तं । ओवस्सते तं नु कदा भाविस्सति ? ॥

and next two verses, in all 1105-1107, तालपुटो थेरो (२६२)

ENCLOSURE III

कूटगाथायो

(१) पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्चचु'त्तरि भावये । पञ्चसङ्गातिगो भिक्खू
ओघतिण्णो'ति बुच्चति ॥

verse 18

(२) ना'हं भयस्स भायामि ।

verse 24

(३) मतं वा अम्म रोदन्ति यो वा जीवं न दिस्सति ।
जीवन्तं मं दिस्सन्ती कस्मा मं अम्म रोदसि ? ॥

verse 47

(४) आसं कुटिया विराजय । दुक्खा भिक्खु पुन नवा कुटि ॥

verse 60

(५) पस्सति पस्सो पस्सन्तं अपस्सन्तञ्च न पस्सति ।
अपस्सन्तो अपस्सन्तं पस्सन्तञ्च न पस्सति ॥

verse 64

(६) उप्पतन्तेसु निपते निप्पतन्तेसु उप्पते ।
वसे अवस मानेसु, रममानेसु, नो रमे ॥

verse 79

(७) मक्कटो पञ्चद्वारायं कुटिकायं पसक्किय ।
द्वारेण अनुपरियेति घट्टयन्तो मुहुं मुहुं ॥

verse 128

(८) गहकारक, दिट्ठो'सि, पुन गेहं न काहसि ॥

verse 187

(९) पूजितो पूजनेय्यानं सक्कुरेयान सक्कतो ।
अपचितो अपचितेय्यानं तस्स इच्छामि हातवे ॥

verse 189

(१०) यथा इदं तथा एतं यथा एतं तथा इदं ।
यथा अधो तथा उद्धं यथा उद्धं तथा अधो ॥

verse 399

(११) छन्नं अतिवस्सति विवटं ना'तिवस्सति ।
तस्मा छन्नं विवरेथ एवं तं ना'तिवस्सति ॥

verse 450

(१२) कम्म बहुकं न कारये परिवज्जेय्य जनं न उय्यमे ॥

verse 497

(१३) अलाभो धम्मिको सेय्यो यञ्चे लाभो अधम्मिको ॥

verse 669

(१४) गरहा'व सेय्यो विञ्जूहि यञ्चे बालप्पसंसना ॥

verse 671

(१५) वनथं न करेय्य कुहिञ्चि ।
निब्बनथा अवनथो स हि भिक्खु ॥

verse 1217

थेरानं तेसं गाथानञ्च अनुक्रमो ।

एकनिपातो

[१]

- १ सुभूति (४)
- २ महाकोटिक (५)
- ३ कङ्गारेवत (६)
- ४ पुण्ण मन्तानिपुत्त (७)
- ५ दब्ब (८)
- ६ सीतवनिय (९)
- ७ भल्लिय (१०)
- ८ वीर (११)
- ९ पिलिन्दवच्छ (१२)
- १० पुण्णमास (१३)

[२]

- ११ चूळवच्छ (१४)
- १२ महावच्छ (१५)
- १३ वनवच्छ (१६)
- १४ वनवच्छस्स थेरस्स
सामणेर (१७)
- १५ कुण्डधान (१८)
- १६ बेलट्टसीस (१९)
- १७ दासक (२०)
- १८ सिक्कलपिता (२१)
- १९ कुळ (२२)
- २० अजित (२३)

[३]

- २१ निप्रोध (२४)
- २२ चित्तक (२५)

२३ गोसाल (गोपाल) (२६)

२४ सुगन्ध (२७)

२५ नन्दिय (२८)

२६ अभय (२९)

२७ लोमसकज्जिय (३०)

२८ जम्बुगामिक-पुत्त (३१)

२९ हारित (३२)

३० उत्तिय (३३)

[४]

३१ गव्हरतीरिय (३४)

३२ सुप्पिय (३५)

३३ सोपाक (३६)

३४ पोसिय (३७)

३५ सामञ्जकानि (३८)

३६ कुमापुत्त (३९)

३७ कुमापुत्तस्स थेरस्स

सहायक (४०)

३८ गवम्पति (४१)

३९ तिस्स (४२)

४० वड्डमान (४३)

[५]

४१ सिरिवड्ड (४४)

४२ खदिरवनिय (४५)

४३ सुमङ्गल (४६)

४४ सानु (४७)

४५ रमणीयविहारी (४८)

४६ समिद्ध (४९)

४७ उज्जय (५०)

४८ सञ्जय (५१)

४९ रामणैय्यक (५२)

५० विमल (५३)

[६]

५१ गोधिक (५४)

५२ सुबाहु (५५)

५३ वल्लिय (५६)

५४ उत्तिय (५७)

५५ अज्जनावनिय (५८)

५६ कुटिविहारी (५९)

५७ कुटिविहारी (६०)

५८ रमणीयकुटिक (६१)

५९ कोसल्लविहारी (६२)

६० सीवल्लि (६३)

[७]

६१ वप्प (६४)

६२ वज्जिपुत्त (६५)

६३ पक्ख (६६)

६४ विमलकोण्डञ्ज (६७)

६५ उक्खेपकतवच्छ (६८)

६६ मेधिय (६९)

६७ एकधम्मसवनीय (७०)

६८ एकुद्दानीय (एकुदानिय) (७१)

६९ छन्न (७२)

७० पुण्ण (७३)

[८]

७१ वच्छपाल (७४)

७२ आतुम (७५)

७३ माणव (७६)

७४ सुयामन (७७)

७५ सुसारद (७८)

७६ पियञ्जह (७९)

७७ हत्थारोहपुत्त (८०)

७८ मेण्डसिर (८१)

७९ रक्खित (८२)

८० उग्ग (८३)

[९]

८१ समितिगुत्त (८४)

८२ कस्सप (८५)

८३ सीह (८६)

८४ नीत (८७)

८५ सुनाग (८८)

८६ नागित (८९)

८७ पविट्ठ (९०)

८८ अज्जुन (९१)

८९ देवसभ (९२)

९० सामिदत्त (९३)

[१०]

९१ परिपुण्णक (९४)

९२ विजय (९५)

९३ एरक (९६)

९४ मेत्तजि (९७)

९५ चक्खुपाल (९८)

९६ खण्डसुमन (९९)

९७ तिस्स (१००)

९८ अभय (१०१)

९९ उत्तिय (१०२)

१०० देवसभ (१०३)

[११]

- १०१ बेलढुकानि (बेलढुको) (१०४)
 १०२ सेतुच्छ (१०५)
 १०३ बन्धुर (बन्धन) (१०६)
 १०४ खितक (१०७)
 १०५ मलितवम्म (१०८)
 १०६ सुहेमन्त (१०९)
 १०७ धम्मसव (११०)
 १०८ धम्मभवपिता (१११)
 १०९ सङ्खरखित (११२)
 ११० उमभ (११३)

[१२]

- १११ जेन्त (११४)
 ११२ वच्छगोत्त (११५)
 ११३ वनवच्छ (११६)
 ११४ अधिमुत्त (११७)
 ११५ महानाम (११८)
 ११६ पारावरिय (पारम्परिय) (११९)
 ११७ यस (१२०)
 ११८ किम्बिल (तिमिर) (१२१)
 ११९ वज्जिपुत्त (१२२)
 १२० इसिदत्त (१२३)

दुकनिपातो

[१३]

- १२१ उत्तर (१२४-१२५)
 १२२ पिण्डोलभारद्वाज (१२६-१२७)
 १२३ वल्लिय (१२८-१२९)
 १२४ गङ्गातीरिय (१३०-१३१)
 १२५ अजिन (१३२-१३३)
 १२६ मेळजिन (१३४-१३५)

- १२७ राध (१३६-१३७)
 १२८ मुराध (१३८-१३९)
 १२९ गोतम (१४०-१४१)
 १३० वमभ (१४२-१४३)

[१४]

- १३१ महाचुन्द (१४४-१४५)
 १३२ जोतिदास (१४६-१४७)
 १३३ हेरञ्ज (जिञ्ज) कानि—
 (१४८-१४९)
 १३४ सोममिन्त (१५०-१५१)
 १३५ सञ्चमिन्त (१५२-१५३)
 १३६ महाकाल (१५४-१५५)
 १३७ तिस्स (१५६-१५७)
 १३८ किम्बिल (किमिल)—
 (१५८-१५९)
 १३९ नन्द (१६०-१६१)
 १४० सिरिमा (१६२-१६३)

[१५]

- १४१ उत्तर (१६४-१६५)
 १४२ भद्दजि (१६६-१६७)
 १४३ सोमिन्त (१६८-१६९)
 १४४ वल्लिय (१७०-१७१)
 १४५ वीतमोक (१७२-१७३)
 १४६ पुण्णमास (१७४-१७५)
 १४७ नन्दक (१७६-१७७)
 १४८ भरत (१७८-१७९)
 १४९ भारद्वाज (१८०-१८१)
 १५० कण्हदिन्न (१८२-१८३)

[१६]

- १५१ मिगसिर (१८४-१८५)

- १५२ सिक्क (१८६-१८७)
 १५३ उपवान (१८८-१८९)
 १५४ इसिदिन्न (१९०-१९१)
 १५५ सम्बुल (सम्पहुल) कच्चान
 (१९२-१९३)
 १५६ खितक (नितक)—
 (१९४-१९५)
 १५७ सोण-पोटरियपुत्त—
 (१९६-१९७)
 १५८ निसभ (१९८-१९९)
 १५९ उसभ (२००-२०१)
 १६० कापटकुर (२०२-२०३)

[१७]

- १६१ कुमारकस्सप (२०४-२०५)
 १६२ धम्मपाल (२०६-२०७)
 १६३ ब्रम्हालि (२०८-२०९)
 १६४ मोघराजा (२१०-२११)
 १६५ विसाख पञ्चालिपुत्त
 (२१२-२१३)
 १६६ चूळक (२१४-२१५)
 १६७ अनूपम (२१६-२१७)
 १६८ वज्जित (२१८-२१९)
 १६९ सन्धित (२२०-२२१)

तिकनिपातो

[१८]

- १७० अङ्गणिक-भारद्वाज—
 (२२२-२२४)
 १७१ पच्चय (२२५-२२७)
 १७२ बाकुल (२२८-२३०)
 १७३ धनिय (२३१-२३३)

- १७४ मातङ्गपुत्त (२३४-२३६)
 १७५ खुज्जसोभित (२३७-२३९)
 १७६ वारण (२४०-२४२)
 १७७ पस्सिक (वस्सिक)—
 (२४३-२४५)
 १७८ यसोज (२४६-२४८)
 १७९ साटिमत्तिय (२४९-२५१)
 १८० उपालि (२५२-२५४)
 १८१ उत्तरपाल (२५५-२५७)
 १८२ अभिभूत (२५८-२६०)
 १८३ गोतम (२६१-२६३)
 १८४ हारित (२६४-२६६)
 १८५ विमल (२६७-२६९)

चतुक्कनिपातो

[१९]

- १८६ नागसमाल (२७०-२७३)
 १८७ भगु (२७४-२७७)
 १८८ सभिय (२७८-२८१)
 १८९ नन्दक (२८२-२८५)
 १९० जम्बुक (२८६-२८९)
 १९१ सेनक (२९०-२९३)
 १९२ सम्भूत (२९४-२९७)
 १९३ राहुल (२९८-३०१)
 १९४ चन्दन (३०२-३०५)
 १९५ धम्मिक (३०६-३०९)
 १९६ सप्पक (सब्बक) (३१०-३१३)
 १९७ मुदित (३१४-३१७)

पञ्चकनिपातो

[२०]

- १९८ राजदत्त (३१८-३२२)

- १९९ सुभूत (३२३-३२७)
 २०० गिरिमानन्द (३२८-३३२)
 २०१ सुमन (३३३-३३७)
 २०२ वड्ड (३३८-३४२)
 २०३ नदीकस्सप (३४३-३४७)
 २०४ गयाकस्सप (३४८-३५२)
 २०५ वक्कलि (३५३-३५७)
 २०६ विजितसेन (३५८-३६२)
 २०७ यसदत्त (३६३-३६७)
 २०८ सोण कुटिकण (३६८-३७२)
 २०९ कोसिय (३७३-३७७)

छक्कनिपातो

[२१]

- २१० उरुवेळकस्सप (३७८-३८३)
 २११ तेकिच्छकानि (तेकिच्छकारी)
 (३८४-३८९)
 २१२ महानाग (३९०-३९५)
 २१३ कुल्ल (३९६-४०१)
 २१४ मालुक्क्यपुत्त (४०२-४०७)
 २१५ सप्पदास (सच्चदास)
 (४०८-४१३)
 २१६ कातियान (४१४-४१९)
 २१७ मिगजाल (४२०-४२५)
 २१८ जेन्त पुरोहितपुत्त
 (४२६-४३१)
 २१९ सुमन (४३२-४३७)
 २२० न्हातक (४३८-४४३)
 २२१ ब्रम्हदत्त (४४४-४४९)
 २२२ सिरिमण्ड (४५०-४५५)
 २२३ सच्चकाम (४५६-४६१)

सत्तनिपातो

[२२]

- २२४ सुन्दरसमुद्द (४६२-४६८)
 २२५ लकुण्टक (४६९-४७५)
 २२६ भद्द (४७६-४८२)
 २२७ सोपाक (४८३-४८९)
 २२८ सरभङ्ग (४९०-४९६)

अट्टनिपातो

[२३]

- २२९ महाकच्चायन (४९७-५०४)
 २३० सिरिमत्त (५०५-५१२)
 २३१ महापन्थक (५१३-५२०)

नवनिपातो

[२४]

- २३२ भूत (५२१-५२९)

दसनिपातो

[२५]

- २३३ कालुदारी (५३०-५३९)
 २३४ एकविहारिय (५४०-५४९)
 २३५ महाकप्पिन (५५०-५५९)
 २३६ चूळपन्थक (५६०-५६९)
 २३७ कप्प (५७०-५७९)
 २३८ उपसेन वङ्गन्तपुत्त—
 (५८०-५८९)

- २३९ गोतम (५९०-५९९)

एकादसनिपातो

[२६]

- २४० सक्किच्च (६००-६१०)

द्वादसनिपातो

[२७]

२४१ सीलव (६११-६२२)

२४२ सुनीत (६२३-६३४)

तेरसनिपातो

[२८]

२४३ सोण कोळिविस (६३५-६४७)

चुद्दसनिपातो

[२९]

२४४ रेवत (६४८-६६१)

२४५ गोदत्त (६६२-६७५)

सोळस-निपातो

[३०]

२४६ अञ्जकोण्डञ्ज (६७६-६९१)

२४७ उदायी (६९२-७०७)

वीसतिनिपातो

[३१]

२४८ अधिमुत्त (७०८-७२८)

२४९ पारापरिय (७२९-७४९)

२५० तेलकानि (७५०-७७१)

२५१ रट्टपाल (७७२-७९६)

२५२ मालुङ्क्यपुत्त (७९७-८२०)

२५३ सेल (८२१-८४४)

२५४ भदिय-काळिगोधाय पुत्त—

(८४५-८६८)

२५५ अङ्गुलिमाल (८६९-८९४)

२५६ अनुरुद्ध (८९५-९२२)

२५७ पारापरिय (पारम्परिय) (९२३-९५१)

तिंसनिपातो

[३२]

२५८ फुस्स (९५२-९८३)

२५९ सारिपुत्त (९८४-१०२०)

२६० आनन्द (१०२१-१०५३)

चत्ताळीस-निपातो

[३३]

२६१ महाकस्सप (१०५४-१०९३)

पञ्चासनिपातो

[३४]

२६२ तालपुट (१०९४-११४८)

सट्ठिकनिपातो

[३५]

२६३ महामोग्गल्लान (११४९-१२११)

महा-निपातो

[३६]

२६४ वज्जीस (१२१२-१२८२)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

थेर-गाथा

- १ सीहानं'व नदन्तानं दाठीनं गिरिगम्भरे ।
सुणाथ भावित्तानं गाथा अत्तुपनायिका ॥ १ ॥
- २ यथानामा यथागोत्ता यथाधम्मविहारिनो ।
यथाधिमुत्ता सप्पञ्जा विहरिंसु अतन्दिता ॥ २ ॥
- ३ तत्थ तत्थ विपस्सित्वा फुसित्वा अच्चुन पदं ।
कतन्तं पच्चवेक्खन्ता इमं अत्थं अभासिसुं ॥ ३ ॥

एकनिपातो

[१]

१ सुभूति-थेरो

- ४ “छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता । वस्स देव यथासुखं ।
चित्तं मे सुसमाहितं विमुत्तं । आतापी विहरामि, वस्स देवा'ति ” ॥ १ ॥
इत्थं सुदं आयस्सा सुभूति थेरो गाथं अभासित्था'ति' ।

२ महाकोटिक-थेरो

- ५ “उपसन्तो उपरतो मन्तभाणी अनुद्धतो ।
धुनाति पापके धम्मो दुमपत्तं'व मालुतो'ति ” ॥ १ ॥
इत्थं सुदं आयस्सा महाकोटिकथेरो गाथं अभासित्थ ।

३ कङ्गारेवतो थेरो

- ६ “ पञ्चं इमं पस्स तथागतानं । अग्गि यथा पज्जलितो
निसीथे (v. i. निसीदे)
आलोकदा चक्खुददा भवन्ति । ये आगतानं विनयन्ति कङ्गं’ति” ॥ १ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा कङ्गारेवतो थेरो गाथं अभासित्थ ।

४ पुण्णो मन्तानि-पुत्तो थेरो

- ७ “ सच्चिभरे’व समासेथ पण्डितेहे’त्थदस्सिभि ।
अत्थं महन्तं गम्भीरं दुद्दसं निपुणं अणुं
धीरा समधिगच्छन्ति अप्पमत्ता विचक्खणा’ति” ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा पुण्णो मन्तानिपुत्तो थेरो गा. अभासित्थ ।

५ दब्बो थेरो

- ८ “ यो दुद्दमयो दमेन दन्तो । दब्बो सन्तुसितो वितिण्णकङ्गो ।
विजितावी अपेत-भेरवो हि । दब्बो सो परिनिब्बुतो ठित्तो’ति” ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा दब्बो थेरो गा. अभासित्थ ।

६ सीतवनियो थेरो

- ९ “ यो सीतवनमु’पागा भिक्खु । एको सन्तुसितो समाहितत्तो ।
विजितावी अपेतलोमहंसो । रक्खं कायगतासतिं धितीमा’ति” ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा सीतवनियो थेरो गा० अभासित्थ ।

७ भल्लियो थेरो

- १० “ यो’पानुदि मच्चुराजस्स सेनं । नळसेतुं’व सुदुब्बलं महोघो ।
विजितावी अपेत-भेरवो हि दन्तो सो परिनिब्बुतो ठित्तो’ति” ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा भल्लियो थेरो गा० अभासित्थ ।

८ वीरो थेरो

- ११ “ यो दुद्दमयो दमेन दन्तो । वीरो सन्तुसितो वितिण्णकङ्गो ।
विजितावी अपेतलोमहंसो । वीरो सो परिनिब्बुतो ठित्तो’ति” ॥ १ ॥

९ पिलिन्दवच्छ-थेरो

- १२ “स्वागतं ना'पगतं (v. l. न दुरागतं) नयिदं दुम्मन्तितं मम ।
संविभत्तेसु धम्मेसु यं मेदं तदु'पागामि'ति” ॥ १ ॥

१० पुण्णमास-थेरो

- १३ “विहरि अपेक्खं इध वा हुरं वा । यो वेदगू समितो यतत्तो ।
सब्बेसु धम्मेसु अनुपलित्तो । लोकस्स जज्जा उदयब्बयश्चा'ति” ॥ १ ॥

वग्गो पठमो

उद्दानं

सुभूति कोट्टिको थेरो कङ्कारेवतमुच्चतो (v. l. °सम्मतो)
मन्तानिपुत्तो दब्बो च सीतवनियो च भल्लियो
वीरो पिलिन्दवच्छो च पुण्णमासो तमोनुदो'ति ।

[२]

११ चृल्लवच्छो-थेरो

- १४ “पामुज्जबहुलो भिक्खु धम्मे बुद्धप्पवेदिने ।
अधिगच्छं पदं सन्तं सङ्गारूपसमं सुखं'ति” ॥ १ ॥

१२ महावच्छो थेरो

- १५ “पज्जाबली सीलवत्'पपन्नो । समाहितो ज्ञानरतो सतीमा ।
यदत्थियं भोजनं भुञ्जमानो । कङ्कथ काल इध वीतरागो'ति” ॥ १ ॥

१३ वनवच्छ-थेरो

- १६ “नीलम्भवण्णा रुचिरा सीतवारी मुचिन्धरा ।
इन्दगोपकसञ्छन्ना ते सेल्ल रमयन्ति मं'ति” ॥ १ ॥

१४ वनवच्छस्म थेरस्स सामणेरो

- १७ “उपज्झायो मं अवचानि इतो गच्छामि सीवक ।
गामे मे वसति कायो, अरज्जं मे गतो मनो ।
सेमानको पि गच्छामि; न'त्थ सद्धो विजानतं'ति” ॥ १ ॥

१५ कुण्डधानो थेरो

- १८ “ पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्च च’ उत्तरि भावये ।
पञ्च-सङ्गातिगो भिक्खु ओघतिण्णो’ति वुच्चती’ति ” ॥ १ ॥

१६ बेलट्टसीसो थेरो

- १९ “ यथापि भदो आजञ्जो नङ्गलावत्तनी सिखी ।
गच्छति अप्पकसिरेन, एवं रत्तिं दिवा मम ।
गच्छन्ति अप्पकसिरेन सुखे लद्धे निरामिसे’ति ” ॥ १ ॥

१७ दासको थेरो

- २० “ मिद्धी यदा होति महग्घसो च । निदायिता सम्परिवत्तसायी ।
महावराहो’व निवापपुट्ठो । पुनप्पुनं गल्भमु’पेति मन्दो’ति ” ॥ १ ॥

१८ सिङ्गलपिता थेरो

- २१ “ अहु वुद्धस्स दायादो भिक्खु भेसकळावने ।
केवलम’द्विसञ्जाय अफरिं पठविमि’मं ।
मञ्जे’हं कामरागं सो खिप्पमे’व पहीयती’ति ” ॥ १ ॥

१९ कुळो थेरो

- २२ “ उदकं हि नयन्ति नेत्तिका । उसुकारा नमयन्ति
(v. 1. दमयन्ति) तेजनं ।
दाहं नमयन्ति (v. 1. दमयन्ति) तच्छका । अत्तानं
दमयन्ति सुब्बता’ति ” ॥ १ ॥

२० अजितो थेरो

- २३ “ मरणे मे भयं न’त्थि, निकन्ती न’त्थि जीविते ।
सन्देहं निक्खिपिस्सामि सम्पजानो पटिस्सतो’ति ” ॥ १ ॥

वग्गो दुतियो ।

उद्दानं

चूळवच्छो महावच्छो वनवच्छो च सीवको
कुण्डधानो च बेलट्टि दासको च ततो परं
सिङ्गलपितिको थेरो कुळो च अजितो, दसा’ति ।

[३]

२१ निग्रोधो थेरो

- २४ “ ना’हं भयस्स भायामि । सत्था नो अमनस्स कोविदो ।
यत्थ भयं ना’वतिट्ठति । तेन मग्गेन वजन्ति भिक्खवो’ति ” ॥ १ ॥

२२ चित्तको थेरो

- २५ “ नीला सुगीवा सिखिनो मोराकारं वियं (v.l. कारम्भियं,
कायं विय) अभिनदन्ति ।
ते सीतवातकलिता (v. l. सीतवातकीळिता, ० कळिभा)
सुत्तं ज्ञायं निबोधेन्ती’ति ” ॥ १ ॥

२३ गोसालो (v. l. गोपालो) थेरो

- २६ “ अहं खो वेळुगुम्बस्सिं भुत्वान मधुपायासं ।
पदक्खिणं सम्मसन्तो (v. l. सम्पस्सन्तो) खन्धानं उदयब्बयं ।
सानुं पटिगमिस्सामि विवेकम’नुव्रूहयं’ति ” ॥ १ ॥

२४ सुगन्धो थेरो

- २७ “ अनुवस्सिको पब्बजितो, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुपत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति ” ॥ १ ॥

२५ नन्दियो थेरो

- २८ “ ओभासजातं फलगं चित्तं यस्स अभिण्हसो ।
तादिसं भिक्खुमा’सज्ज कण्ह, दुक्खं निगच्छसी’ति ” ॥ १ ॥

२६ अभयो थेरो

- २९ “ सुत्वा सुभासितं वाचं बुद्धस्सा’दिच्चवन्धुनो ।
पच्चव्याधिं हि निपुणं वाळ्ळगं उमुणा यथा’ति ” ॥ १ ॥

२७ लोमसकङ्गियो थेरो

- ३० “ दब्बं कुसं पोटकिलं उसीरं मुज्जपब्बजं ।
उरसा पनुदहिस्सामि (v. l. अपनुदिस्सामि)
विवेकम’नुव्रूहयं’ति ” ॥ १ ॥

२८ जम्बुगामिक-पुत्तो थेरो

- ३१ “ कच्चि नो वत्थपसुतो, कच्चि नो भूसनारतो ।
कच्चि सीलमयं गन्धं, त्वं वासि (v. 1. किं त्वं वायसि)
ने'तरा पजा'ति” ॥ १ ॥

२९ हारितो थेरो

- ३२ “ समुन्नमयम'त्तानं उसुकारो'व तेजनं ।
चित्तं उजुं करित्वान अविज्जं छिन्द हारिता'ति” ॥ १ ॥

३० उत्तियो थेरो

- ३३ “ आबाधे मे समुप्पन्ने सति मे उपपज्जथः—
'आबाधो मे समुप्पन्नो, कालो मे न'प्पमज्जितुं'ति” ॥ १ ॥

वग्गो ततियो

उदानं

‘निग्रोधो चित्तको थेरो गोसालत्थेरो सुगन्धो
नन्दियो अभयो थेरो थेरो लोमसकङ्गियो
जम्बुगामिकपुत्तो च हारितो उत्तियो इसी'ति” ॥

[४]

३१ गन्हरतीरियो भिक्खु

- ३४ “ फुट्ठो ङंसेहि मकसेहि अरञ्जस्मिं ब्रहावने ।
नागो सङ्गामसीसे' व सतो तत्रा'धिवासये'ति” ॥ १ ॥

३२ सुप्पियो थेरो

- ३५ “ अजरं जीरमानेन तप्पमानेन निब्बुतिं ।
निग्मिस्सं (v. 1. निमियं) परमं सन्ति योगक्खेमं
अनुत्तरं'ति” ॥ १ ॥

३३ सोपाको थेरो

- ३६ “ यथापि एकपुत्तस्मि पियस्मि कुसली सिया ।
एवं सन्नेसु पाणेषु सञ्चत्थ कुसलो सिया’ति” ॥ १ ॥

३४ पोसियो थेरो

- ३७ “ अनासन्नवरा एता निच्चमे’व विजानता ।
गामा अरञ्जमा’गम्म ततो गेहं उपाविसिं ।
ततो उट्ठाय पक्कामि अनामन्तेत्वा पोसियो’ति” ॥ १ ॥

३५ सामञ्जकानि थेरो

- ३८ “ सुखं सुखत्थो लभते तदा’चरं । कित्तिञ्च पप्पोति यस’स्स वड्ढुति ।
यो अरियम’ट्ठङ्गिकं अभ्रसं उजुं । भावेति मगं अमतस्स
पत्तिया’ति” ॥ १ ॥

३६ कुमापुत्तो थेरो

- ३९ “ साधु सुतं साधु चरितकं साधु सदा अनिकेतविहारो ।
अत्थपुच्छनं पदक्खिणकम्मं एतं सामञ्जं अकिञ्चनस्सा’ति” ॥ १ ॥

३७ कुमापुत्तस्स थेरस्स सहायको थेरो

- ४० “ नानाजनपदं यन्ति विचरन्ता असञ्जता ।
समाधिञ्च विराधेन्ति किं सु रद्धन्नरिया करिस्सति ।
तस्मा विनेय्य मारम्मं ज्ञापेय्य अपुरक्खतो’ति” ॥ १ ॥

३८ गवम्पति थेरो

- ४१ “ यो इद्धिया सरभुं पट्ठपेसि । सो गवम्पति असितो अनेजो ।
तं सच्चसज्जातिगतं महामुनिं । देवा नमस्सन्ति भवस्स पारगुं’ति” ॥ १ ॥

३९ तिस्सो थेरो

- ४२ “ सत्तिया विय ओमट्ठो डण्हमाने’ व मत्थके ।
कामरागपहानाय सतो भिक्खु परिच्चजे’ति” ॥ १ ॥

४० वड्डमानो थेरो

- ४३ “सत्तिया विय ओमहो डग्गमाने’व मत्थके ।
भवरागपहानाय सतो भिक्खु परिब्बजे’ति” ॥ १ ॥

वग्गो चतुत्थो

उद्दानं

गव्वहरतीरियो सुण्णियो सोपाको च पोसियो च ।
सामञ्जकानि कुमापुत्तो कुमापुत्तसहायको ।
गवम्पति तिस्स थेरो वड्डमानो महायसो’ति’ ।

[५]

४१ सिरिवड्डो थेरो

- ४४ “विवरं अनुपतन्ति विज्जुता । वेभारस्स च पण्डवस्स च ।
नगविवरगतो च ज्ञायति । पुत्तो अण्णट्टिमस्स तादिनो’ति” ॥ १ ॥

४२ खदिरवनियो थेरो

- ४५ “चाले उपचाले सीसूपचाले पतिस्सतिका नु खो विहरथ ।
आगतो वो बालं विय वेधी’ति” ॥ १ ॥

४३ सुमङ्गलो थेरो

- ४६ “सुमुत्तिको सुमुत्तिको साहु सुमुत्तिको’म्हि तीहि खुज्जकेहि ।
असितासु मया, नङ्गलासु मया, खुद्दकुदालासु मया ।
यदिपि इधमे’व इधमे’व अथवापि अलमे’व अलमे’व ।
ज्ञाय सुमङ्गल ज्ञाय सुमङ्गल, अपमत्तो विहर सुमङ्गला’ति” ॥ १ ॥

४४ सानु थेरो

- ४७ “मतं वा अम्म रोदन्ति यो वा जीवं न दिस्सति ।
जीवन्तं मं अम्म दिस्सन्ति कस्मा मं अम्म रोदसी’ति” ? ॥ १ ॥

४५ रमणीयविहारी थेरो

- ४८ “यथापि भद्दो आजञ्जो खलित्वा पतितिद्रति ।
एवं दस्सनसम्पन्नं सम्मासम्बुद्धसावकं’ति” ॥ १ ॥

४६ समिद्ध-थेरो

- ४९ “सद्धाया’हं पब्बजितो अगारस्मा अनगारियं ।
सति पज्जा च मे बुद्धा चित्तञ्च मुसमाहितं ।
कामं करस्सु रूपानि ने’व मं व्याधयिस्ससी’ति ” ॥ १ ॥

४७ उज्जयो थेरो

- ५० “नमो ते बुद्धवीर’त्यु विप्पमुत्तो’सि सब्बधि ।
तुय्हा’पदाने विहरं विहरामि अनासवो’ति ” ॥ १ ॥

४८ सञ्जयो थेरो

- ५१ “यतो’हं पब्बजितो अगारस्मा अनगारियं ।
ना’भिजानामि सङ्कप्पं अनरियं दोससंहितं’ति ” ॥ १ ॥

४९ रामणेय्यको थेरो

- ५२ “विहविहाभिनदिते (v. 1. चिहचिहाभिनदिते) सिप्पिकाभिरुतेहि च ।
न मे तं फन्दति चित्तं, एकत्तनिरतं हि मे ” ॥ १ ॥

५० विमलो थेरो

- ५३ “धरणी च सिञ्चति वाति मालुतो विज्जुता चरति नभे ।
उपसम्मन्ति वितक्का, चित्तं मुसमाहितं ममा’ति ” ॥ १ ॥

वग्गो पञ्चमो

उद्दानं

सिरिवड्ढो रेवतो थेरो सुमङ्गलो सानुसब्धयो ।
रमणीयविहारी च समिद्ध-उज्जय-सञ्जयो ।
रामणेय्यो च सो थेरो विमलो च रणञ्जयो’ति ।

[६]

५१ गोधिको थेरो

- ५४ “ वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
चित्तं सुसमाहितञ्च मय्हं । अथ चे पत्थयसि पवस्स
देवा’ति” ॥ १ ॥

५२ सुवाहु थेरो

- ५५ “ वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
चित्तं सुसमाहितञ्च काये । अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा’ति” ॥ १ ॥

५३ वह्लियो थेरो

- ५६ “ वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि अप्पमत्तो । अथ चे पत्थयसि पवस्स
देवा’ति” ॥ १ ॥

५४ उत्तियो थेरो

- ५७ “ वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि अदुत्तियो । अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा’ति ” ॥ १ ॥

५५ अञ्जनावनियो थेरो

- ५८ “ आसन्दि कुटिकं कत्वा ओगग्घ अञ्जनं वनं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति ” ॥ १ ॥

५६ कुटिविहारी थेरो

- ५९ “ को कुटिकायं भिक्खु कुटिकायं वीतरागो सुसमाहितचित्तो ।
एवं जानाहि आवुसो अमोघा ते कुटिका कता’ति ” ॥ १ ॥

५७ कुटिविहारी थेरो

- ६० “ अयमा’हु पुराणिया कुटि, अञ्जं पत्थयसे नवं कुटिं ।
आसं कुटिया (v. l. add पि) विराजय, दुक्खा
भिक्खु पुन नवा कुटी’ति ” ॥ १ ॥

५८ रमणीयकुटिको थेरो

- ६१ “रमणीया मे कुटिका सद्भादेय्या मनोरमा ।
न मे अत्यो कुमारीहि येसं अत्यो तहिं गच्छथ नारियो’ति” ॥ १ ॥

५९ कोसल-विहारी थेरो

- ६२ “सद्भाया’हं पब्बजितो, अरञ्जे मे कुटिका कता ।
अप्पमतो च आतापी सम्पजानो पटिस्सतो’ति” ॥ १ ॥

६० सीवल्लि थेरो

- ६३ “ते मे इज्झिमु सङ्कप्पा यदत्यो पाविमिं कुटिं ।
विज्जा-विमुत्तिं पच्चेस्सं मानानुमयमु’ज्जहं’ति” ॥ १ ॥

वग्गो छट्ठो

उदानं

गोधिको च सुवाहु च वह्लियो उत्तियो इसि ।
अभ्रनावनियो थेरो दुवे कुटिविहारिनो ।
रमणीयकुटिको च कोसल्लव्हय-सीवली’ति ॥

[७]

६१ वप्पो थेरो

- ६४ “पस्सति पस्सो पस्सन्तं अपस्सन्तच्च न पस्सति ।
अपस्सन्तो अपस्सन्तं पस्सन्तच्च न पस्सती’ति” ॥ १ ॥

६२ वज्जिपुत्तो थेरो

- ६५ “एकका मयम’रञ्जे विहराम अपविद्धं’व वनस्मिं शरुक्कं ।
तस्स मे बहुका पिहयन्ति नेरयिका विय सग्गगामिनं’ति” ॥ १ ॥

६३ पक्खो थेरो

- ६६ “चुता पतन्ति पतिता गिद्धा च पुनरागता ।
कतं किच्चं रतं रम्मं सुखेन’न्वागतं सुखं’ति” ॥ १ ॥

६४ विमलकोण्डञ्जो थेरो

- ६७ “दुमब्धयाय उप्पन्नो जातो पण्डरकेतुना ।
केतुहा केतुना येव महाकेतुं पधंसयी’ति” ॥ १ ॥

६५ उक्खेपकतवच्छो थेरो

- ६८ “उक्खेपकतवच्छस्स सङ्कलितं बहूहि वस्सेहि ।
तं भासति गहट्टानं सुनिसिन्नो उळारपामुज्जो’ति” ॥ १ ॥

६६ मेधियो थेरो

- ६९ “अनुसासि महावीरो सब्बधम्मान पारगू ।
तस्सा’हं धम्मं सुत्वान विहासि सन्तिके रतो ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ १ ॥

६७ एकधम्मसवनीयो थेरो

- ७० “किलेसा झापिता मय्हं भवा सब्बे समूहता ।
विक्खीणो जातिसंसारो, न’त्थि दानि पुनब्भवो’ति” ॥ १ ॥

६८ एकुदानीयो (v. 1. एकुदानियो) थेरो

- ७१ “अधिचेतसो अप्पमज्जतो । मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो ।
सोका न भवन्ति तादिनो । उपसन्तस्स सदा सतीमतो’ति” ॥ १ ॥

६९ छन्नो थेरो

- ७२ “सुत्वान धम्मं महतो महारसं । सब्बञ्जुतञ्जाणवरेन देसितं ।
मगं पपज्जिं अमतस्स पत्तिया । सो योगक्खेमस्स पथस्स
कोविदो’ति” ॥ १ ॥

७० पुण्णो थेरो

- ७३ “सीलं एव इध अगं पञ्जवा पन उत्तमो ।
मनुस्सेसु च देवेसु सीलपञ्जाणतो जयं’ति” ॥ १ ॥

वग्गो सत्तमो

उद्दानं

वप्पो च वज्जिपुत्तो च एक्खो विमलकोण्डञ्जो ।
 उक्खेपकतवच्छो च मेघियो एक-धम्मिको ।
 एकुद्दानिय-छन्नो च पुण्णथेरो महब्बलो'ति ।

[८]

७१ वच्छपालो थेरो

७४ “ सुसुखुमनिपुणत्थदस्मिना । मतिकुसलेन निवातवृत्तिना ।
 संमेवित-बुद्धसीलिना । निव्याणं न हि तेन दुल्लभं'ति” ॥ १ ॥

७२ आतुमो थेरो

७५ “ यथा कळीरो सुसु वड्डितग्गो । दुन्निक्खमो होति पसाखजातो ।
 एवम'हं भरियायानीताय । अनुमञ्ज मं पच्चजितो'मिह दानी'ति” ॥ १ ॥

७३ माणवो थेरो

७६ “ जिण्णञ्च दिस्वा दुक्खितञ्च व्याधितं । मतञ्च दिस्वा गतमा'युमह्वयं ।
 ततो अहं निक्खमितून पच्चजिं । पहाय कामानि मनोरमानी'ति” ॥ १ ॥

७४ सुयामनो थेरो

७७ “ कामच्छन्दो च व्यापादो थीनमिद्धञ्च भिक्खुनो ।
 उद्धञ्चं विचिकिच्छा च सव्वसो'व न विज्जती'ति” ॥ १ ॥

७५ सुसारदो थेरो

७८ “ साधु सुविहितान दस्सनं । कङ्खा छिज्जति बुद्धि वड्डति ।
 बालम्पि करोन्ति पण्डितं । तस्मा साधु सतं समागमो'ति” ॥ १ ॥

७६ पियञ्जहो थेरो

७९ “ उप्पतन्तेसु निपते, निप्पतन्तेसु उप्पते, ।
 वसे अवसमानेसु, रममानेसु नो रमे'ति” ॥ १ ॥

७७ हत्थारोहपुत्तो थेरो

- ८० “ इदं पुरे चित्तम'चारि चारिकं । येनि'च्छकं यत्थकामं यथासुखं ।
तद'ज्जहं निग्गहिस्सामि योनिसो । हत्थिप्पभिन्नं विय
अङ्कुसग्गहो'ति” ॥ १ ॥

७८ मेण्डसिरो थेरो

- ८१ “ अनेकजातिसंसारं सन्धाविस्सं अनिब्बिसं ।
तस्स मे दुक्खजातस्स दुक्खक्खन्धो अपरद्धो'ति” ॥ १ ॥

७९ रक्खितो थेरो

- ८२ “ सब्बो रागो पहीनो मे । सब्बो दोसो समूहतो ।
सब्बो मे विगतो मोहो । सीतिभूतो'स्मि निब्बुतो'ति” ॥ १ ॥

८० उग्गो थेरो

- ८३ “ यं मया पकतं कम्मं अप्पं वा यदि वा बहुं ।
सब्बमे'तं परिक्खीणं न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति” ॥ १ ॥

वग्गो अट्ठमो

उदानं

वच्छपालो च यो थेरो आतुमो माणवो इसि ।
सुयाम्नो सुसारद्धो थेरो यो च पियज्जहो ।
आरोहपुत्तो मेण्डसिरो रक्खितो उग्गसह्वयो'ति ॥

[९]

८१ समितिगुत्तो थेरो

- ८४ “ यं मया पकतं पापं पुब्बे अज्जासु जातिषु ।
इधे'व तं वेदनियं, वत्थु अज्जं न विज्जती'ति” ॥ १ ॥

८२ कस्सपो थेरो

- ८५ “ येन येन सुभिकखानि सिवानि अभयानि च ।
तेन पुत्तक गच्छस्सु, मा सोका'पहतो (v.l. सोकपहतो) भवा'ति” ॥ १ ॥

८३ सीहो थेरो

- ८६ “ सीह'प्पमत्तो विहर रत्तिन्दिवम'तन्दितो ।
भावेहि कुसलं धम्मं जह सीघं समुस्सयं'ति ” ॥ १ ॥

८४ नीतो थेरो

- ८७ “ सच्चरन्ति सुपित्वान दिवा सङ्गणिके रतो ।
कुदास्सु नाम दुम्मेधो दुक्खस्स'न्तं करिस्सती'ति ” ॥ १ ॥

८५ सुनागो थेरो

- ८८ “ चित्तनिमित्तस्स कोविदो पविवेकरसं विजानिय ।
ज्ञायं निपको पटिस्सतो अधिगच्छेय्य सुखं निरामिसं'ति ” ॥ १ ॥

८६ नागितो थेरो

- ८९ “ इतो बहिद्धा पुथु अज्जवादिनं । मग्गो न निब्बाणगमो यथा अयं ।
इति'स्सु सङ्घं भगवानुसासति । सत्था सयं पाणितले'व दस्सयं'ति ” ॥ १ ॥

८७ पविट्ठो थेरो

- ९० “ खन्धा दिट्ठा यथाभूतं भवा सब्बे पदालिता ।
विक्खीणो जातिसंसारो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति ” ॥ १ ॥

८८ अज्जुनो थेरो

- ९१ “ असक्खिं वत अत्तानं उद्धानुं उदका थलं ।
बुद्ध्यमानो महोघे'व सच्चानि पटिर्विज्झि अहं'ति ” ॥ १ ॥

८९ देवसभो थेरो

- ९२ “ उत्तिण्णा पङ्का पलिपा, पाताला परिवज्जिता ।
मुत्तो ओघा च गन्था च सब्बे माना विसंहता'ति ” ॥ १ ॥

९० मामिदत्तो थेरो

- ९३ “ पञ्चक्खन्धा परिज्जाता, तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
विक्खीणो जातिसंसारो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति ” ॥ १ ॥

वग्गो नवमो

उद्दानं

थेरो समितिगुत्तो च कस्सपो सीहसब्बहयो ।
नीतो सुनागो नागितो पविट्ठो अज्जुनो इसि ।
देवसम्भो च यो थेरो सामिदत्तो महब्बलो ॥

[१०]

९१ परिपुण्णको थेरो

- ९४ “ न तथामतं सतरसं सुधन्नं यं मया’ज्ज परिभुत्तं ।
अपरिमितदस्सिना गोतमेन बुद्धेन देसितो धम्मो’ति ” ॥ १ ॥

९२ विजयो थेरो

- ९५ “ यस्सा’सवा परिक्खीणा आहारे च अनिस्सितो ।
सुज्जतो अनिमित्तो च विमोक्खो यस्स गोचरो ।
आकासे’व सकुन्तानं पदं तस्स दुरन्नयं’ति ” ॥ १ ॥

९३ एरको थेरो

- ९६ “ दुक्खा कामा एरक, न सुखा कामा एरक, ।
यो कामे कामयति, दुक्खं सो कामयति एरक ।
यो कामे न कामयति, दुक्खं सो न कामयति एरका’ति ” ॥ १ ॥

९४ मेत्तजि थेरो

- ९७ “ नमो हि तस्स भगवतो सकयपुत्तस्स सिरीमतो ।
तेना’यं अग्गपत्तेन अग्गधम्मो सुदेसितो’ति ” ॥ १ ॥

९५ चक्खुपलो थेरो

- ९८ “ अन्धो’हं हतनेत्तो’स्मि, कन्तारद्धान पक्खन्दो
(v. 1. पक्खन्नो, पक्खन्तो)
सयमानोपि गच्छिस्सं न सहायेन पापेना’ति ” ॥ १ ॥

९६ खण्डसुमनो थेरो

- ९९ “एकपुण्णं चजित्वान असीतिवस्मकोटियो ।
सग्गेसु परिचारेत्वा सेसकेन'म्हि निब्बुतो'ति ” ॥ १ ॥

९७ तिस्सो थेरो

- १०० “हित्वा मतपलं (v. l. सतं बलं) कंसं सोवण्णं सतराजिकं ।
अग्गहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुतिया'भिमेषनं'ति ” ॥ १ ॥

९८ अभयो थेरो

- १०१ “रूपं दिस्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तच्चित्तो वेदेति तञ्च अज्झोस तिट्ठति ।
तस्म वड्ढन्ति आमवा भवमूलो'पगामिनो' (v. l. भवमूला
भवगामिनो) ति ” ॥ १ ॥

९९ उत्तियो थेरो

- १०२ “सद्वं सुत्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तच्चित्तो वेदेति तञ्च अज्झोस तिट्ठति ।
तस्म वड्ढन्ति आसवा संसारं उपगामिनो'ति ” ॥ १ ॥

१०० देवसभो थेरो

- १०३ “सम्मप्यधानसम्पन्नो सतिपट्टानगोचरो ।
विमुत्तिकुसुमसञ्छन्नो परिनिब्बिस्सति अनासवो'ति ” ॥ १ ॥

वग्गो दसमो

उद्दानं

परिपुण्णको च विजयो एरको मेत्तजी मुनी ।
चक्खुपालो खण्डसुमनो तिस्सो अभयो च ।
उत्तियो महापज्जो थेरो देवसभोपि चा'ति ॥

[११]

१०१ बेलढकानि (v. l. बेलढको) थेरो

- १०४ “ हित्वा गिहित्वं अनवोसितत्तो । मुखनङ्गली ओदरिको कुसीतो ।
महवराहो’ व निवापपुट्ठो । पुनःपुनं गच्चमु’पेति मन्दो’ति” ॥ १ ॥

१०२ सेतुच्छ-थेरो

- १०५ “ मानेन वञ्चितासे सह्वारेसु सङ्किलिस्समानसे ।
लाभा’लाभेन मथिता समाधिं ना’धिगच्छन्ती’ति” ॥ १ ॥

१०३ बन्धुरो (v. l. बन्धनो) थेरो

- १०६ “ ना’हं एतेन अत्थिको । सुखितो धम्मरसेन तप्पितो ।
प्रीत्वान रसग्गमु’त्तमं । न च काहामि विसेन सन्धवं’ति” ॥ १ ॥

१०४ खितको थेरो

- १०७ “ लहुको वत मे कायो फुट्ठो च पीतिसुखेन विपुलेन ।
तूलमि’व एरितं मालुतेन पिलवति (v. l. सीलवती’) व मे
कायो’ति” ॥ १ ॥

१०५ मलितवम्भो थेरो

- १०८ “ उक्कण्ठितो पि न वसे रममानो पि पक्कमे ।
न त्वे’वा’नत्थसहितं वसे दासं (v. l. वाचं) विचक्खणो’ति” ॥ १ ॥

१०६ सुहेमन्तो थेरो

- १०९ “ सतलिङ्गस्स अत्थस्स सतलक्खणधारिनो ।
एकङ्गदस्सी दुम्मेधो सतदस्सी च पण्डितो’ति” ॥ १ ॥

१०७ धम्मसवो थेरो

- ११० “ पब्बजिं (v. l. पब्बज्जं) तुलयित्वान अगारस्मान’गारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ १ ॥

१०८ धम्मसवपितु थेरो

- १११ “सवीसं वस्ससतिको पब्बजिं अनगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ १ ॥

१०९ सङ्खरक्खितो थेरो

- ११२ “न नूनायं परमहितानुकम्पिनो । रहोगतो अनुविगणोति सामनं ।
तथाह’यं विहरति पाकतिन्द्रियो । मिगी यथा तरुणजातिका
वने’ति” ॥ १ ॥

११० उसभो थेरो

- ११३ “नगा नगगोसु सुसंविस्सुहा । उदग्गमेधेन नवेन सित्ता ।
विवेककामस्स अरज्जसज्जिनो । जनेति भिय्यो उसभस्स
कल्यतं’ति” ॥ १ ॥

वग्गो एकादसमो

उदानं

बेलढुकानि सेतुच्छो बन्धुरो खितको इसि ।
मलितवम्भो सुहेमन्तो धम्मसवो धम्मसवपिता ॥
सङ्खरक्खितत्थेरो च उसभो च महामुनी’ति ॥

[१२]

१११ जेन्तो थेरो

- ११४ “दुप्पब्बजं वे, दुरधिवासा गेहा । धम्मो गम्भीरो, दुरधिगमा भोगा ।
किच्छा वुत्ति नो इतरीतरेने’व । युत्तं चिन्तेतुं मततम’निच्छतं’ति” ॥ १ ॥

११२ वच्छगोत्तो थेरो

- ११५ “तेविज्जो’हं महाझायी चेतोसमर्थकोविदो ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ १ ॥

११३ वनवच्छ-थेरो

- ११६ “ अच्छोदिका पुथुसिला गोणङ्गुलमिगायुता ।
अब्बुसेवालसञ्छन्ना ते सेला रमयन्ति मं'ति” ॥ १ ॥

११४ अधिमुत्तो थेरो

- ११७ “ कायदुट्ठुल्लगरुनो हिग्यमानम्हि जीविते ।
सरीरसुखगिद्धस्स कुतो समणसाधुता'ति” ? ॥ १ ॥

११५ महानामो थेरो

- ११८ “ एसा'व हिग्यसे पब्बतेन बहुकुटजसल्लकितेन ।
नेसादकेन गिरिना यसस्सिना परिच्छदेना'ति” ॥ १ ॥

११६ पारापरियो (v. l. पारम्परियो) थेरो

- ११९ “ छ फस्सायतने हित्वा गुत्तद्वारो सुसंवुतो ।
अघमूलं वमित्वान पत्तो मे आसवक्खयो (v. l. 'ति”) ॥ १ ॥

११७ यसो थेरो

- १२० “ सुविलित्तो सुवसनो सब्बाभरणभूसितो ।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासनं'ति” ॥ १ ॥

११८ किम्बिलो (v. l. तिमिरो) थेरो

- १२१ “ अभिसत्थो'व निपतति वयो । रूपम'ञ्जमि'व तथेव सन्तं ।
तस्से'व सतो अविप्पवसतो । अञ्जस्से'व सरामि अत्तानं'ति” ॥ १ ॥

११९ वज्जिपुत्तो थेरो

- १२२ “ रुक्खमूलगहनं पसक्किय । निब्बाणं हृदयस्मिं ओसिय ।
झाय गोतम, मा च पमादो । किं ते विळ्ळिविळ्ळिका
करिस्सती'ति” ॥ १ ॥

१२० इसिदत्तो थेरो

- १२३ “ पञ्चक्खन्धा परिज्जाता-तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
दुक्खक्खयो अनुप्पत्तो, पत्तो मे आसवक्खयो'ति” ॥ १ ॥

द्वादसमो वग्गो

तत्रु'दानं भवति

जेन्तो च वच्छगोत्तो च वच्छो च वनपद्मयो ।

अधिमुत्तो महानामो पारापरियो (v. l. पारम्परियो)

यसो पि च ।

किम्बिलो वज्जिपुत्तो च इसिदत्तो महायसो'ति ।

वीसुत्तरसतं थेरा कतकिच्चा अनासवा ।

एकके'व निपातम्हि सुसङ्गीता महेसिभी'ति ।

निहितो एकनिपातो

दुकनिपातो

[१३]

१२१ उत्तरो थेरो (१)

- १२४ “ न’त्थि कोचि भवो निच्चो सङ्खारा वा पि सस्सता ।
उप्पज्जन्ति च ते खन्धा चवन्ति अपरापरं ॥ १ ॥
- १२५ एतमा’दीनवं जत्वा भवेन’हि अनत्थिको ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो’ति ” ॥ २ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा उत्तरो थेरो गाथायो अभासित्था’ति’ ।

१२२ पिण्डोलभारद्वाजो थेरो (२)

- १२६ “ न इदं अनयेन जीवितं । ना’हारो हृदयस्स सन्तिको ।
आहारद्वितिको समुस्सयो । इति दिस्वान चरामि एस्सनं ॥ ३ ॥
- १२७ पङ्को’ति हि नं अवेदयुं (v. l. अवेरस्सुं) । यायं
वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं । सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो’ति ” ॥ ४ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो थेरो गाथायो
अभासित्था’ति’ ।

१२३ वह्णियो थेरो (३)

- १२८ “ मक्कटो पञ्चद्वारायं कुटिकायं पसक्किय ।
द्वारेन अनुपरियेति घट्टयन्तो मुहुं मुहुं ॥ ५ ॥

१२९. तिष्ठ मकट, मा धावि । नहि ते तं यथापुरे ।
निगहीतो'सि पञ्चाय, ने'तो दूरं गमिस्मसी'ति" ॥ ६ ॥

१२४ गङ्गातीरियो थेरो (v. l. भिक्षु) (४)

१३०. " तिष्णं मे तालपत्तानं गङ्गातीरे कुटी कता ।
छवसिन्नो'व मे पत्तो, पंसुकूलश्च चीवरं ॥ ७ ॥
१३१. द्वित्रं अन्तरवस्मानं एका वाचा मे भासिता ।
ततिये अन्तरवस्समिह तमोक्खन्धो पदालितो'ति" ॥ ८ ॥

१२५ अजिनो थेरो (५)

१३२. "अपि चे होति तेविज्जो मच्चुहायी अनासवो ।
अप्पञ्जातो'ति नं बाला अवजानन्ति अजानता ॥ ९ ॥
१३३. यो च खो अन्नपानस्स लाभो होती'ध पुग्गलो ।
पापधम्मो पि चे होति, यो नेसं होति मक्कतो'ति" ॥ १० ॥

१२६ मेळजिनो थेरो (६)

१३४. "यदा'हं धम्मं अस्सोसिं भासमानस्स सत्थुनो ।
न कल्लम'मिजानामि सच्चञ्जू अपराजिते ॥ ११ ॥
१३५. सत्थवाहे महावीरे सारथीनं वरुत्तमे ।
मग्गे पटिपदायं वा कल्ला मय्हं न विज्जती'ति" ॥ १२ ॥

१२७ राधो थेरो (७)

१३६. "यथा अगारं दुच्छन्नं वुट्ठि समतिविज्झति ।
एवं अभावितं चित्तं रागो समतिविज्झति ॥ १३ ॥
१३७. यथा अगारं सुच्छन्नं वुट्ठि न समतिविज्झति ।
एवं सुभावितं चित्तं रागो न समतिविज्झति'(v. l. ति ") ॥ १४ ॥

१२८ सुराधो थेरो (८)

१३८. "स्त्रीणा हि मय्हं जाति, वुसितं जिनसासनं ।
पहीनो जालसङ्घातो, भवनेति समूहता ॥ १५ ॥

- १३९ यस्स'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा'नगारियं ।
सो मे अत्थो अनुपत्तो सब्बसंयोजनक्खयो' (v. 1. ति") ॥ १६ ॥

१२९ गोतमो थेरो (९)

- १४० "सुखं सुपन्ति मुनयो ये इत्थीसु न बज्झरे ।
सदा वे रक्खितब्बासु यासु सच्चं सुदुल्लभं ॥ १७ ॥
- १४१ वधं चरिम्ह ते काम, अनणा दानि ते मयं ।
गच्छाम दानि निब्बाणं, यत्थ गन्त्वा न सौचती'ति" ॥ १८ ॥

१३० वसभो थेरो (१०)

- १४२ "पुब्बे हनति अत्तानं पच्छा हनति सो परे ।
सुहृत्तं हन्ति अत्तानं वीतंसेने'व पक्खिमा ॥ १९ ॥
- १४३ "न ब्राम्हणो बहिवण्णो, अन्तोवण्णो हि ब्राम्हणो ।
यस्मिं पापानि कम्मामि स वे कण्हो सुजम्पती'ति" ॥ २० ॥

वग्गो पठमो

उद्दानं

उत्तरो चे'व पिण्डोलो वह्लियो तीरियो इसि ।
अजिनो च मेळजिनो राधो सुराधो गोतमो ।
वसभेन इमे होन्ति दस थेरा महिद्धिका'ति ॥

[१४]

१३१ हमाचुन्दो थेरो (११)

- १४४ "सुत्तसूसा सुतवड्डनी, सुतं पज्जाय वड्डनं ।
पज्जाय अत्थं जानाति, जातो अत्थो सुखावहो ॥ २१ ॥
- १४५ सेवेथ पन्तानि सेनासनानि । चरेय्य संयोजनविप्पमोक्खं ।
सचे रतिं ना'धिगच्छेय्य तत्थ । सङ्गे वसे रक्खितत्तो सतीमा'ति" ॥ २२ ॥

१३२ जोतिदास-थेरो (१२)

- १४६ “ ये खो ते वेघमिस्सेन ना'नत्थेन च कम्मुना ।
मनुस्से उपरुन्धन्ति फरुसुपक्कमा जना ।
ते पि तथे'व कीरन्ति, नहि कम्मं पनस्सति ॥ २३ ॥
- १४७ यं करोति नरो कम्मं कल्याणं यदि पापकं ।
तस्स तस्से'व दायादो यं यं कम्मं पकुब्बती'ति” ॥ २४ ॥

१३३ हेरञ्ज (v. l. जिज) कानि थेरो (१३)

- १४८ “ अच्चयन्ति अहोरत्ता, जीवितं उपरुज्झति ।
आयु खीयति मच्चानं कुन्नदीनं'व ओदकं ॥ २५ ॥
- १४९ अथ पापानि कम्मानि करं बालो न बुज्झति ।
पच्छा'स्स कटुकं होति विपाको हि'स्स पापको'ति” ॥ २६ ॥

१३४ सोममित्तो थेरो (१४)

- १५० “ परित्तं दारुमा'रुह यथा सीदे महण्णवे ।
एवं कुसीतं आगम्म साधुजीवी पि सीदति ।
तस्मा तं परिवज्जेय्य कुसीतं हीनवीरियं ॥ २७ ॥
- १५१ पविवित्तेहि अरियेहि पहितत्तेहि ज्ञायिहि ।
निच्चं आरद्धवीरियेहि पण्डितेहि महा'वसे'ति” ॥ २८ ॥

१३५ सब्बमित्तो थेरो (१५)

- १५२ “ जनो जनम्हि सम्बद्धो जनमेव'स्सितो जनो ।
जनो जनेन हेठियति (v. l. बाधियति) हेठेति च जनो जनं ॥ २९ ॥
- १५३ को हि तस्स जनेन अत्थो जनेन जनितेन वा ॥
जनं ओहाय गच्छं तं हेठयित्वा (v. l. बाधयित्वा) बहुं
जन'ति” ॥ ३० ॥

१३६ महाकालो थेरो (१६)

- १५४ “ काळी इत्थी ब्रह्मी धक्कुरूपा । सत्थिञ्च भेत्वा अपरञ्च सत्थि ।
बाहञ्च भेत्वा अपरञ्च बाहुं । सीसञ्च भेत्वा दधिथालकं'व । एसा
निसिन्ना अभिसन्दहित्वा ॥ ३१ ॥

- १५५ यो वे अविद्वा उपधिं करोति । पुनःपुनं दुक्खमु'पेति मन्दो ।
तस्मा पजानं उपधिं न कयिरा । 'मा'हं पुन भिन्नसिरो
सयिस्सं'ति" ॥ ३२ ॥

१३७ तिस्सो थेरो (१७)

- १५६ “ बहू सपत्ते लभति मुण्डो सङ्घाटिपारुतो ।
लाभी अन्नस्स पानस्स वत्थस्स सयनस्स च ॥ ३३ ॥
- १५७ एतमा'दीनवं जत्वा सक्कारेसु महब्भयं ।
अप्पलाभो अनवस्सुतो सतो भिक्खु परिब्बजे'ति" ॥ ३४ ॥

१३८ किम्बिलो (v. 1. किमिलो) थेरो (१८)

- १५८ “ पाचीनवंसदायमिह सकयपुत्ता सहायका ।
पहाय अनप्पके भोगे उज्झापत्तागते रता ॥ ३५ ॥
- १५९ आरद्धविरिया पहितत्ता निच्चं दब्धपरक्कमा ।
रमन्ति धम्मरतिया हित्वान लोक्किं रति'ति" ॥ ३६ ॥

१३९ नन्दो थेरो (१९)

- १६० “ अयोनिसो मनसिकारा मण्डनं अनुयुञ्जिसं ।
उद्धतो चपलो चा'सिं कामरागेन अट्टितो ॥ ३७ ॥
- १६१ उपायकुसलेना'हं बुद्धेना'दिच्चबन्धुना ।
योनिसो पटिपज्जित्वा भवे चित्तं उदब्बहिं'ति" ॥ ३८ ॥

१४० सिरिमा थेरो (२०)

- १६२ “ परे च नं पसंसन्ति अत्ता चे असमाहितो ।
मोघं परे पसंसन्ति, अत्ता हि असमाहितो ॥ ३९ ॥
- १६३ परे च नं गरहन्ति अत्ता चे सुसमाहितो ।
मोघं परे गरहन्ति, अत्ता हि सुसमाहितो' (v. 1. ति") ॥ ४० ॥

उद्दानं

चुन्दो च जोतिदासो च थेरो हेरञ्जकानि यो ।
 सोममित्तो सब्बमित्तो कालो तिस्सो च किम्बिलो ।
 नन्दो च सिरिमा च'व दस थेरा महिद्धिका'ति ।

[१५]

१४१ उत्तरो थेरो (२१)

- १६४ “ खन्धा मया परिञ्जाता, तण्हा मे सुसमूहता ।
 भाविता मम वोज्झङ्गा, पत्तो मे आसवक्खयो ॥ ४१ ॥
- १६५ मो'हं खन्धे परिञ्जाय अब्बहित्वान (v. l. अब्भुहित्वा)
 जालिनिं ।
 भावयित्वान वोज्झङ्गे निच्चायिस्सं अनासवो'ति ” ॥ ४२ ॥

१४२ भद्दजि थेरो (२२)

- १६६ “ पनादो नाम सो राजा यस्म यूपो सुवण्णयो ।
 तिरियं (v. l. सोळ्मु'ब्बेधो) सोळसपब्बेधो उच्चमाहु
 सहस्सधा ॥ ४३ ॥
- १६७ सहस्सकण्डु सतभेण्डु (v. l.° गेण्डु) धजालु हरितामयो ।
 अनच्चुं तत्थ गन्धच्चा छ सहस्सानि सत्तधा'ति' ” ॥ ४४ ॥

१४३ मोभितो थेरो (२३)

- १६८ “ सतिमा पञ्जवा भिक्खु आरद्धबलवीरियो ।
 पञ्च कप्पसताना'हं एकरत्तिं अनुस्सरिं ॥ ४५ ॥
- १६९ चत्तारो सतिपट्टाने सत्त अट्ठ च भावयं ।
 पञ्च कप्पसताना'हं एकरत्तिं अनुस्सरि'ति' ” ॥ ४६ ॥

१४४ वह्नियो थेरो (२४)

- १७० “ यं किच्चं दळ्हविरियेन यं किच्चं बोद्धुमि'च्छता ।
करिस्सं, नावरज्झिस्सं, (v. 1. नावरज्झिस्सं) पस्स विरियं
परक्कमं ॥ ४७ ॥
- १७१ त्वञ्च मे मग्गं अक्खाहि अज्जसं अमतोगधं ।
अहं मोनेन मोनिस्सं गङ्गासोतो'व सागरं'ति” ॥ ४८ ॥

१४५ वीतसोको थेरो (२५)

- १७२ “ केसे मे ओलिखिस्सन्ति काप्पको उपसङ्गमि ।
ततो आदासमा'दाय सरीरं पच्चवेक्खिस्सं ॥ ४९ ॥
- १७३ तुच्छो कायो अदिस्सित्थ, अन्धकारे तमो ब्यगा ।
सब्बे चोळा समुच्छिन्ना, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति” ॥ ५० ॥

१४६ पुण्णमासो थेरो (२६)

- १७४ “ पञ्च नीवरणे हित्वा योगक्खेमस्स पत्तिया ।
धम्मादासं गहेत्वान जाणदस्सनम'त्तनो ॥ ५१ ॥
- १७५ पच्चवेक्खिस्सं इमं कायं सब्बं सन्तरवाहिरं ।
अज्झत्तञ्च बहिद्धा च तुच्छो कायो अदिस्सथा'ति” ॥ ५२ ॥

१४७ नन्दको थेरो (२७)

- १७६ “ यथा पि भद्दो आजञ्जो खलित्वा पतितिट्ठति ।
भिय्यो लद्धान संवेगं अदीनो वहते धुरं ॥ ५३ ॥
- १७७ एवं दस्सनसम्पन्नं सम्मासम्बुद्धसावकं ।
आजानियं मं धारेथ पुत्तं बुद्धस्स ओरसं'ति” ॥ ५४ ॥

१४८ भरतो थेरो (२८)

- १७८ “ एहि नन्दक गच्छाम उपज्झायस्स सन्तिकं ।
सीहनादं नदिस्साम बुद्धसेट्ठस्स सम्मुखा ॥ ५५ ॥
- १७९ याय नो अनुकम्पाय अम्हे पब्बाजयी मुनि ।
सो नो अत्थो अनुप्पत्तो सब्बसंयोजनक्खयो'ति” ॥ ५६ ॥

१४९ भारद्वाजो थेरो (२९)

- १८० “ नदन्ति एवं सप्पञ्चा सीहा'व गिरिगम्भरे ।
वीरा विजितसङ्गामा जेत्वा मारं सवाहनं ॥ ५७ ॥
- १८१ “ सत्था च परिचिण्णो मे, धम्मो सङ्घो च पूजितो ।
अहं वित्तो मुमनो पुत्तं दिस्वा अनासवं'ति” ॥ ५८ ॥

१५० कण्हदिन्नो थेरो (३०)

- १८२ “ उपासिता मप्पुरिया, सुता धम्मा अभिण्हयो ।
सुत्वान पटिपज्जिस्सं अञ्जसं अमतोगधं ॥ ५९ ॥
- १८३ “ भवरागहतस्स मे सतो । भवरागो पुन मे न विज्जति ।
न चा'हु न च मे भविस्सति । न च मे एतरहि पि विज्जती'ति” ॥ ६० ॥

वग्गो ततियो

उद्दानं

उत्तरो भद्दजि थेरो सोभितो वह्लियो इति ।
वीतसोको च सो थेरो पुण्णमासो च नन्दको ।
भरतो भारद्वाजो च कण्हदिन्नो महामुनी'ति ॥

[१६]

१५१ मिगमिरो थेरो (३१)

- १८४ “ यतो अहं पञ्चजितो सम्मासम्बुद्धमासने ।
विमुच्चमानो उगगच्छि, कामधातुमु'पच्चगं ॥ ६१ ॥
- १८५ ब्रम्हुनो पेक्खमानस्स ततो चित्तं विमुच्चि मे ।
'अकुप्पा मे विमुत्ती'ति सच्चसंयोजनक्खया'ति” ॥ ६२ ॥

१५२ सिक्को थेरो (३२)

- १८६ “ अनिच्चानि गहकानि तत्थ तत्थ पुनप्पुनं ।
गहकारं गवेसन्तो दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥ ६३ ॥

- १८७ गहकारक दिट्ठो'सि, पुन गेहं न काहसि ।
 सब्बा ते फसुका (v. 1. फासुका) भग्गा थूणिरा च (v. 1.
 तुण्हिरा'व; थूणिका च) विदालिता ।
 विपरियादिकतं चित्तं इधे'व विधमिस्सती'ति" ॥ ६४ ॥

१५३ उपवानो थेरो (३३)

- १८८ “ अरहं सुगतो लोके वातेहा'बाधितो मुनि ।
 सचे उण्होदकं अत्थि मुनिनो देहि ब्राम्हण ॥ ६५ ॥
- १८९ पूजितो पूजनेय्यानं सक्करेय्यान सक्कतो ।
 अपचितो अपचिनेय्यानं तस्स इच्छामि हातवे'ति" ॥ ६६ ॥

१५४ इसिदिन्नो थेरो (३४)

- १९० “ दिट्ठा मया धम्मधरा उपासका । कामा अनिच्चा इति भासमाना ।
 सारत्तरत्ता मणिकुण्डलेसु । पुत्तेसु दारेसु च ते अपेक्खा ॥ ६७ ॥
- १९१ अद्धा न जानन्ति यथा'वधम्मं । कामा अनिच्चा इति चापि आहु ।
 रागञ्च तेसं न बल'त्थि छेत्तुं । तस्मा सिता पुत्तदारं धनञ्चा'ति" ॥ ६८ ॥

१५५ सम्बुल (v. 1. सम्पहुल ०) कच्चानो थेरो (३५)

- १९२ “ देवो च वस्सति देवो च गळगळायति । एकको चा'हं भेरवे बिले
 विहरामि ।
 तस्स मय्हं एकस्स भेरवे बिले विहरतो । न'त्थि भयं वा
 छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ॥ ६९ ॥
- १९३ धम्मता ममे'सा यस्स मे एककस्स भेरवे बिले विहरतो ।
 न'त्थि भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा'ति" ॥ ७० ॥

१५६ खितको (v. 1. नितको) थेरो (३६)

- १९४ “ कस्स सेलूपमं चित्तं ठितं ना'नुपकम्पति ।
 विरत्तं रजनीयेसु कुप्पनीये न कुप्पति ।
 यस्से'वं भावितं चित्तं कुतो तं दुक्खमे'स्सति ? ” ॥ ७१ ॥

- १९५ “ मम सेल्लपमं चित्तं ठितं ना'नुपकम्पति ।
 विरत्तं रजनीयेसु कुप्पनीये न कुप्पति ।
 ममे'वं भावितं चित्तं, कुतो मं दुक्खमे' स्सती'ति ” ॥ ५२ ॥

१५७ सोणोपोटिरिय पुत्तो (v. l. पोटिरियो) थेरो (३७)

- १९६ “ न ताव मुपितुं होति रत्ति नक्खत्तमालिनी ।
 पटिजग्गतुमे' वे'सा रत्ति होति विजानता ॥ ५३ ॥
- १९७ हत्थिक्खन्धा'वपतितं कुञ्जरो चे अनुक्रमे ।
 सङ्गामे मे मतं सेय्यो यञ्चे जीवे पराजितो'ति ” ॥ ५४ ॥

१५८ निमभो थेरो (३८)

- १९८ “ पञ्च कामगुणे हित्वा पियस्ये मनोरमे ।
 सद्दाय अभिनिक्खम्म दुक्खस्स'न्तकरो भवे ॥ ५५ ॥
- १९९ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
 कालञ्च पटिकङ्गामि सम्पजानो पटिस्सतो'ति ” ॥ ५६ ॥

१५९ उसभो थेरो (३९)

- २०० “ अम्बपल्लवसङ्कासं अंसे कत्वान चीवरं ।
 निसिन्नो हत्थिगीवायं गामं पिण्डाय पाविसि ॥ ५७ ॥
- २०१ हत्थिक्खन्धतो ओरुह संवेगम'लभि तदा ।
 सो'हं दित्तो तदा सन्तो, पत्तो मे आमवक्खयो'ति ” ॥ ५८ ॥

१६० कप्पटकुरो थेरो (४०)

- २०२ “ अयमि'ति कप्पटो कप्पटकुरो, अच्छाय अतिभारिनाय ।
 अमतघटिकायं धम्मकतमत्तो (v. l. धम्मकप्पटमत्तो) कतपटं
 ज्ञानानि ओचेतुं ॥ ५९ ॥
- २०३ मा खो त्वं कप्पट पचालेसि मा तं उपकण्णकम्हि ताळेस्सं ।
 न'ह (v. l. न वा त्वं) त्वं कप्पट मत्तं अज्जासि
 सङ्घमज्झाम्हि पचलायमानो'ति ” ॥ ६० ॥

उद्दानं

मिगसिरो सिवको च उपवानो च पण्डितो ।
इसिदिन्नो च कच्चानो खितको च महावसी ।
पोटिरियपुत्तो निसभो उसभो कप्पट्कुरो'ति ।

[१७]

१६१ कुमारकस्सपो थेरो (४१)

- २०४ “ अहो बुद्धा, अहो धम्मा, अहो नो सत्थु सम्पदा ।
यत्थ एतादिसं धम्मं सावको सच्छिकाहिति ॥ ८१ ॥
- २०५ असङ्खेय्येसु कप्पेसु सक्कायाधिगता अहुं ।
तेसं अयं पच्छिमको, चरिमो'यं समुस्सयो ।
जातिमरणसंसारो न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति ” ॥ ८२ ॥

१६२ धम्मपालो थेरो (४२)

- २०६ “ यो हवे दहरो भिक्खु युञ्जति बुद्धसासने ।
जागरो पतिसुत्तेसु, अमोघं तस्स जीवितं ॥ ८३ ॥
- २०७ तस्मा सद्धञ्च सीलञ्च पसादं धम्मदस्सनं ।
अनुयुञ्जेथ मेधावी सरं बुद्धान सासनं'ति ” ॥ ८४ ॥

१६३ ब्रम्हालि थेरो (४३)

- २०८ “ कस्सि'न्द्रियानि समथं गतानि । अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स । येवा पि तस्स पिहयन्ति तादिनो ? ” ॥ ८५ ॥
- २०९ “ मय्हि'न्द्रियानि समथं गतानि । अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स । देवा पि मय्हं पिहयन्ति
तादिनो'ति ” ॥ ८६ ॥

१६४ मोघराजा थेरो (४४)

- २१० “ छविपापक चित्तभट्टक मोघराज सततं समाहितो ।
हेमन्तिकसीतकालरत्तियो भिक्खु त्वं'सि कथं करिस्ससि ? ” ॥ ८७ ॥

२११ मम्पन्नगस्या मगधा केवला इति मे सुतं ।

पलालच्छन्नको मेग्यं यथ'ञ्जं मुखजीविनो'ति" ॥ ८८ ॥

१६५ विसाखो पञ्चालिपुत्तो (v. l. पञ्चालपुत्तो) थेरो (४५)

२१२ " न उक्खिपं नो च परिक्खिपे परे । न ओक्खिपं पारगतं न एरये ।

न चत्तवण्णं परिसासु व्याहरे । अनुद्धतो सम्मितभाणि

मुच्चतो ॥ ८९ ॥

२१३ मुमुखुमनिपुणत्थदस्सिना । मतिकुसलेन निवातवुत्तिना ।

संसेवितबुद्धसीलिना । निच्चाणं न हि तेन दुल्लभं'ति" ॥ ९० ॥

१६६ चूळको थेरो (४६)

२१४ " नदन्ति मोरा सुसिखा सुपेखुणा । मुनीलर्गीवा सुमुखा सुगज्जिनो ।

मुसइला चा'पि महामही अयं । सुव्यापितम्बु सुवलाहकं नभं ॥ ९१ ॥

२१५ सुकल्लरूपो सुमनस्स झायितं । मुनिक्खमो माधु सुबुद्धसामने ।

सुमुक्कमुक्कं निपुणं मुदुद्दमं । फुसाहि तं उत्तमं अच्चुतं

पदं'ति" ॥ ९२ ॥

१६७ अनूपमो थेरो (४७)

२१६ " नन्दमानागतं चित्तं मूलमारोपमानकं ।

तेन तेने'व वजसि येन मूलं कलिद्धरं ॥ ९३ ॥

२१७ ता'हं चित्तकलिं ब्रूमि तं ब्रूमि चित्तदुग्भकं ।

सत्या ते दुल्लभो लद्धो मानत्थे मं नियोजयी'ति" ॥ ९४ ॥

१६८ वज्जितो थेरो (४८)

२१८ " संसरं दीघमद्धानं गर्तासु परिवत्तिसं ।

अपस्सं अरियसच्चानि अन्धभूतो पुशुज्जनो ॥ ९५ ॥

२१९ तस्स मे अपमत्तस्स संसारा विनळीकता ।

सच्चा गतो ममुल्लिन्ना, न'त्थि दानि पुनच्चभवो'ति" ॥ ९६ ॥

१६९ सन्धितो थेरो (४९)

२२० " अस्सत्थे हरितो' भासे संविह्वहम्मि पादये ।

एकं बुद्धगतं सञ्जं अलभित्थं पटिस्सतो ॥ ९७ ॥

२२१ एकतिंसे इतो कप्पे यं सज्जं अलभिं तदा ।
तस्सा सज्जाय वाहसा पत्तो मे आसवक्खयो'ति" ॥ ९८ ॥

पञ्चमो वग्गो

उद्दानं

कुमारकस्सपो थेरो धम्मपालो च ब्रम्हालि ।
मोघराजा विसाखो च चूळको च अनूपमो ।
वज्जितो सन्धितो थेरो किलेसरजवाहनो'ति ।
गाथा दुक्कनिपातम्हि नवुति चे'व अट्ठ च ।
थेरा एकूनपज्जासं भासिता नयकोविदा ।

दुक्कनिपातो (निट्ठितो) ।

तिकनिपातो

[१८]

१७० अङ्गणिक-भारद्वाजो धेरो (१)

- २२२ " अयोनिमुद्धिम'न्वेसं अग्निं परिचरिं वने ।
मुद्धिमगं अजानन्तो अकामिं अमरं (v. 1. अमरं) तपं ॥ १ ॥
- २२३ तं सुखेन सुखं लद्धं पस्म धम्ममुधम्मतं
तिस्सो विज्जा अनुप्पता, कतं बुद्धस्म सामनं ॥ २ ॥
- २२४ ब्रह्मबन्धु पुरे आग्निं, इदानि खो'हि ब्राम्हणो ।
तेविज्जो, न्हातको च'हि सोत्थियो च'हि वेदगू'ति" ॥ ३ ॥

१७१ पच्चयो धेरो (२)

- २२५ " पञ्चाहा'हं पच्चजितो सेखो अप्पत्तमानसो ।
विहारं मे पविट्ठस्म चेतसो पणिधी अहूः—॥ ४ ॥
- २२६ नासिस्सं न पिविस्सामि विहारतो न निक्खमे ।
न पि पस्सं निपातेस्सं तण्हामल्लं अनूहते ॥ ५ ॥
- २२७ तस्म मे'वं विहरतो पस्म विरियपरक्कमं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पता, कतं बुद्धस्म सामनं'ति" ॥ ६ ॥

१७२ वाकुल-धेरो (३)

- २२८ " यो पुब्बे करणीयानि पच्छा सो कानुमि'च्छति ।
सुखा सो धंसते ठाना पच्छा च अनुत्तप्पति ॥ ७ ॥

- २२९ यं हि कयिरा तं हि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं परिजानन्ति पण्डिता ॥ ८ ॥
- २३० सुसुखं वत निब्बाणं सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
असोकं विरजं खेमं यत्थ दुक्खं निरुज्झती'ति" ॥ ९ ॥

१७३ धनियो थेरो (४)

- २३१ सुखञ्चे जीवितुमि'च्छे सामञ्जस्मि अपेक्खवा ।
सङ्घिकं ना'तिमञ्जेय्यं चीवरं पानभोजनं ॥ १० ॥
- २३२ सुखञ्चे जीवितुमि'च्छे सामञ्जस्मि अपेक्खवा ।
अहिमुसिकसोऽभं'व सेवेथ सयनासनं ॥ ११ ॥
- २३३ सुखञ्चे जीवितुमि'च्छे सामञ्जस्मि अपेक्खवा ।
इतरीतरेन तुस्सेय्य एकधम्मञ्च भावये'ति" ॥ १२ ॥

१७४ मातङ्गपुत्तो थेरो (५)

- २३४ " अतिसीतं अतिउण्हं अतिसायमि'दं अहू ।
इति विस्सट्ठकम्मन्ते खणा अञ्चन्ति माणवे ॥ १३ ॥
- २३५ यो च सीतञ्च उण्हञ्च तिणा भिग्यो न मञ्जति ।
करं पुरिसकिच्चानि, सो सुखा न विहायति ॥ १४ ॥
- २३६ दट्ठं कुसं पोटकिलं उसीरं मुज्जपट्ठजं ।
उरसा पनुदहिस्सामि विवेकम' नुव्रूहयं'ति" ॥ १५ ॥

१७५ खुज्जसोभितो थेरो (६)

- २३७ " ये चित्तकथी बहुस्सुता । समणा पाटलिपुत्तवासिनो ।
तेस'ञ्जतरो अयं आयुवा । द्वारे तिट्ठति खुज्जसोभितो ॥ १६ ॥
- २३८ ये चित्तकथी बहुस्सुता । समणा पाटलिपुत्तवासिनो ।
तेस'ञ्जतरो अयं आयुवा । द्वारे तिट्ठति मालुतेरितो ॥ १७ ॥
- २३९ सुयुद्धेन सुयिट्ठेन सङ्गामविजयेन च ।
ब्रम्हचरिया'नुचिण्णेन एवा'यं सुखमे' धती'ति" ॥ १८ ॥

१७६ वारण-थेरो (७)

- २४० " यो'ध कोचि मनुस्सेसु परपाणानि हिंसति ।
अस्मा लोका परम्हा च उभया धंसते नरो ॥ १९ ॥

- २४१ यो च मेत्तेन चित्तेन सव्यपाणानुकम्पति ।
बहुं हि यो पमवति पुञ्जं तादिमको नरो ॥ २० ॥
- २४२ सुभासितस्स सिक्खेथ सभणूपामनस्स च ।
एकासनस्स च रहो चित्तवूपसमस्स चा'ति" ॥ २१ ॥

१७७ पस्मिक (v. l. वस्मिक) थेरो (८)

- २४३ " एको पि मद्धो मेधावी अस्माद्धानि'ध जातिनं ।
धम्मट्ठो सीलसम्पन्नो होति अत्थाय बन्धुनं ॥ २२ ॥
- २४४ निग्गह्म अनुकम्पाय चोदिता जातयो मया ।
जातिबन्धवपेसेन कारं कन्वान भिक्खुमु ॥ २३ ॥
- २४५ ते अब्भतीता कालकता पत्ता ते तिविधं (v. l. तिदिवं) सुयं ।
भातरो मय्हं माता च मोदन्ति कामकामिनो'ति" ॥ २४ ॥

१७८ यसोज-थेरो (९)

- २४६ " कालपव्वङ्गसङ्कामो किमो धम्मनिमन्थतो ।
मत्तञ्चू अन्नपानमिह अदीनमनसो नरो ॥ २५ ॥
- २४७ फुट्ठो डंमेहि मकमेहि अरञ्जस्मि ब्रहावने ।
नागो सङ्गामसीमे' व सतो तत्रा'धिवागये ॥ २६ ॥
- २४८ यथा ब्रम्हा तथा एको, यथा देवो तथा दुवे ।
यथा गामो तथा तयो, कोलाहलं ततुत्तरि'ति" ॥ २७ ॥

१७९ साटिमत्तिय-थेरो (१०)

- २४९ " अहु तुय्हं पुरे मद्धा, मा ते अज्ज न विज्जति ।
यं तुय्हं तुय्हमे' वेतं न'त्थि दुच्चरितं मम ॥ २८ ॥
- २५० अनिच्चा हि चला मद्धा एवं दिट्ठा हि मा मया ।
रज्जन्ति पि विरज्जन्ति तत्थ किं जिग्यते मुनि ॥ २९ ॥
- २५१ पच्चति मुनिनो भनं थोकं थोकं कुले कुले ।
पिण्डकाय चरिस्सामि अत्थि जङ्घावलं ममा'ति" ॥ ३० ॥

१८० उपालि थेरो (११)

- २५२ “ सद्धाय अभिनिक्खम्म नवपच्चजितो नवो ।
भित्ते भजेय्य कल्याणे सुद्धाजीवे अतन्दिते ॥ ३१ ॥
- २५३ सद्धाय अभिनिक्खम्म नवपच्चजितो नवो ।
सद्धस्सिंम विहरं भिक्खु सिक्खेय्य विनयं बुधो ॥ ३२ ॥
- २५४ सद्धाय अभिनिक्खम्म नवपच्चजितो नवो ।
कप्पाकप्पेसु कुसलो च्छरेय्य अपुरक्खतो’ति” ॥ ३३ ॥

१८१ उत्तरपालो थेरो (१२)

- २५५ “ पण्डितं वत मं सन्तं अलम’त्थविचिन्तकं ।
पञ्चकामगुणा लोके सम्मोहा पातयिंसु मं ॥ ३४ ॥
- २५६ पक्खन्दो मारविस्सये दब्बहसल्लसमप्पितो ।
असक्खिं मच्चुराजस्स अहं पासा पमुच्चित्तुं ॥ ३५ ॥
- २५७ सव्वे कामा पहीना मे । भवा सव्वे पदालिता ।
विक्खीणो जातिसंसारो । न’त्थि दानि पुनव्वमवो’ति” ॥ ३६ ॥

१८२ अभिभूत-थेरो (१३)

- २५८ “ सुणाथ जातयो सव्वे यावन्ते’त्थ समागता ।
धम्मं वो देसयिस्सामि दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥ ३७ ॥
- २५९ आरभथ निक्खमथ युव्वथ बुद्धसासेनं ।
धुनाथ मच्चुनो सेनं नळागारं’व कुञ्जरो ॥ ३८ ॥
- २६० यो इमस्सिं धम्मविनये अप्पसत्तो विहेस्सति ।
पहाय जातिसंसारं दुक्खस्सन्तं करिस्सती’ति” ॥ ३९ ॥

१८३ गोतमो थेरो (१४)

- २६१ “ संसरं हि निरयं अगच्छिस्सं । पेतल्लोकम’गमं पुनप्पुनं ।
दुक्खमम्हि पि तिरच्छानयोनियानेकधा हि वुसितं चिरं मया ॥ ४० ॥
- २६२ मानुसो पि च भवो’भिराधितो । सगगायम’गमं सक्किं सक्किं ।
रूपधातुसु अरूपधातुसु । ने’वसज्जिंसु असज्जिंसुद्वितं ॥ ४१ ॥

- २६३ सम्भवा मुविदिता असारका । मङ्गता पचलिता गदेरिता ।
तं विदित्वा महमत्तगम्भवं । गन्ति एव गतिमा समज्जगं'ति" ॥ ४२ ॥

१८४ हागितो थेरो (१५)

- २६४-२६६ " यो पुञ्चे कर्णीयानि...पे०...(verses २२८-२३०)
यत्थ दुक्खं निरुज्जती'ति" ॥ ४३-४५ ॥

१८५ विमलो थेरो (१६)

- २६७ पापमिन्नं विवेजेत्वा भजेय्यु'त्तमपुग्गले ।
ओवादे च'स्य तिट्ठेय्य पथ्यन्तो अचले सुत्तं ॥ ४६ ॥
२६८-२६९ पारिजं दासं...पे०...(verses १५०-१५१) पण्डितेहि
महा'वरो'ति" ॥ ४७-४८ ॥

उद्दानं

अङ्गणिको-भारद्वाजो पञ्चयो वाकुलो ऽनि ।
धनियो मातङ्गुत्तो सोभितो वाग्गो ऽनि ।
पस्सिको च यमोजो च स्वाट्ठिमन्निय उपालि च ।
उत्तरपालो अभिभूतो गोतमो हागितो पि च ।
थेरो निकनिपातमिह निव्वाणे विमलो कतो ।
अट्टतालीस गाथायो, थेरा सोळस किन्तिता'ति

निकनिपातो निजितो

चतुक्कनिपातो

[१९]

१८६ नागसमाल-थेरो (१)

- २७० “ अलङ्कता सुवसना मालिनी चन्दनु’स्सदा ।
मज्झे महापथे नारी तुरिये नच्चति नट्टकी ॥ १ ॥
- २७१ पिण्डकाय पविट्ठो’हं गच्छन्तो नं उदक्खिसं ।
अलङ्कतं सुवसनं मच्चुपासं’ व ओड्डितं ॥ २ ॥
- २७२ ततो मे मनसीकारो योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु निव्विदा समतिट्ठथ ॥ ३ ॥
- २७३ ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ ४ ॥

१८७ भगु थेरो (२)

- २७४ “ अहं मिद्धेनपकतो विहारा उपनिक्खमिं ।
चङ्कमं अभिरूहन्तो तत्थे’व पपतिं छमा ॥ ५ ॥
- २७५ गत्तानि परिमज्जित्वा पुन पारुह चङ्कमं ।
चङ्कमे चङ्कमिं सो’हं अज्झत्तं सुसमाहितो ॥ ६ ॥
- २७६-२७७ ततो मे...पे०...(verses २७२-२७३) कतं बुद्धस्स सासनं’
ति” ॥ ७-८ ॥

१८८ सभियो थेरो (३)

- २७८ “ परे च न विजानन्ति मयमे’त्थ यमामसे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥ ९ ॥

- २७९ यदा च अविजानन्ता हरियन्ति अमरा विय ।
विजानन्ति च ये धम्मं आतुरेण अनातुरा ॥ १० ॥
- २८० यं किञ्चि मिथिलं कम्मं मकिलिद्वयं वतं ।
मङ्गस्मरं ब्रह्मचरियं, न तं होति महाफलं ॥ ११ ॥
- २८१ यस्य सव्रह्मचारीणु गारवां नू'पलब्धमति ।
आरका होति मद्धम्मा नमं पुथविया यथा' ति" ॥ १२ ॥

१८९ नन्दको थेरो (४)

- २८२ " धिरत्थु पूरे दुग्गन्धे मारपक्खे अवस्सुते ।
नव सोतानि ते काये यानि मन्दन्ति मच्चदा ॥ १३ ॥
- २८३ मा पुराणं अमज्जित्थो, मा'सादेमि तथागते ।
मग्गे पि ते न रज्जन्ति किमङ्ग पन मानुसे ॥ १४ ॥
- २८४ ये च खो बाला दुम्मेधा दुम्मन्ति मोहपास्ता ।
तादिमा तत्थ रज्जन्ति मारयित्तमिह बन्धने ॥ १५ ॥
- २८५ येसं रागो च दोसो च अविज्जा च विराजिता ।
तादी तत्थ न रज्जन्ति (v. 1. तादिमा तत्थ रज्जन्ति) छिन्नमुत्ता
अवन्धना'ति" ॥ १६ ॥

१९० जम्बुको थेरो (५)

- २८६ " पच्च पञ्चास वस्सानि रजोजल्लम'धारयि ।
भुज्जन्तो मासिकं भत्तं कंसमस्सु अलोचयि ॥ १७ ॥
- २८७ एकपादेन अट्ठासिं, आसनं परिवज्जयि ।
सुक्खगूथानि च खादिं, उद्देमञ्च न सादियि ॥ १८ ॥
- २८८ एतादिसं करित्वान बहुं दुग्गतिगामिनं ।
बुद्धमानो महोघेन बुद्धं नरणमा'गमं ॥ १९ ॥
- २८९ सरणागमनं पस्स, पस्स धम्ममुधम्मनं ।
तिस्सो विज्जा अनुयत्ता, कतं बुद्धस्य मासनं'ति" ॥ २० ॥

१९१ सेनको थेरो (६)

- २९० " स्वागतं वत मे आसि गयायं गयफग्गुया ।
यं अट्ठासिं सम्बुद्धं देमेन्तं धम्ममु'त्तमं ॥ २१ ॥

- २९१ महप्पभं गणा'च्चरियं अग्गप्पत्तं विनायकं ।
सदेवकस्स लोकस्स जिनं अतुलदस्सनं ॥ २२ ॥
- २९२ महानागं महावीरं महाजुतिं अनासवं ।
सच्चा'सवपरिक्खीणं सत्थारं अकुतोभयं ॥ २३ ॥
- २९३ चिरसङ्किलिट्ठं वत मं दिट्ठिसन्दानसन्दितं (v. 1. 'सन्तान बन्धितं) ।
विमोचयी सो भगवा सच्चद्वगन्थेहि सेनकं'ति" ॥ २४ ॥

१९२ सम्भूतो थेरो (७)

- २९४ " यो दन्धकाले तरति तरणीये च दन्धये ।
अयोनिसो संविधानेन (v. 1. अयोनि संविधानेन) वालो
दुक्खं निगच्छति ॥ २५ ॥
- २९५ तस्स अत्था परिहायन्ति कालपक्खे'व चन्दिमा ।
आयसक्खयञ्च पप्पोति मित्तेहि च विरुज्झती'ति" ॥ २६ ॥
- २९६ यो दन्धकाले दन्धेति तरणीये च तारये ।
योनिसो संविधानेन सुखं पप्पोति पण्डितो ॥ २७ ॥
- २९७ तस्म अत्था परिपूरन्ति मुक्कपक्खे'व चन्दिमा ।
यमोकिनिञ्च पप्पोति, मित्तेहि न विरुज्झती'ति" ॥ २८ ॥

१९३ राहुलो थेरो (८)

- २९८ " उभयेन'व सम्पत्तो राहुलभदो'ति मं विदु ।
यञ्चम्हि पुत्तो बुद्धस्स यञ्च धम्मेषु चक्खुमा ॥ २९ ॥
- २९९ यञ्च मे आसावा खीणा, यञ्च न'त्थि पुनवभवो ।
अरहा दक्खिणंय्यो'म्हि तेविज्जो अमत्तदस्सो ॥ ३० ॥
- ३०० कामन्धा जालसञ्छन्ना तण्हाछदनच्छादिता ।
पमत्तवन्धुना बद्धा मच्छा'व कुमिनामुखे ॥ ३१ ॥
- ३०१ तं कामम'हमु'ज्झित्वा छेत्वा मारस्स बन्धनं ।
समूलं (v. 1. अङ्गेन) तण्हम'व्वुट्ठ सीतिभूतो'स्मि निव्वुतो'ति" ॥ ३२ ॥

१९४ चन्दनो थेरो (९)

- ३०२ " जातरूपेन पच्छन्ना (v. 1. सञ्छन्ना) दासीगणपुरक्खता ।
अङ्गेन (v. 1. अङ्गेन) पुत्तमा'दाय भरिया मं उपागमि ॥ ३३ ॥

३०३ तत्र दिम्बान् आयन्ति मरुपुत्रस्य मातरं ।
अलङ्कृतं सुवसनं मञ्चुपासं च ओदितं ॥ ३४ ॥

३०४-३०५ ततो मे...पे०...(verses: २७२-२७३ ब्रुह्म गगनं'ति"
॥ ३५-३६ ॥

१९५ धम्मिको थ्रेगे (१०)

३०६ " धम्मो द्वे रक्खति धम्मचारिं । धम्मो भुत्तिण्णो सुत्तमावहाति ।
एसा'निसंगो धम्मं सुत्तिण्णं । न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी ॥ ३७ ॥

३०७ न हि धम्मो अधम्मो च उभो समविपाकिनो ।
अधम्मो निरयं नेति, धम्मो पापेति सुग्गतिं ॥ ३८ ॥

३०८ तस्मा हि धम्मेषु करेय्यं छन्दं । इति सोदमानो सुग्गतेन तादिता ।
धम्मं छिता सुगतवरस्य गावका । नियन्ति धीरा सरणवरगगा-
मिनो ॥ ३९ ॥

३०९ विष्कोटितो गण्डमूढो, तण्डाजालो जमूढतो ।
सो खीणमंनारो न च'त्थि कित्तनं । चन्दो यथा दांसिना पुण्ण-
मानिया'ति" ॥ ४० ॥

१९६ मण्णको (v. 1. भुव्वको) थ्रेगे (११)

३१० " यदा वलाका मुनि पण्डरच्छदा । काळस्य भेषस्य भयेन तज्जिता ।
पलेहिंति आलयमा'लयेमिनो । तदा नदी अजकरणी रमेति
(v. 1. यमेति) सं ॥ ४१ ॥

३११ यदा वलाका मुविमुहण्डरा । काळस्य भेषस्य भयेन तज्जिता ।
परदेसति लेणम'लेणदस्सिनी । तदा नदी अजकरणी रमेति
(v. 1. यमेति) सं ॥ ४२ ॥

३१२ कं नु तत्थ न रमेन्ति जम्बुयो उभतो तहिं ।
सोभेन्ति आपगाकुलं (v. 1. आमभाकुलं) महालेणम्म पच्छतो ॥ ४३ ॥

३१३ तानतमदसङ्गमुपहीना । भेका मन्दवतो पनादयन्ति ।
ना'ज्ज गिरिनदीहि विप्पवानसमयो । खेमा अजकरणी मिया
सुरम्मा'ति" ॥ ४४ ॥

१९७ मुदितो थेरो (१२)

- ३१४ “ पव्वजिं जीविकत्थो’हं, लद्धानु’पसम्पदं ।
ततो सद्धं पटिलभिं, दळ्हविरियो परक्कमिं ॥ ४५ ॥
- ३१५ कामं भिज्जतु अयं कायो मंसपेसी विसीयरुं ।
उभोजण्णुकसन्धीहि जङ्घायो पपतन्तु मे ॥ ४६ ॥
- ३१६ नासिस्सं न पिविस्साभि विहारा च न निक्खमे ।
न पि पस्सं निपातेस्सं तण्हासल्ले अनूहते ॥ ४७ ॥
- ३१७ तस्स मे’वं...पे०...(verse २२७) कतं बुद्धस्स सासनं’ ति” ॥४८॥

उद्दानं

नागसमालो भगु च सभियो नन्दको पि च ।
जम्बुको सेनको थेरो सम्भूतो राहुलो’पि च ।
भवति चन्दनो थेरो दसे ते बुद्धसावका ।
धम्मिको सप्पको थेरो मुदितो चा पि ते तयो ।
गाथायो द्वे च पञ्जास थेरा सब्बे पि तेरसा’ति* ॥
चतुक्कनिपातो निट्ठितो

* The number of Bhikkhus in the Uddāna is mentioned as *Thirteen*; but the Bhikkhus mentioned in the available editions of the Theragāthā are *Twelve*; similarly the number of Gāthās mentioned in the Uddāna is 52, whereas they are really 48 i. e. 4 verses are wanting, the utterance of one Bhikkhu. Editor

पञ्च (v. I. क) निपातो

[२०]

१९८ राजदत्तो थेरो (१)

- ३१८ “ भिक्षु सीवार्थिकं गन्वा अहसं इत्थिमुज्झितं ।
अपविद्धं (v. I. अपविट्ठं) मुमानस्मि खज्जन्ति किमीहि फुटं ॥ १ ॥
३१९. यं हि एके जिगुच्छन्ति मतं दिस्वान पापकं ।
कामरागो पातुरहू, अन्धो'व सवती अहुं ॥ २ ॥
- ३२० ओरमो'दनपाकम्हा तम्हा ठाना अपक्कमिं ।
सतिमा मम्पजानो'हं एकमन्तं उपाविमिं ॥ ३ ॥
- ३२१-३२२ ततो मे...पे०...(verses २७२-२७३) कतं बुद्धस्स मासनं'ति”
॥४-५॥

१९९ सुभूतो थेरो (२)

- ३२३ “ अयोगे युज्जम'त्तानं पुरिमो किच्चमि'च्छतो ।
चरञ्जे ना'धिगच्छेय्य, तं मे दुब्भगलक्खणं ॥ ६ ॥
- ३२४ अव्वूळ्हं अघतं विजितं, एकञ्जे ओस्मजेय्य कली'व सिया ।
मच्चानि पि चे ओस्मजेय्य, अन्धा'व सिया ममविममस्स अदस्स-
नत्तो ॥ ७ ॥
- ३२५ यज्झि कयिरा...पे०...(verse २२९) परिजानन्ति पण्डिता ॥८॥
- ३२६ यथा पि रुच्चिरं पुष्पं वण्णवन्तम'गन्धकं ।
एवं सुभासिता वाचा अफला होति अकुच्चतो ॥ ९ ॥
- ३२७ यथा पि रुच्चिरं पुष्पं वण्णवन्तं सगन्धकं ।
एवं सुभासिता वाचा सफला होती सकुच्चतो'ति” ॥ १० ॥

२०० गिरिमानन्दो थेरो (३)

- ३२८ “ वस्सति देवो यथा सुगीतं । छत्रा मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि वूपसन्तो । अथ चे पत्थयसि पवस्स देव ॥ ११ ॥
- ३२९ वस्सति देवो ...पे०...सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि सन्तचित्तो...पे०...पवस्स देव ॥ १२ ॥
- ३३० वस्सति देवो...पे०...सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि वीतरागो...पे०...पवस्स देव ॥ १३ ॥
- ३३१ वस्सति देवो...पे०...सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि वीतदोसो...पे०...पवस्स देव ॥ १४ ॥
- ३३२ वस्सति देवो...पे०...सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि वीतमोहो...पे०...पवस्स देवा'ति” ॥ १५ ॥

२०१ सुमनो थेरो (४)

- ३३३ “ यं पत्थयानो धम्मेषु उपज्झायो अनुग्गहि ।
अमतं अभिकङ्खन्तं, कतं कत्तव्वकं मया ॥ १६ ॥
- ३३४ अनुप्पत्तो सच्चिक्कतो सयं धम्मो अनीतिहो ।
विमुद्धजाणो निक्कङ्खो व्याकरोमि तव'न्तिके ॥ १७ ॥
- ३३५ पुब्बेनिवासं जानामि, दिव्वचक्खुं विसोधितं ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ १८ ॥
- ३३६ अप्पमत्तस्स मे सिक्खा सुस्सुता तव सासने ।
सब्बे मे आसवा खीणा, न'त्थि दानि पुनब्भवो ॥ १९ ॥
- ३३७ अनुसासि मं अरियवता, अनुकम्पी अनुग्गहि ।
अमोघो तुय्हं ओवादो, अन्तेवासिम्हि सिक्खितो'ति” ॥ २० ॥

२०२ वड्डो थेरो (५)

- ३३८ “ साधु हि किर मे माता पतोदमु'पदंसयि ।
यस्सा'हं वचनं सुत्वा अनुसिट्ठो जनेत्तिया ।
आरद्धविरियो पहितत्तो पत्तो सम्बोधिमु'त्तमं ॥ २१ ॥

३३९. अरहा दक्खिणंय्यो'मिदं तेविज्जो अमनहसो ।
जित्वा नमुचिनो मेनं विहरामि अनामवो ॥ २२ ॥
३४०. अज्झन्तम बहिद्धा च ये मे विज्जिमु आगवा ।
मच्चे अगेमा उच्छिन्ना न च उप्पज्जरे पुन ॥ २३ ॥
३४१. विमारदा खो भगिनी एतम'त्थं अभामायिः- ।
अपि हा नून मयि पि वनथो ते न विज्जति ॥ २४ ॥
३४२. पारियन्तकतं दुक्खम'न्तिमो'यं ममुस्सयो ।
जातिमरणसंगारो, न'त्थि दानि पुनच्चमवो'ति" ॥ २५ ॥

२०३ नदीकस्सपो थेरो (६)

३४३. “अन्थाय वत मे बुद्धो नदिं नेरञ्जरं अगा ।
यस्मा'हं धम्मं सुत्थान मिच्छादिट्ठिं विवज्जयिं ॥ २६ ॥
३४४. याजिं उच्चावचे यज्जे, अग्गिहुत्तं जुहिं अहं ।
एसा सुद्धो'ति मज्जन्तो अन्धभूतो पुथुज्जनो ॥ २७ ॥
३४५. दिट्ठिगहणपक्खन्दो परामायेन मोहितो ।
असुद्धिं मज्जिसं सुद्धिम'न्धभूतो अविद्दमु ॥ २८ ॥
३४६. मिच्छादिट्ठि पहीना मे, भवा मच्चे विदालिता ।
जुहामि दक्खिणंय्यग्गिं, नमस्सामि तथागतं ॥ २९ ॥
३४७. मोहा मच्चे पहीना मे, भवतण्हा पदालिता ।
विक्खीणो जातिसंसारो, न'त्थि दानि पुनच्चमवो'ति " ॥ ३० ॥

२०४ गयाकस्सपो थेरो (७)

३४८. “पातो मज्झन्तिकं मायं तिक्खन्तुं दिवसस्स'हं ।
ओतरिं उदकं सोतं गयाय गयफग्गुया ॥ ३१ ॥
३४९. यं मया पकतं पापं पुन्वे अज्झामु जातिमु ।
तं दानी'ध पवाहेमि एवंदिट्ठि पुरे अहुं ॥ ३२ ॥
३५०. सुत्था सुभासितं वाचं धम्मत्थसहितं पदं ।
तथं यथावकं अत्थं योनिसो पच्चवेविखसं ॥ ३३ ॥

- ३५१ निन्हातसव्वपापो'म्हि निम्मलो पयतो सुचि ।
सुद्धो सुद्धस्स दायादो पुत्तो बुद्धस्स ओरसो ॥ ३४ ॥
- ३५२ ओगय्ह'ट्ठङ्गिकं सोतं सव्वपापं पवाहयिं ।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ ३५ ॥

२०५ वक्कलि थेरो (८)

- ३५३ वातरोगा'भिनीतो त्वं विहरं कानने वने ।
पविद्धगोचरे लूखे कथं भिक्खु करिस्ससि ? ॥ ३६ ॥
- ३५४ पीतिसुखेन विपुलेन फरमानो समुस्सयं ।
लूखम्पि अभिसम्भोन्तो विहारिस्सामि कानने ॥ ३७ ॥
- ३५५ भावेन्तो सतिपट्टाने इन्द्रियानि वलानि च ।
वोज्झङ्गानि च भावेन्तो विहारिस्सामि कानने ॥ ३८ ॥
- ३५६ आरद्धविरिये पहितत्ते निच्चं दळ्हपरक्कमे ।
समग्गे सहिते दिस्वा विहारिस्सामि कानने ॥ ३९ ॥
- ३५७ अनुस्सरन्तो सम्बुद्धं अगगदन्तं समाहितं ।
अतन्दितो रत्तिं दिवं विहारिस्सामि कानने'ति" ॥ ४० ॥

२०६ विजितसेनो थेरो (९)

- ३५८ " ओलग्गेस्सामि ते चित्त आण्हिद्वारे'व हत्थिनं ।
न तं पापे नियोजेस्सं कामजालसरीरजं ॥ ४१ ॥
- ३५९ त्वमो'लग्गो न गच्छसि द्वारविवरं गजो' वा'लभन्तो ।
न च चित्तकलि पुन'पुनं पसहं पापरतो चरिस्सासि ॥ ४२ ॥
- ३६० यथा कुञ्जरं अदन्तं नवग्गहं अङ्कुसग्गहो ।
बलवा आवत्तेति अकामं, एवं आवत्तयिस्सं तं ॥ ४३ ॥
- ३६१ यथा वरहयदमकुसलो सारथि पवरो दमेति आजञ्जं ।
एवं दमयिस्सं तं पतिट्ठितो पञ्चसु बलेसु ॥ ४४ ॥
- ३६२ सतिया तं निबन्धिस्सं पयतत्तो वो दमेस्सामि ।
विरियधुरनिग्गहीतो न'यितो दूरं गमिस्ससे चित्ता'ति" ॥ ४५ ॥

२०७ यमदत्तो थेगे (१०)

- ३६३ “ उपारम्भचित्तो दुग्धेधो मुणाति जिनमागमनं ।
आरका होति सद्धम्मा नभसो पठवी यथा ॥ ४६ ॥
- ३६४ उपारम्भचित्तो दुग्धेधो मुणाति जिनमागमनं
परिहायति सद्धम्मा काळपग्ग्वे'व चन्दिमा ॥ ४७ ॥
- ३६५ उपारम्भचित्तो दुग्धेधो मुणाति जिनमागमनं ।
परिसुस्सति सद्धम्मे मच्छो अप्पोदके यथा ॥ ४८ ॥
- ३६६ उपारम्भचित्तो दुग्धेधो मुणाति जिनमागमनं ।
न विरूहति सद्धम्मे खेत्ते वीजं'व पूतिकं (v. l. पूतिका) ॥ ४९ ॥
- ३६७ यो च तुट्ठेन चित्तेन मुणाति जिनमागमनं ।
खेपेत्वा आगवे मग्ग्वे मच्छिक्कत्वा अकुप्पतं ।
पप्पुय्य परमं सन्ति परिनिब्बति अनागवो'ति" ॥ ५० ॥

२०८ सोणो कुट्टिकण्णो थेगे (११)

- ३६८ “ उपगम्यदा च मे लद्धा विमुत्तो च'म्हि अनागवा ।
यो च मे भगवा दिट्ठो विहारे च महा'वग्गि ॥ ५१ ॥
- ३६९ बहुदे'व रन्ति भगवा अवभोक्कागे'तिनामयि ।
विहारकुसलो मग्ग्या विहारं पाविसी तदा ॥ ५२ ॥
- ३७० मन्यरित्वान सङ्घाटिं मेग्ग्यं कप्पेमि गोतमो ।
सीहो गेलगुहाय'व पहीनभयभेरवो ॥ ५३ ॥
- ३७१ ततो कल्याणवाक्करणो सम्मागम्बुद्धमावको ।
सोणो अभासि मद्धम्मं बुद्धसेट्ठस्स मम्मुखा ॥ ५४ ॥
- ३७२ पञ्चकखन्धे परिञ्जाय भावयित्वान अन्नसं ।
पप्पुय्य परमं सन्ति परिनिब्बिस्सति अनागवो'ति" ॥ ५५ ॥

२०९ कोमियो थेगे (१२)

- ३७३ “ यो वे गरुत्तं वचनञ्चू धीरो । वसे च ताम्हे जनयेथ पेसं ।
सो भन्तिमा नाम च होति पण्डितो । जन्वा च धम्मेषु विसेनि
अस्स ॥ ५६ ॥

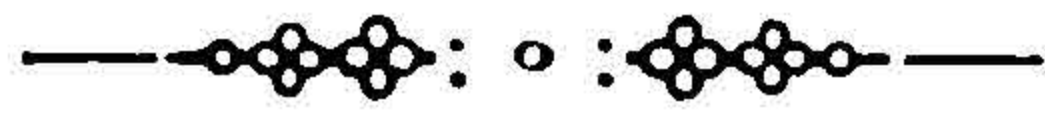
- ३७४ यं आपदा उप्पत्तिता उळारा । नक्खम्भयन्ते पटिसङ्खयन्तं ।
सो थामवा नाम च होति पण्डितो । जत्वा च धम्मेसु विसेसि
अस्स ॥ ५७ ॥
- ३७५ यो वे समुदो'व ठितो अनेजो । गम्भीरपज्जो निपुणत्थदस्सी ।
असंहारियो नाम च होति पण्डितो । जत्वा च धम्मेसु विसेसि
अस्स ॥ ५८ ॥
- ३७६ बहुस्सुतो धम्मसधरो च होति । धम्मस्स होति अनुधम्मचारी ।
सो तादिसो नाम च होति पण्डितो । जत्वा च धम्मेसु विसेसि
अस्स ॥ ५९ ॥
- ३७७ अत्थञ्च यो जानाति भासितस्स । अत्थञ्च जत्वान च तथा करोति ।
अत्थन्तरो (v. l. अत्थधरो) नाम स होति पण्डितो । जत्वा च धम्मेसु
विसेसि अस्सा'ति" ॥ ६० ॥

उद्दानं

राजदत्तो सूभूतो च गिरिमानन्द-सुमनो ।
वड्डो च कस्सपो थेरो गयाकस्सप-वक्कलि ।
विजितो यसदत्तो च सोणो कोसियसव्हयो ।
सट्ठि च पञ्चगाथायो, थेरा चे'त्थ द्वादसा'ति ।

पञ्चनिपातो

छ (V. L. क) निपातो

[२१]

२१० उरुवेळकस्सपो थेरो (१)

- ३७८ “ दिस्वान पाटिहीरानि, गोतमस्स यसस्सिनो ।
न ता'वा'हं पणिपतिं (v. l. पणिपातं) इस्सामानेन वञ्चितो ॥ १ ॥
- ३७९ मम सङ्कप्पम'ञ्जाय चोदेमि नरसारथि ।
ततो मे आसि संवेगो अब्भुतो लोमहंसनो ॥ २ ॥
- ३८० पुब्बे जटिलभूतस्स या मे इद्धि परित्तिका ।
ता'हं तदा निरङ्कत्वा पब्बजिं जिनमासने ॥ ३ ॥
- ३८१ पुब्बे यञ्जेन सन्तुट्ठो कामधातुपुरक्खतो ।
पच्छा रागञ्च दोसञ्च मोहञ्चापि समूहनिं ॥ ४ ॥
- ३८२ पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खुं विसोधितं ।
इद्धिमा परचित्तञ्जू दिब्बसोतञ्च पापुणिं ॥ ५ ॥
- ३८३ यस्स च'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा'नगारियं ।
मो मे अत्थो अनुप्पत्तो सच्चसंयोजनक्खयो'ति' ॥ ६ ॥

२११ तेकिच्छकानि (v. l. तेकिच्छकारी) थेरो (२)

- ३८४ “ अतिहिता वीहि खलगता मालि । न च लभे पिण्डं, कथम'हं कस्सं ॥ ७ ॥
- ३८५ बुद्धम'प्पमेय्यं अनुस्सरं पसन्नो । पीतिया फुट्ठसरारो होहिसि सततमु'-
दग्गो ॥ ८ ॥
- ३८६ धम्मम'प्पमेय्यं...पे०...सततमु'दग्गो ॥ ९ ॥
- ३८७ सङ्गम'प्पमेय्यं...पे०...सततमु'दग्गो ॥ १० ॥

- ३८८ अब्भोकासे विहरसि । सीता हेमन्तिका इमा रत्तियो ।
मा सीतेन परेतो विहञ्जित्थो । पविस त्वं विहारं फुसितग्गळं ॥ ११ ॥
- ३८९ फुसिस्सं चतस्सो अप्पमञ्जायो । ताहि च सुखितो विहरिस्सं ।
ना'हं सीतेन विहञ्जिस्सं । अनिञ्जितो विहरन्तो'ति" ॥ १२ ॥

२१२ महानागो थेरो (३)

- ३९० “ यस्स सब्रम्हचारीसु गारवो नू'पलब्भति ।
पारिहायति सद्धम्मा, मच्छो अप्पोदके यथा ॥ १३ ॥
- ३९१ यस्स सब्रम्हचारीसु...पे०...नू'पलब्भति ।
न विरूहति सद्धम्मे खेत्ते वीजं'व पूतिकं ॥ १४ ॥
- ३९२ यस्स सब्रम्हचारीसु...पे०...नू'पलब्भति ।
आरका होति निब्बाणा धम्मराजस्स सासने ॥ १५ ॥
- ३९३ यस्स सब्रम्हचारीसु गारवो उपलब्भति ।
न विहायति सद्धम्मा, मच्छो बव्होदके यथा ॥ १६ ॥
- ३९४ यस्स सब्रम्हचारीसु...पे०...उपलब्भति ।
सो विरूहति सद्धम्मे, खेत्ते वीजं'व भद्दकं ॥ १७ ॥
- ३९५ यस्स सब्रम्हचारीसु...पे०...उपलब्भति ।
सन्तिके होति निब्बाणं धम्मराजस्स सासने'ति" ॥ १८ ॥

२१३ कुल्लो थेरो (४)

- ३९६ “ कुल्लो सीवथिकं गन्त्वा अद्दसमि'त्थिमु'ज्झितं ।
अप्पविद्धं (v. l. अपविट्ठं) सुसानस्मिं खज्जन्ति किमिही फुटं ॥ १९ ॥
- ३९७ आतुरम'सुचिं पूतिं पस्स कुल्ल समुस्सयं ।
उग्धरन्तं पग्धरन्तं बालानं अभिनन्दितं ॥ २० ॥
- ३९८ धम्मादासं गहेत्वान जाणदस्सनपत्तिया ।
पच्चवेक्खिं इमं कायं तुच्छं सन्तरबाहिरं ॥ २१ ॥
- ३९९ यथा इदं तथा एतं यथा एतं तथा इदं ।
यथा अधो तथा उद्धं यथा उद्धं तथा अधो ॥ २२ ॥

- ४०० यथा दिवा तथा रत्तिं यथा रत्तिं तथा दिवा ।
यथा पुरे तथा पच्छा यथा पच्छा तथा पुरे ॥ २३ ॥
- ४०१ पञ्चङ्गिकेन तुरियेन न रतिं होति तादिसी ।
यथा एकगगन्नित्तस्म सम्मा धम्मं विपस्सतो'ति" ॥ २४ ॥

२१४ मालुङ्क्यपुत्तो थेरो (५)

- ४०२ " मनुजस्म पमत्तचारिनो । तण्हा बड्ढुति मालुवा विय ।
सो लवति हुराहुरं फलमि'च्छं'व वनस्मि वानरो ॥ २५ ॥
- ४०३ यं एग्गा सहती जम्मी तण्हा लोके विगत्तिका ।
सोका तस्म पवड्ढन्ति अभिवड्ढं'व वीरणं ॥ २६ ॥
- ४०४ यो चे'तं सहती जम्मि तण्हं लोके दुरच्चयं ।
सोका तम्हा पपतन्ति उदविन्दु च पोक्खरा ॥ २७ ॥
- ४०५ तं वो वदामि भद्दं वो यावन्ते'त्थ ममागता ।
तण्हाय मूलं खणथ उसीरत्थो'व वीरणं ॥ २८ ॥
- ४०६ मा वो नळं'व सोतो'व मारो भञ्जि पुन'पुन ।
करोथ बुद्धवचनं, खणो वे मा उपच्चगा ।
खणातीता हि सोचन्ति निरयम्हि ममप्पिता ॥ २९ ॥
- ४०७ पमादो रजो (v. l. add मच्चदा) पमादानु'पतितो रजो ।
अप्पमादेन विज्जाय अव्वुहे मल्लम'त्तनो'ति" ॥ ३० ॥

२१५ सप्पदास (v. l. मच्चदास) थेरो (६)

- ४०८ " पण्णवीमति वस्मानि यतो पच्चजितो अहं ।
अच्छरामह्मातमत्तम्पि चेतोसन्ति अनज्झगं ॥ ३१ ॥
- ४०९ अलद्धा चित्तस्म एकगं कामरागेना'हितो ।
बाहा पग्गय्ह कन्दन्तो विहारानुपनिक्खमिं ॥ ३२ ॥
- ४१० ' मत्थं वा आहरिस्सामि, को अत्थो जीवितेन मे ? ।
कथं हि सिक्खं पच्चक्खं कालं कुच्चेथ मादिमो" ॥ ३३ ॥
- ४११ तदा'हं खुरमा'दाय मच्चकम्हि उपाविसिं ।
परिनीतो खुरो आसि धमनिं छेत्तुम'त्तनो ॥ ३४ ॥

- ४१२ ततो मे मनसीकारो योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहू निब्बिदा समतिट्ठत ॥ ३५ ॥
- ४१३ ततो चित्तं विमुच्चि मे पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता कतं बुद्धस्स सासनं” ॥ ३६ ॥

२१६ कातियानो थेरो (७)

- ४१४ “ उट्ठाहि (v. 1. उट्ठेहि) निसीद कातियान ।
मा निदाबहुलो अहु, जागरस्सु ।
मा तं अलसं पमत्तबन्धु । कूटेने’व जिनातु मच्चुराजा ॥ ३७ ॥
- ४१५ सेय्यथापि (v. 1. सयथापि) महासमुद्वेगो ।
एवं जातिजरा’तिवत्तते तं ।
सो करोहि सुदीपम’त्तनो त्वं । न हि ताणं
तव विज्जते’व अञ्जं ॥ ३८ ॥
- ४१६ सत्था हि विजेसि मग्गमे’तं । सङ्गा जातिजरा भया अतीतं ।
पुब्बापरत्तम’प्पमत्तो । अनुयुञ्जस्सु दळ्हं करोहि योगं ॥ ३९ ॥
- ४१७ पुरिमानि पमुञ्च बन्धनानि । सङ्घाटीखुरमुण्डभिक्षुभोजी ।
मा खिङ्गारतिञ्च मा निदं । अनुयुञ्जित्थ ज्ञाय (v. 1. ज्ञियाय)
कातियान ॥ ४० ॥
- ४१८ ज्ञायाहि जिनाहि कातियान । योगक्खेमपथेसु कोविदो’सि ।
पप्पुग्य (v. 1. अब्बुग्गह) अनुत्तरं विमुद्धि । परिनिब्बाहिसि
वारिना’व जोति ॥ ४१ ॥
- ४१९ पज्जोतकरो परित्तरंसो । वातेन विनम्यते लता’व ।
एवम्पि तुवं अनादियानो । मारं इन्दसगोत्त निद्धुनाहि ।
सो वेदयिता सुवीतरागो । कालं कल्ल इधे’व सीतिभूतो’ति” ॥ ४२ ॥

२१७ मिगजालो थेरो (८)

- ४२० “सुदेसितो चक्खुमता बुद्धेना’दिच्चबन्धुना ।
सब्बसंयोजनातीतो सब्बवट्ठविनासनो ॥ ४३ ॥

- ४२१ निग्र्यानिको उत्तरणो तण्हामूलविसोसनो ।
विसमूलं आघातनं छेत्वा पापेति निव्युतिं ॥ ४४ ॥
- ४२२ अज्जाणमूलभेदाय कम्मयन्तविघाटनो (v. 1. विपाटनो)
विज्जाणानं परिग्गहे जाणवजिरनिपातनो ॥ ४५ ॥
- ४२३ वेदनानं विज्जापनो उपादानप्पमोचनो ।
भवं अङ्गारकामुं'व जाणं न अनुपस्सको ॥ ४६ ॥
- ४२४ महारसो सुगम्भीरो जरामच्चुनिवारणो ।
अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो दुक्खूपसमनो सिवो ॥ ४७ ॥
- ४२५ 'कम्मं कम्मं'ति जत्वान विपाकञ्च विपाकतो ।
पटिच्चु'प्पन्नधम्मानं यथावालोकदस्सनो ।
महाखेमङ्गमो सन्तो परियोसानभट्ठको'ति" ॥ ४८ ॥

२१८ जेन्तो पुरोहितपुत्तो थेरो (९)

- ४२६ "जातिमदेन मत्तो'हं भोगइस्मारियेन च ।
सण्ठानवण्णरूपे न मदमत्तो अचारि'हं (v. 1. विचरि'हं) ॥ ४९ ॥
- ४२७ ना'त्तनो समकं कञ्चि अतिरेकं'व मज्जिसं ।
अतिमानहतो बालो पत्थद्धो उस्सितद्धजो ॥ ५० ॥
- ४२८ मातरं पितरञ्चा'पि अज्जे पि गरुसम्मते ।
न कञ्चि अभिवादेसिं मानत्थद्धो अनादरो ॥ ५१ ॥
- ४२९ दिस्वा विनायकं अगं सारथीनं वरुत्तमं ।
तपन्तमि'वा'दिच्चं भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ॥ ५२ ॥
- ४३० मानं मदञ्च छेत्वा विप्पसत्तेन चेतसा ।
सिरसा अभिवादेसिं सच्चसत्तानमु'त्तमं ॥ ५३ ॥
- ४३१ अतिमानो च ओमानो पहीना सुसमूहता ।
अस्मिमानो समुच्छिन्नो सब्बे मानविधा हता'ति" ॥ ५४ ॥

२१९ सुमनो थेरो (१०)

- ४३२ "यदा नवो पब्बजितो जातिया सत्तवास्सिको ।
इद्धिया अभिभोत्वान पन्नगिन्दं (v. 1. सिन्धुभिन्दं)
महिद्धिकं ॥ ५५ ॥

- ४३३ उपज्झायस्स उदकं अनोतत्ता महासरा ।
आहरामि ततो दिस्वा मं सत्था एतद'ब्रवि :- ॥ ५६ ॥
- ४३४ 'सारिपुत्त, इमं पस्स आगच्छन्तं कुमारकं ।
उदकुम्भकमा'दाय अज्झत्तं सुसमाहितं ॥ ५७ ॥
- ४३५ पासादिकेन वत्तेन कल्याणइरियापथो ।
सामणेरो अनुरुद्धस्स इद्धिया च विसारदो ॥ ५८ ॥
- ४३६ आजानियेन आजज्जो साधुना साधुकारितो ।
विनीतो अनुरुद्धेन कतकिच्चेन सिक्खितो ॥ ५९ ॥
- ४३७ सो पत्वा परमं सन्ति सच्छिक्कत्वा अकुप्पतं ।
सामणेरो 'व सुमनो 'मा मं जज्जा'ति इच्छती'ति " ॥ ६० ॥

२२० न्हातकमुनि थेरो (११)

- ४३८ " वातरोगाभिनीतो त्वं विहरं कानने वने ।
पविद्ध (v. 1. पविट्ठ) गोचरे लूखे कथं भिक्खु करिस्ससि ? ॥ ६१ ॥
- ४३९ पीतिमुखेन विपुलेन फरित्वान समुस्सयं ।
लूखम्पि अभिसम्भोन्तो विहारिस्सामि कानने ॥ ६२ ॥
- ४४० भावेन्तो सत्त वोज्झङ्गे, इन्द्रियानि बलानि च ।
ज्ञानसुखमसम्मन्नो विहारिस्सं अनासवो ॥ ६३ ॥
- ४४१ विप्पमुत्तं किलेसेहि सुद्धचित्तं अनाविलं ।
अभिण्हं पच्चवेक्खन्तो विहारिस्सं अनासवो ॥ ६४ ॥
- ४४२ अज्झत्तञ्च बहिद्धा च ये मे विज्जिंसु (v. 1. वज्जिंसु) आसवा ।
सव्वे असेसा उच्छिन्ना न च उप्पज्जरे पुन ॥ ६५ ॥
- ४४३ पञ्चक्खन्धा परिज्जाता तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
दुक्खक्खयो अनुप्पत्तो न'त्थि दानि पुनव्ववो'ति" ॥ ६६ ॥

२२१ ब्रम्हदत्तो थेरो (१२)

- ४४४ " अक्कोधस्स कुतो कोधो दन्तस्स समजीविनो ।
सम्मदज्जा विमुत्तस्स उपसन्तस्स तादिनो ? ॥ ६७ ॥
- ४४५ तस्से'व तेन पापिग्यो यो कुद्धं पटिकुज्झति ।
कुद्धं अप्पटिकुज्झन्तो सङ्गामं जेति दुज्जयं ॥ ६८ ॥

- ४४६ उभिन्नम'त्थं चरति अत्तनो च परस्म च ।
परं मङ्कुपितं बत्वा यो सतो उपमम्मति ॥ ६९ ॥
- ४४७ उभिन्नं तिकिच्छन्तं (v. l. तिकिच्छन्तानं अत्तनो) तम'त्तनो च
परस्म च ।
जना मज्जन्ति 'वालो'ति ये धम्मस्स अकोविदा ॥ ७० ॥
- ४४८ उप्पज्जते सचे कोधो, आवज्ज ककचूपमं ।
उप्पज्जे चे रमे तण्हा, पुत्तमंसूपमं सर ॥ ७१ ॥
- ४४९ सचे धावति ते चित्तं कामेसु च भवेसु च ।
खिण्णं निगण्ह सतिया किट्ठादं विय दुप्पसु'ति" ॥ ७२ ॥

२२२ मिरिमण्डो थेरो (१३)

- ४५० " छन्नं अतिवस्मति (v. l. अच्छन्नं अतिवस्मति) विवटं ना'तिवस्मति ।
तस्मा छन्नं विवरेथ एवं तं ना'तिवस्मति ॥ ७३ ॥
- ४५१ मच्चुना अच्चाहतो लोको, जराय परिवारितो ।
तण्हासहेन ओतिण्णो, इच्छाधूपायितो सदा ॥ ७४ ॥
- ४५२ मच्चुना अच्चाहतो लोको परिक्षित्तो जराय च ।
हज्जति निच्चम'त्ताणो (v. l. निच्चं अत्तनो) पत्तदण्डो'व
(v. l. मत्तदण्डो'व) तक्करो ॥ ७५ ॥
- ४५३ आगच्छन्त'ग्गिखन्धा' व मच्चुव्याधिजरा तयो ।
पच्चुगगन्तुं वलं न'त्थि जवो न'त्थि पलायितुं ॥ ७६ ॥
- ४५४ अमोघं दिवसं कयिरा अण्णेन बहुकेन वा ।
यं यं विजहते रत्तिं तदूनं तस्स जीवितं ॥ ७७ ॥
- ४५५ चरतो तिट्ठतो वा पि आसीनमयनस्स वा ।
उपेते चरिमा रत्ति, न ते कालो पमज्जितुं'ति " ॥ ७८ ॥

२२३ मच्चकामो थेरो (१४)

- ४५६ " दिपादको'यं अनुचि दुग्गन्धो परिहीरति (v. l. परिहरति) ।
नानाकुणपपरिपूरो विस्मवन्तो ततो ततो ॥ ७९ ॥
- ४५७ मिगं निलीनं कूटेन, बलिमेने'व अम्बुजं ।
वानरं विय लेपेन, बाधयन्ति पुथुज्जनं ॥ ८० ॥

- ४५८ रूपा सदा रसा गन्धा फोट्टब्बा च मनोरमा ।
पञ्च कामगुणा एते इत्थिरूपस्मिं दिस्सरे ॥ ८१ ॥
- ४५९ ये एता उपसेवन्ति रत्तचित्ता पुथुज्जना ।
वड्ढेन्ति कटसिं घोरं आचिनन्ति पुनब्भवं ॥ ८२ ॥
- ४६० यो वे'ता परिवज्जेति सप्पस्से'व पदा सिरो ।
सो' मं विसत्तिकं लोके सतो समतिवत्तति ॥ ८३ ॥
- ४६१ कामेस्वा'दीनवं दिस्वा नेक्खम्मं दट्ठु खेमतो ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो'ति" ॥ ८४ ॥

उद्दानं

उरुवेळकस्सपो च धेरो तेकिच्छकानि च ।
महानागो च कुल्लो च मालुतो सप्पदासको ।
कातियानो च मिगजालो जेन्तो सुमनसब्बहो ।
न्हातमुनि ब्रम्हदत्तो सिरिमण्डो सब्बकामको ।
गाथायो चतुरासीति थेरा चे'त्थ चतुद्दसा'ति ।

छक्कनिपातो निट्ठितो

सत्तनिपातो

[२२]

२२४ सुन्दरसमुदो थेरो (१)

- ४६२ “ अलङ्कृता सुवमना मालधारी विभूमिता ।
अलत्तककता पादा पादुकारुह वेम्मिका ॥ १ ॥
- ४६३ पादुका ओरुहित्वान पुरतो पञ्जलीकता ।
सा मं सण्हेन मुदुना मितपुब्बं (v. l. म्हितपुब्बं) अभासथ :—॥ २ ॥
- ४६४ ‘युवा’सि त्वं पब्बजितो, तिट्ठाहि मम सासने ।
भुञ्ज मानुमके कामे, अहं वित्तं ददामि ते ।
सच्चं ते पट्टिजानामि अग्गि वा ते हराम’हं ॥ ३ ॥
- ४६५ यदा जिण्णा भविस्साम उभो दण्डपरायणा ।
उभो पि पब्बजिस्साम उभयत्थ कट्ठगहो’ ॥ ४ ॥
- ४६६ तच्च दिस्वान याचन्ति वेसिकं पञ्जलीकतं ।
अलङ्कृतं सुवसनं मच्चुपासं’ व ओद्धितं ॥ ५ ॥
- ४६७-४६८ ततो मे ... (verses २७२-२७३) बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ ६-७ ॥

२२५ लकुण्टको थेरो (२)

- ४६९ “ परे अम्बाट्ठा’रामे (v. l. अम्बित्ठा’रामे) वनसण्डम्मि
भद्दियो ।
समूलं तण्हम’ब्बुद्ध तत्थ भद्दो जियायति (v. l. भद्दो’व
जायति) ॥ ८ ॥

- ४७० “ रमन्ते’के मुतिङ्गेहि वीणाहि पणवेहि च ।
अहञ्च रुक्खमूलस्मिं रतो बुद्धस्स सासने ॥ ९ ॥
- ४७१ बुद्धो च मे वरं दज्जा सो च लब्धेथ मे वरो ।
गण्हे’हं सब्बलोकस्स निच्चं कायगतासतिं ॥ १० ॥
- ४७२ ये मं रूपेण पापिसु ये च घोसेन अन्वगू ।
छन्दरागवसूपेता न मं जानन्ति ते जना ॥ ११ ॥
- ४७३ अज्झत्तञ्च न जानाति बहिद्धा च विपस्सति (v.l. बहिद्धा च न पस्सति) ।
समन्तावरणो बालो, स वे घोसेन वुग्गहति ॥ १२ ॥
- ४७४ अज्झत्तञ्च न जानाति बहिद्धा च विपस्सति (v.l. बहिद्धा च न पस्सति) ।
बहिद्धाफलदस्सावी, सो पि घोसेन वुग्गहति ॥ १३ ॥
- ४७५ अज्झत्तञ्च पजानाति बहिद्धा च विपस्सति ।
अनावरणदस्सावी, न सो घोसेन वुग्गहती’ति ” ॥ १४ ॥

२२६ भद्दो थेरो (३)

- ४७६ “ एकपुत्तो अहं आसिं पियो मातु पियो पितु ।
बहूहि वतचरियाहि लद्धो आयाचनाहि च ॥ १५ ॥
- ४७७ ते च मं अनुकम्पाय अत्थकामा हितेसिनो ।
उभो पिता च माता च बुद्धस्स उपनामयुं ॥ १६ ॥
- ४७८ ‘ किच्छा लद्धो अयं पुत्तो सुखुमालो सुखेधितो ।
इमं ददाम ते नाथ जिनस्स परिच्चारकं ’ ॥ १७ ॥
- ४७९ सत्था च मं पटिग्गग्गह आनन्दं एतद’ब्रवी :— ।
‘पब्बाजेहि इमं खिण्णं हेस्सत्या’जानियो अयं’ ॥ १८ ॥
- ४८० पब्बाजेत्वान मं सत्था विहारं पाविसी जिनो ।
अनोगगतस्मिं सुरियस्मिं ततो चित्तं विमुच्चि मे ॥ १९ ॥
- ४८१ ततो सत्था निरङ्कत्वा पटिसल्लानवुद्धितो ।
‘एहि भद्दा’ति मं आह, सा मे आसू’पसम्पदा ॥ २० ॥
- ४८२ जातिया सत्तवस्सेन लद्धा मे उपसम्पदा ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, अहो धम्मसुधम्मता’ति” ॥ २१ ॥

२२७ सोपाको थेरो (४)

- ४८३ “ दिस्वा पामादछायायं चङ्कमन्नं नरुत्तमं ।
तत्थ नं उपमङ्कम्म वन्दिस्सं पुरिमुत्तमं ॥ २२ ॥
- ४८४ एकंसं चीवरं कत्वा संहारित्वान पाणथो ।
अनुचङ्कमिस्सं विरजं सज्जसत्तानमुत्तमं ॥ २३ ॥
- ४८५ ततो पञ्हे अपुच्छि मं पञ्हानं कोविदो विदू ।
अच्छम्भी च अभीतो च व्याकामिं गत्थुनो अहं ॥ २४ ॥
- ४८६ विस्सजितेसु पञ्हेसु अनुमोदि तथागतो ।
भिक्षुसङ्घं विलोकेत्वा इमं अत्थं अभासथ ॥ २५ ॥
- ४८७ ‘लाभा अङ्गान मग्घानं येनायं पारिभुञ्जति ।
चीवरं पिण्डपातञ्च पच्चयं सयनासनं ।
पच्चुद्धानञ्च सामीचि तेमं लाभा’ति च’व्वी ॥ २६ ॥
- ४८८ अज्जतग्गेमं सोपाक दस्सनायोपमङ्कम ।
एसा चे’व ते सोपाक भवतु उपमम्पदा’ ॥ २७ ॥
- ४८९ जातिया गतवस्सो’हं लद्धान उपमम्पदं ।
धारेमि अन्तिमं देहं, अहो धम्ममुधम्मता’ति” ॥ २८ ॥

२२८ सरभङ्गो थेरो (५)

- ४९० “ मरे हत्थेहि भञ्जित्वा कत्वान कुटिमच्छिंसं ।
तेन मे सरभङ्गो’ति नामं सम्मुतिया अहू ॥ २९ ॥
- ४९१ न मग्घं कप्पते अज्ज मरे हत्थेहि भञ्जितुं ।
सिक्खापदानो पञ्जत्ता गोतमेन ययस्सिना ॥ ३० ॥
- ४९२ सकलं समत्तं रोगं सरभङ्गो ना’हसं पुब्बे ।
सो’यं रोगो दिट्ठो वचनकरेना’तिदेवस्स ॥ ३१ ॥
- ४९३ येने’व मग्गेन गतो विपरस्सी । येने’व मग्गेन सिखी च वेस्सभू ।
ककुसन्ध कोणागमतो च कस्सपो ।
तेना’ज्जेन अगमानि गोतमो ॥ ३२ ॥
- ४९४ वीततण्हा अनादाना सत्तवुद्धा खयोगधा ।
येहि अयं देसितो धम्मो धम्मभूतंहि तादिहि ॥ ३३ ॥

- ४९५ चत्तारि अरियसच्चानि अनुकम्पाय पाणिनं ।
दुक्खं समुदयो मग्गो निरोधो दुक्खसङ्खयो ॥ ३४ ॥
- ४९६ यस्मिं निब्बत्तते दुक्खं संसारस्मिं अनन्तकं ।
भेदा इमस्स कायस्स जीवितस्स च सङ्खया ।
अज्जो पुनब्भवो न'त्थि, सुविमुत्तो'म्हि सब्बधी'ति' ॥ ३५ ॥

उद्दानं

सुन्दरसमुद्दो थेरो थेरो लकुण्टभद्दियो ।
भद्दो थेरो च सोपाको सरभद्दो महा इसि ।
सत्तके पञ्चका थेरा, गाथायो पञ्चतिसती'ति ।

निट्ठितो च सत्तनिपातो

अट्टनिपातो

[२३]

२२९ महाकच्चायनो धेगे (१)

- ४९७ “ कम्मं बहुकं न कारये । परिवर्ज्य जनं, न उग्रमे ।
सो उस्सुको रसानुगिद्धो । अत्थं रिञ्चति यो सुखाधिवाहो ॥ १ ॥
- ४९८ पङ्को'ति हि नं अवेदय्युं । या'यं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं । सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो ॥ २ ॥
- ४९९ न परस्स उपनिधाय कम्मं मच्चस्स पापकं (v. l. कम्मं अच्चयापपकं)
अत्तना तं न सेवेय्य, कम्मबन्धू हि मातिया ॥ ३ ॥
- ५०० न परे वचना चोरो न परे वचना मुनि ।
अत्तानञ्च यथा वेति (v. l. वेदि) देवा पि नं तथा विद् ॥ ४ ॥
- ५०१ परे च न विजानन्ति मयमे'त्थ यमाममे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥ ५ ॥
- ५०२ जीवतेवा'पि सप्पञ्जो अपि वित्तपरिक्खया ।
पञ्जाय च अलाभेन वित्तवा पि न जीवति ॥ ६ ॥
- ५०३ सब्बं सुणाति सोतेन, सब्बं पस्सति चक्खुना ।
न च दिट्ठं सुतं धीरो, सब्बमु'ज्झितुम'रहति ॥ ७ ॥
- ५०४ चक्खुमस्स यथा अन्यो, सोतवा बधिरो यथा ।
पञ्जाव'स्स यथा मूगो, बलवा दुब्बलोरिव ।
अथ अत्थे समुप्पन्ने सयेथ (v. l. पस्सथ) मतसायिकं'ति” ॥ ८ ॥

२३० सिरिमित्तो थेरो (२)

- ५०५ “ अक्कोधनो अनुपनाही अमायो रित्तपेसुणो ।
स वे तादिसको भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ ९ ॥
- ५०६ अक्कोधनो अनुपनाही अमायो रित्तपेसुणो ।
गुत्तदारो सदा भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ १० ॥
- ५०७ अक्कोधनो...पे०...रित्तपेसुणो ।
कल्याणसीलो यो भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ ११ ॥
- ५०८ अक्कोधनो...पे०...रित्तपेसुणो ।
कल्याणमित्तो यो भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ १२ ॥
- ५०९ अक्कोधनो...पे०...रित्तपेसुणो ।
कल्याणपज्जो यो भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ १३ ॥
- ५१० यस्स सद्धां तथागते अचला सुप्पतिट्ठिता ।
सीलञ्च यस्स कल्याणं अरियकन्तं पसंसितं ॥ १४ ॥
- ५११ सङ्गे पसादो यस्म'त्थि उजुभूतञ्च दस्सनं ।
अदळिद्धो'ति तमा'हु, अमोघं तस्स जीवितं ॥ १५ ॥
- ५१२ तस्मा सद्धञ्च सीलञ्च पसादं धम्मदस्सनं ।
अनुयुञ्जेथ मेधावी सरं बुद्धान सासनं'ति” ॥ १६ ॥

२३१ महापन्थको थेरो (३)

- ५१३ “ यदा पठमम'दक्खिं सत्थारम'कुतोभयं ।
ततो मे अहु संवेगो पस्सित्वा पुरिसु'त्तमं ॥ १७ ॥
- ५१४ सिरिं हत्थेहि पादेहि यो पणामेय्य आगतं ।
एतादिसं सो सत्थारमा'राधेत्वा विराधये ॥ १८ ॥
- ५१५ तदा'हं पुत्तदारञ्च धनधञ्जञ्च छट्ठयिं ।
केसम'स्सूनि छेदेत्वा पब्बजिम'नगारियं ॥ १९ ॥
- ५१६ सिक्खासाजीवसम्पन्नो इन्द्रियेसु सुसंवुतो ।
नमस्समानो सम्बुद्धं विहासिं अपराजितो ॥ २० ॥
- ५१७ ततो मे पणिधी आसि चेतसो अभिपत्थितो ।
न निसीदे मुहुत्तं पि तण्हासल्ले अनूहते ॥ २१ ॥

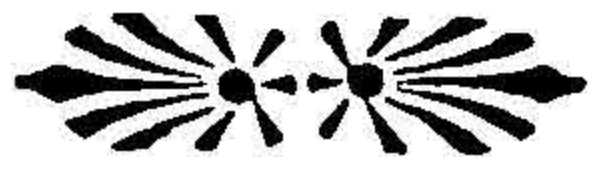
- ५१८ तस्म मे'वं विहरतो पम्म विरियपरक्कमं ।
तिस्सो विज्जा अनुपत्ता, कतं बुद्धस्म मामनं ॥ २२ ॥
- ५१९ पुब्बेनिवासं जानामि, दिव्वचक्खुं विमोद्धितं ।
अरहा दक्खिण्यो'म्हि विपमुत्तो निरुपधि ॥ २३ ॥
- ५२० ततो र'या विवसने सु'रियम्सु'ग्गमनं पति ।
सज्जं तण्हं विमोसेत्वा पल्लङ्गेन उपाविमि'ति' ॥ २४ ॥

उद्दानं

महाकच्चायनो थेरो सिग्गिमित्तो महापन्थको ।
एते अट्टनिपातस्मि, गाथायो चतुर्वीसती'ति ।

अट्टनिपातो निवृत्तो.

नवनिपातो

[२४]

२३२ भूतो थेरो (१)

- ५२१ “यदा दुक्खं जरामरणं’ति पण्डितो । अविद्सू यत्थ सिता पुथुज्जना ।
दुक्खं परिज्जाय सतो’व ज्ञायति । ततो रतिं परमतरं न
विन्दति ॥ १ ॥
- ५२२ यदा दुक्खस्सा’वहनिं विसत्तिकं । पपञ्चसङ्घाटदुखाधिवाहिनिं ।
तण्हं पहन्त्वान सतो’व ज्ञायति । ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥ २ ॥
- ५२३ यदा सिवं द्वेचतुरङ्गगामिनं । मग्गु’त्तमं सब्बकिलेससोधनं ।
पज्जाय पस्सित्वा सतो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ३ ॥
- ५२४ यदा असोकं विरजं असङ्खतं । सन्तं पदं सब्बकिलेससोधनं ।
भावेति संयोजनबन्धनच्छिदं । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ४ ॥
- ५२५ यदा नभे गज्जति मेघदुन्दुभि (v. l. °दुद्रभि) । धाराकुला विहङ्गपथे
समन्ततो ।
भिक्षु च पब्भारगतो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ५ ॥
- ५२६ यदा नदीनं कुसुमाकुलानं । विचित्तवानेय्यवटंसकानं ।
तीरे निसिन्नो सुमनो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ६ ॥
- ५२७ यदा निसीथे रहितम्हि कानने । देवे गळन्तम्हि नदन्ति दाठिनो ।
भिक्षु च पब्भारगतो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ७ ॥
- ५२८ यदा वितक्के उपरुन्धियत्तनो । नगन्तरे नगविवरं समस्सितो ।
वीतद्दरो विगतखिलो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ८ ॥

५२९. यदा सुखी (v. l. मुचि) मलखिलसोकनासनो । निरगगळो
 निव्वनथो विसल्लो ।
 सव्वासवे व्यन्तिकतो'व ज्ञायति । ततो रतिं परमतरं न
 विन्दती'ति " ॥ ९. ॥

उद्दानं

भूतो तथद्दसो थेरो एको खग्गविसाणवा ।
 नवकम्हि निपातम्हि, गाथायो पि इमा नवा'ति ।

नवनिपातो निट्ठितो.

दसनिपातो

[२५]

२३३ काळुदायी धेरो (१)

- ५३० “अङ्गारिनो दानि दुमा भदन्ते । फलेसिनो छदनं विष्पहाय ।
ते अच्चिमन्तो’व पभासयन्ति । समयो महावीर भगी रसानं ॥ १ ॥
(v. 1. भागी रसानं)
- ५३१ दुमानि फुल्लानि मनोरमानि । समन्ततो सव्वदिसा पवन्ति
(v. 1. सवन्ति) ।
पत्तं पहाय फलमा’ससाना । कालो इतो पक्कमनाय वीर ॥ २ ॥
- ५३२ ने’वा’तिसीतं न पना’ति उण्हं । सुखा उतु अद्धनिया भदन्ते ।
पस्सन्तु तं साकिया कोळिया च । पच्छामुखं रोहिणियं
तरन्तं ॥ ३ ॥
- ५३३ आसाय कस्सते खेत्तं । बीजं आसाय वप्पति ।
आसायं वाणिजा यन्ति । समुद्धं धनहारका ।
याय असाय तिट्ठामि । सा मे आसा समिज्झतु ॥ ४ ॥
- ५३४ पुनप्पुनं चे’व वपन्ति बीजं । पुनप्पुनं वस्सति देवराजा ।
पुनप्पुनं खेत्तं कसन्ति कस्सका । पुनप्पुनं धञ्जमु’पेति रट्ठं ॥ ५ ॥
- ५३५ पुनप्पुनं याचनका चरन्ति । पुनप्पुनं दानपती ददन्ति ।
पुनप्पुनं दानपती ददित्वा । पुनप्पुनं सग्गमु’पेन्ति ठानं ॥ ६ ॥
- ५३६ वीरो हवे सत्तयुगं पुनेति । यास्मिं कुले जायति भूरिपञ्जो ।
मञ्जाम’हं सक्रति देवदेवो । तयाहि जातो मुनि सच्चचनामो ॥ ७ ॥

५३७ सुद्धोदनो नाम पिता महेसिनो । बुद्धस्म माता पन मायनामा ।
या बांधिमत्तं परिहरिय कुच्छिना । कायस्म भेदा तिदिवस्मि
मोदति ॥ ८ ॥

५३८ मा गोतमी कालकता इतो चुता । दिव्वेहि कामेहि समझिभूता ।
मा मोदति कामगुणेहि पञ्चहि । परिवारिता देवगणेहि तेहि ॥ ९ ॥

५३९ बुद्धस्म पुत्तो'स्मि अगच्छमाहितो । अङ्गीग्गस्म अप्पटिमस्म तादिनो ।
पितु पिता मय्हं तुवं'णि मक्क । धम्ममेन मे गोतम अय्यको'सी'
ति " ॥ १० ॥

२३४ एकविहारियो धेगं (२)

५४० " पुरतो पच्छतो वापि अपगो च न विज्जति ।
अतीव कामु भवति एकस्म वमतो वने ॥ ११ ॥

५४१ हन्द एको गमिस्सामि अरञ्जं बुद्धवणिणत्तं ।
कामुं एकविहारिस्म पहितत्तस्म भिक्खुतो ॥ १२ ॥

५४२ योगीपीतिकरं रम्मं मत्तकुञ्जरमेवितं ।
एको अत्थवनी खिप्पं पविनिस्सामि काननं ॥ १३ ॥

५४३ सुपुष्फिते सीतवने सीतले गिरिकन्दरे ।
गत्तानि परिर्निमित्त्वा चङ्गभिस्सामि एक्को ॥ १४ ॥

५४४ एकाकियो अदुतियो रमणीये महावने ।
कदा'हं विहरिस्सामि कतकिच्चो अनामयो ? ॥ १५ ॥

५४५ एवं मे कत्तुकामस्स अधिण्यायो समिञ्जतु ।
साधयिस्साम'हं येव, ना'ञ्जो अञ्जस्स कारको ॥ १६ ॥

५४६ एम वन्धामि मत्ताहं पविनिस्सामि काननं ।
न ततो निक्खमिस्सामि अपत्तो आमवक्खयं ॥ १७ ॥

५४७ मालुते उपवायन्ते सीते सुरभिगन्धके ।
अविज्जं दालयिस्सामि निसिन्नो नगमुद्धनि ॥ १८ ॥

५४८ वने कुसुममञ्छत्रे पञ्चारे नून सीतले ।
विमुत्तिमुखेन मुखितो रमिस्सामि गिरिच्चजे ॥ १९ ॥

५४९ सो'हं परिपुण्णसङ्कप्पो चन्दो पन्नरसो यथा ।
सब्बासवपरिक्खीणो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ २० ॥

२३५ महाकप्पिनो थेरो (३)

५५० " अनागतं यो पटिगच्च पस्सति । हितञ्च अत्थं अहितञ्च तं द्वयं ।
विद्देसिनो तस्स हितेसिनो वा । रन्धं न पस्सन्ति समेक्खमाना ॥ २१ ॥

५५१ आनापानसती यस्स परिपुण्णा सुभाविता ।
अनुपुब्बं परिचिता यथा बुद्धेन देसिता ।
सो'मं लोकं पभासेति अब्भा मुत्तो'व चन्दिमा ॥ २२ ॥

५५२ ओदातं वत मे चित्तं अप्पमाणं सुभावितं ।
निव्विद्धं पग्गहीतञ्च सब्बा ओभासते दिसा ॥ २३ ॥

५५३ जीवते वा पि सप्पञ्जो अपि वित्तपरिक्खया ।
पञ्जाय च अलाम्भेन वित्त्वा पि न जीवति ॥ २४ ॥

५५४ पञ्जा सुतविनिच्छिनी । पञ्जा कित्तिसिलोकवद्धनी ।
पञ्जासाहितो नरो इध । अपि दुक्खेषु सुखानि विन्दति ॥ २५ ॥

५५५ ना'यम'ज्जतनो धम्मो न'च्छेरो न पि अब्भुतो ।
यत्थ जायेथ मीयेथ तत्थ किं विय अब्भुतं ? ॥ २६ ॥

५५६ अनन्तरं हि जातस्स जीविता मरणं ध्रुवं ।
जाता जाता मरन्ती'ध एवंधम्मा हि पाणिनो ॥ २७ ॥

५५७ न हे'तदत्थाय मतस्स होति । यं जीवितत्थं
(v. 1. जीविकत्तं) परपोरिसानं ।
मतम्हि रुण्णं न यसो न लोक्यं । न वण्णितं समणब्राम्हणेहि ॥ २८ ॥

५५८ चक्खुं सरीरं उपहन्ति रोण्णं । निहीयति वण्णबलं मती च ।
आनन्दिनो तस्स दिसा भवन्ति । हितेसिनो ना'स्स सुखी भवन्ति
॥ २९ ॥

५५९ तस्मा हि इच्छेय्य कुले वसन्ते । मेधाविनो चे'व बहुस्सुते च ।
येसं हि पञ्जाविभवेन किञ्चं । तरन्ति नावाय नदि'व पुण्ण'ति "

२३६ चूलपन्थको थेरो (४)

- ५६० “ दन्धा मय्हं गति आसि, परिभूतो पुरे अहं ।
भाता च मं पणामेसि, ‘ गच्छ दानि तुवं घरं ’ ॥ ३१ ॥
- ५६१ सो’हं पणामितो सन्तो सहारामस्स कोदके ।
दुम्मनो तत्थ अट्ठामिं मागनस्मिं अपेक्खवा ॥ ३२ ॥
- ५६२ भगवा तत्थ आगच्छि, सीमं मय्हं पगममि ।
बाहाय मं गहेत्वान सहारामं पवेगयि ॥ ३३ ॥
- ५६३ अनुकम्पाय मे सत्था पादाणि पादपुञ्छनिं ।
‘ एतं सु इं अधिट्ठहि एरुमन्तं स्वधिट्ठितं ’ ॥ ३४ ॥
- ५६४ तस्मा’हं वचनं सुत्वा विट्ठामिं मागने रतो ।
समाधि पटिपादिमिं उत्तमन्थस्स पत्तिया ॥ ३५ ॥
- ५६५ पुञ्चेनिवासं जानामि, दिव्वचक्खुं विमोधितं ।
तिम्मो विज्जा अनुपत्ता कतं बुद्धस्स सामनं ॥ ३६ ॥
- ५६६ महस्सक्खत्तुम’त्तानं निम्मिनित्वान पन्थको ।
निसीदि अम्भवने रम्मे याव कालपवेदनं ॥ ३७ ॥
- ५६७ ततो मे सत्था पाहेमि दूतं कालपवेदकं ।
पवेदितम्हि कालम्हि वेहामानु’पगङ्गमिं ॥ ३८ ॥
- ५६८ वन्दित्वा गत्थुनो पादे एकम’न्तं निसीद’हं ।
निसित्तं मं विदित्वान अथ सत्था पटिग्गहि ॥ ३९ ॥
- ५६९ आयोगो (v. l. आयागो) मच्चलोकस्स, आहुतीनं पटिग्गहो ।
पुञ्जखेत्तं मनुस्मानं पटिग्गहिहत्थ दक्खिणं’ति” ॥ ४० ॥

२३७ कप्पो थेरो (५)

- ५७० “ नानाकुलमलसम्पुण्णो महाउक्कारमम्भवो ।
चन्दनिकं’व परिपक्कं महागण्डो महावणो ॥ ४१ ॥
- ५७१ पुञ्चरुहिरसम्पुण्णो गूथकूपे निगाच्छिहको । (v. l. गूथकूपेन गाच्छिहतो)
आपोपग्घरणी कायो सदा सन्दति पूतिकं ॥ ४२ ॥

- ५७२ सट्टिकण्डरसम्बन्धो (v. 1. सम्पन्नो) मंसलेपनलेपितो ।
चम्मकञ्चुकसन्नद्धो पूतिकायो निरत्थको ॥ ४३ ॥
- ५७३ अट्टिसङ्घाटघटितो न्हारुमुत्तनिवन्धनो ।
नेकेसं सङ्गतिभावा कप्पेति इरियापथं ॥ ४४ ॥
- ५७४ धुवण्णयातो मरणस्स मच्चुराजस्स सन्तिके ।
इधे'व छड्डयित्वान येन कामंगमो नरो ॥ ४५ ॥
- ५७५ अविज्जाय निवुत्तो कायो चतुगन्थेन गन्थितो ।
ओघसंसीदनो कायो अनुसयजालमो'त्थितो ॥ ४६ ॥
- ५७६ पञ्चनीवरणे युत्तो वितक्केन समण्णितो ।
तण्हामूलेना'नुगतो मोहच्छदनछादितो ॥ ४७ ॥
- ५७७ एवा'यं वत्तती कायो कम्मयन्तेन यन्तितो ।
सम्पत्ति च विपत्यन्ता नानाभावो विपज्जति ॥ ४८ ॥
- ५७८ ये'मं कायं ममायन्ति अन्धवाला पुथुज्जना ।
वड्ढेन्ति कटसिं घोरं आदियन्ति पुनब्भवं ॥ ४९ ॥
- ५७९ ये'मं कायं विवज्जेन्ति गूथलित्तं'व पन्नगं ।
भवमूलं वमित्वान परिनिब्बिस्सन्ति अनासवा'ति" ॥ ५० ॥

२३८ उपसेनो वङ्गन्तपुत्तो थेरो (६)

- ५८० "विवित्तं अप्पनिग्घोसं वाळमिगनिसेवितं ।
सेवे सेनासनं भिक्खु पटिसट्ठानकारणा ॥ ५१ ॥
- ५८१ सङ्कारपुञ्जा आहत्वा (v. 1. आहित्वा) सुसाना रथियाहि च ।
ततो संघाटिकं कत्वा लूखं धारेय्य चीवरं ॥ ५२ ॥
- ५८२ नीचं मनं करित्वान सपदानं कुला कुलं ।
पिण्डिकाय चरे भिक्खु गुत्तद्वारो सुसंवुतो ॥ ५३ ॥
- ५८३ लूखेन पि च सन्तुस्से ना'ज्जं पत्थे रसं बहुं ।
रसेसु अनुगिद्धस्स ज्ञाने न रमती मनो ॥ ५४ ॥
- ५८४ अप्पिच्छो चे'व सन्तुट्ठो पविवित्तो वसे मुनि ।
असंसट्ठो गहट्ठेहि अनागारेहि चू'भयं ॥ ५५ ॥

५८५. यथा जळो च मूगो च अत्तानं दस्सये तथा ॥
ना'तिवेळं पभासंय्य महम्मज्झमि पण्डितो ॥ ५६ ॥
५८६. न सो उपवदे कस्मि उपघातं विवज्जये ।
संवुतो पातिमोक्खस्मि मत्तञ्च च'स्म भोजने ॥ ५७ ॥
५८७. मुग्गहीननिमित्तस्म चित्तस्मु'प्पादकोविदो ।
समथं अनुयुञ्जेय्य कालेन च विपस्सनं ॥ ५८ ॥
५८८. विरियमातच्चगम्पत्रो युत्तयोगो सदा सिया ।
न चा'प्पत्वा दुक्खस्स'न्तं विस्साममे'य्य पण्डितो ॥ ५९ ॥
५८९. एवं विहरमानस्म सुद्धिकामस्म भिक्खुनो ।
खीयन्ति आमवा मच्चै निव्वुतिञ्चा'धिगच्छती'ति" ॥ ६० ॥

२३९ गोतमो थ्रेगे (७)

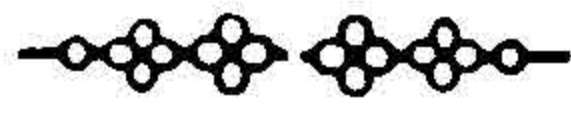
५९०. " विजानेय्य सकं अत्थं अवलोकेय्याथ पावचनं ।
यथे'त्थ अस्म (v. l. अत्तं) पटिरूपं मामञ्जं अज्झुपगतस्म ॥ ६१ ॥
५९१. मित्तं इध च कल्याणं मिक्खवाविपुलं समादानं ।
सुस्मूगा च गरुनं, एतं समणस्म पटिरूपं ॥ ६२ ॥
५९२. बुद्धेसु मगारवता धम्मो अपचिति यथाभूतं ।
सङ्गे च चित्तिकारो, एतं समणस्म पटिरूपं ॥ ६३ ॥
५९३. आचारगोचरे युत्तो आजीवो मोधितो अगारय्हो ।
चित्तस्म सण्ठपनं, एतं समणस्म पटिरूपं ॥ ६४ ॥
५९४. चारित्तं अथ वारित्तं इरियापथियं पसादनियं ।
अधिचित्ते च आयोगो, एतं समणस्म पटिरूपं ॥ ६५ ॥
५९५. आरज्जकानि येनामनानि पन्तानि अप्पमद्धानि ।
भजितव्वानि मुनिना, एतं समणस्म पटिरूपं ॥ ६६ ॥
५९६. सीलञ्च बाहुसच्चञ्च धम्मानं पविचयो यथाभूतं ।
सच्चानं अभिसमयो, एतं समणस्म पटिरूपं ॥ ६७ ॥
५९७. भावेय्य अनिच्चं'ति अनत्तसज्जमं सुभसज्जञ्च ।
लोकाहि चानभिरति, एतं समणस्म पटिरूपं ॥ ६८ ॥

- ५९८ भावेय्य च वोज्झङ्गे इद्धिपादानि इन्द्रियबलानि ।
अट्ठङ्गमग्गम'रियं एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६९ ॥
- ५९९ तण्हं पजहेय्य मुनी समूलके आसवे पदालेय्य ।
विहरेय्य विप्पमुत्तो, एतं समणस्स पटिरूपं'ति" ॥ ७० ॥

उद्दानं

कालुदायी च सो थेरो एकविहारी च कप्पिनो ।
चूलपन्थको कप्पो च उपसेनो च गोतमो ।
सत्ति'मे दसके थेरा, गाथायो चे'त्थ सत्तती'ति ।
दसनिपातो निट्ठितो.

एकादसनिपातो

[२६]

२४० सङ्क्षिप्त-थेगो (१)

- ६०० “ किं तवा'त्थो वने तात, उज्जुहानो' व पावुसे ।
वेरम्भा (v. l. म्वा) रमणीया ते पविवेको हि ज्ञायिनं ” ॥ १ ॥
- ६०१ ‘ यथा अज्मानि वेरम्भा (v. l. म्बो) वातो नुदति पावुसे ।
सज्जा (v. l. पज्जा) मे अभिक्कीरन्ति विवेकपटिमज्जुता ॥ २ ॥
- ६०२ अपण्डरो अण्डमम्भवो सीवथिकाय निकेतचारिको ।
उपादयते'व मे सति मन्देहस्मि विरागनिस्मितं ॥ ३ ॥
- ६०३ यश्च अज्जे न रक्खन्ति, यो च अज्जे न रक्खति ।
स वे भिक्खु सुखं सेति, कामेसु अनपेक्खवा ॥ ४ ॥
- ६०४ अच्छोदिका पुथुसिला गोनङ्गुलमिगायुता ।
अम्बुमेवालसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥ ५ ॥
- ६०५ वसितं मे अरज्जेसु कन्दरासु गुहासु च ।
मेनासनेसु पन्तेसु वाळमिगनिमेवितं ॥ ६ ॥
- ६०६ इमे हज्जन्तु वज्जन्तु दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो ।
सङ्कपं नाभिजानामि अनरियं दोससंहितं ॥ ७ ॥
- ६०७ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्म मामनं ।
ओहितो गहो भारो भवनेति समूहता ॥ ८ ॥
- ६०८ यस्स च'त्थाय पज्जजितो अगारस्मा अनगारियं ।
सो मे अत्थो अनुपत्तो, सज्जसंयोजनक्खयो ॥ ९ ॥

- ६०९ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि निब्बिसं भतको यथा ॥ १० ॥
- ६१० ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि, सम्पजानो पटिस्सतो'ति " ॥ ११ ॥

उदानं

सङ्खिच्च-थेरो एको'व कतकिच्चो अनासवो ।
एकादसनिपातमिहा गाथा एकादसे'व चा'ति । ?
एकादसनिपातो निट्ठितो.

द्रादसनिपातो

[२७]

२४१ सीलवत्थेरो (१)

- ६११ “ सीलमे’व इध सिक्खेथ अस्मिं लोके सुसिक्खितं ।
सीलं हि सब्बसम्पत्तिं उपनामेति सेवितं ॥ १ ॥
- ६१२ सीलं रक्खेय्य मेधावी पत्थयानो तयो सुखे ।
पसंसं, वित्तिलाभञ्च, पेच्च सग्गे च मोदनं ॥ २ ॥
- ६१३ सीलवा हि बहू मित्ते संयमेना’धिगच्छति ।
दुस्सीलो पन मित्तेहि धंसते पापमा’चरं ॥ ३ ॥
- ६१४ अवण्णञ्च अकित्तिञ्च दुस्सीलो लभते नरो ।
वण्णं कित्तिं पसंसञ्च सदा लभति सीलवा ॥ ४ ॥
- ६१५ आदि सीलं पतिट्ठा च कल्याणानञ्च मातुकं ।
पमुखं सब्बधम्मानं, तस्मा सीलं विसोधये ॥ ५ ॥
- ६१६ वेला च संवरं सीलं चित्तस्स अभिभासनं ।
तित्थञ्च सब्बवुद्धानं, तस्मा सीलं विसोधये ॥ ६ ॥
- ६१७ सीलं बलम’प्पटिमं, सीलं आवुधमु’त्तमं ।
सीलं आभरणं सेट्ठं, सीलं कवचम’ब्भुतं ॥ ७ ॥
- ६१८ सीलं सेतु महेसक्खो, सीलं गन्धो अनुत्तरो ।
सीलं विलेपनं सेट्ठं येन वाति दिसो दिसं ॥ ८ ॥
- ६१९ सीलं सम्बलमे’व अगं, सीलं पाथेय्यमु’त्तमं ।
सीलं सेट्ठो अतिवाहो येन याति दिसो दिसं ॥ ९ ॥

- ६२० इधे'व निन्दं लभति पेच्चा'पाये च दुम्मनो ।
सब्बत्थ दुम्मनो बालो सीलेसु असमाहितो ॥ १० ॥
- ६२१ इधे'व कित्तिं लभति पेच्च सगो च सुम्मनो ।
सब्बत्थ सुमनो धीरो सीलेसु सुसमाहितो ॥ ११ ॥
- ६२२ सीलमे'व इध अगगं, पञ्जवा पन उत्तमो ।
मनुस्सेसु च देवेसु सीलपञ्जाणतो जयं'ति" ॥ १२ ॥

२४२ सुनीतो थेरो (२)

- ६२३ " नीचे कुलम्हि जातो'हं दळ्ढिदो अप्पभोजनो ।
हीनं कम्मं ममं आसि, अहोसिं पुप्फछट्ठको ॥ १३ ॥
- ६२४ जिगुच्छितो मनुस्सानं परिभूतो च वम्भितो ।
नीचं मनं करित्वान वन्दिस्सं बहुकं जनं ॥ १४ ॥
- ६२५ अथा'दसासिं सम्बुद्धं भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ।
पविसन्तं महावीरं मगधानं पुरुत्तमं ॥ १५ ॥
- ६२६ निक्खिपित्वान व्याभङ्गिं वन्दितुं उपसङ्कमिं ।
ममेव अनुकम्पाय अट्ठासि पुरिसुत्तमो ॥ १६ ॥
- ६२७ वन्दित्वा सत्थुनो पादे एकमन्तं ठितो तदा ।
पब्बज्जम'हं आयार्चिं सब्बसत्तानमु'त्तमं ॥ १७ ॥
- ६२८ ततो कारुणिको सत्था सब्बलोका'नुकम्पको ।
'एहि भिक्खू'ति मं आह, सा मे आसु'पसम्पदा ॥ १८ ॥
- ६२९ सो'हमे'को अरञ्जस्मिं विहरन्तो अतन्दितो ।
अकासिं सत्थु-वचनं यथा मं ओवदी जिनो ॥ १९ ॥
- ६३० रत्तिया पठमं यामं पुब्बजातिम'नुस्सरिं ।
रत्तिया मज्झिमं यामं दिब्बचक्खुं विसोधितं ।
रत्तिया पच्छिमे यामे तमोखन्धं पदालयिं ॥ २० ॥
- ६३१ ततो रत्त्या विवसने सुरियस्सु'ग्गमनं पति ।
इन्दो ब्रम्हा च आगन्त्वा मं नमस्सिं सु पञ्चली ॥ २१ ॥

- ६३२ 'नमो ते पुरिसाजञ्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।
पस्स ते आसवा खीणा, दक्खिण्यो'सि मारिस' ॥ २२ ॥
- ६३३ ततो दिस्वान मं सत्था देवसङ्घपुरक्खतं ।
सितं पातुकरित्वान इमम'त्थम'भासथ ॥ २३ ॥
- ६३४ 'तपेन ब्रम्हचरियेन संयमेन दमेन च ।
एतेन ब्राम्हणो होति, एतं ब्राम्हणमु'त्तमं'ति" ॥ २४ ॥

उद्दानं

सीलवा च सुनीतो च थेरा द्वे'ते महिद्धिका ।
द्वादसम्हि निपातम्हि, गाथायो चतुर्वीसती'ति ।

द्वादस-निपातो निद्धितो.

तेरस-निपातो

[२८]

२४३ सोणो कोळिविसो थेरो (१)

- ६३५ “या’हु रट्ठे समुक्कट्ठो रज्जो अङ्गस्स पद्धगु (v. 1. पट्ठगू)
स्वा’ज्ज धम्मेषु उक्कट्ठो सोणो दुक्खस्स पारगू ॥ १ ॥
- ६३६ पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्च च उत्तरि भावये ।
पञ्चसङ्गातिगो भिक्खु ओघतिण्णो’ति वुच्चति ॥ २ ॥
- ६३७ उन्नळस्स पमत्तस्स बाहिरासस्स (v. 1. बाहिरासयस्म)
भिक्खुनो ।
सीलं समाधि पज्जा च पारिपूरिं न गच्छति ॥ ३ ॥
- ६३८ यं हि किञ्चं तद’पविद्धं अकिञ्चं पन कयिरति ।
(v. 1. यं हि किञ्चं अपविट्ठं, अकिञ्चं पन न कयिरति)
उन्नळानं पमत्तानं तेसं वड्ढन्ति आसवा ॥ ४ ॥
- ६३९ येसञ्च सुसमारद्धा निच्चं कायगतासति ।
अकिञ्चं ते न सेवन्ति किञ्चे सातच्चकारिनो ।
सत्तानं सम्पजानानम’त्थं गच्छन्ति आसवा ॥ ५ ॥
- ६४० उजुमग्गम्हि अक्खाते गच्छथ, मा निवत्तथ ।
अत्तना चोदय’त्तानं, निब्बाणम’भिहारये ॥ ६ ॥
- ६४१ अच्चारद्धम्हि विरियम्हि सत्था लोके अनुत्तरो ।
वीणोपमं करित्वा मे धम्मं देसेसि चक्खुमा ॥ ७ ॥
- ६४२ तस्सा’हं वचनं सुत्वा विहासिं सासने रतो ।

समत्तं (v. l. समथं) पटिपादेसि उत्तमत्थस्स पत्तिया ।
तिस्सो विज्जा अनुपत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ ८ ॥

- ६४३ नेक्खम्मे अधिमुत्तस्स पविवेकश्च चेतसो ।
अब्बापज्जा'धिमुत्तस्स उपादानक्खयस्स च ॥ ९ ॥
- ६४४ तण्हक्खया'धिमुत्तस्स असम्मोहश्च चेतसो ।
दिस्वा आयतनु'प्पादं सम्मा चित्तं विमुच्चति ॥ १० ॥
- ६४५ तस्स सम्माविमुत्तस्स सन्तचित्तस्स भिक्खुनो ।
कतस्स पटिचयो न'त्थि, करणीयं न विज्जति ॥ ११ ॥
- ६४६ सेलो यथा एकग्घनो वातेन न समीरति ।
एवं रूपा रसा सद्दा गन्धा फस्सा च केवला ॥ १२ ॥
- ६४७ इट्ठा धम्मा अनिट्ठा च नप्पवेधेन्ति तादिनो ।
ठितं चित्तं विसंयुत्तं वयश्चस्सा'नुपस्सती'ति ॥ १३ ॥

उद्दानं

सोणो कोळिविसो थेरो एको येव महिद्धिको ।
तेरसम्हि निपातम्हि, गाथायो चे'त्थ तेरसा'ति ।

तेरस-निपातो निट्ठितो

चुद्दस-निपातो

[२९]

२४४ रेवतो थेरो (१)

- ६४८ “यदा’हं पब्बजितो अगारस्मान’गारियं ।
ना’भिजानामि सङ्कप्पं अनरियं दोससंहितं ॥ १ ॥
- ६४९ इमे हज्जन्तु वज्झन्तु दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो ।
सङ्कप्पं ना’भिजानामि इमस्मिं दीघम’न्तरे ॥ २ ॥
- ६५० मेत्तञ्चा’भिजानामि अप्पमाणं सुभावितं ।
अनुपुब्बं परिचितं यथा बुद्धेन देसितं ॥ ३ ॥
- ६५१ सब्बमित्तो सब्बसखो सब्बभूता’नुकम्पको ।
मेत्तं चित्तञ्च भावेमि अब्बापज्जरतो सदा ॥ ४ ॥
- ६५२ असंहीरं असंकुप्पं चित्तं आमोदयाम’हं ।
ब्रम्हविहारं भावेमि अकापुरिससेवितं ॥ ५ ॥
- ६५३ अवितक्कं समापन्नो सम्मासम्बुद्धसावको ।
अरियेन तुण्हिभावेन उपेतो होति तावदे ॥ ६ ॥
- ६५४ यथा पि पब्बतो सेलो अचलो सुप्पतिट्ठितो ।
एवं मोहक्खया भिक्खु पब्बतो’व न वेधति ॥ ७ ॥
- ६५५ अनङ्गणस्स पोसस्स निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं पापस्स अब्भामत्तं’ व (v. l. अब्भमत्तं, अब्भामुत्तं)
खायति ॥ ८ ॥

६५६ नगरं यथा पच्चन्तं गुत्तं सन्तरबाहिरं ।
एवं गोपेथ अत्तानं खणो वे मा उपच्चगा ॥ ९ ॥

६५७-६५८ ना'भिनन्दामि...पे०...(verses ६०९-६१०) सप्पजानो
पटिस्सतो'ति" ॥ १०-११ ॥

६५९-६६० परिचिण्णो...पे०...(verses ६०७-६०८) सच्चसंयोजनक्खयो ॥
॥ १२-१३ ॥

६६१ सम्पादेथ'प्पमादेन एसा मे अनुसासनी ।
हन्दा'हं परिनिव्विस्सं, विप्पमुत्तो'म्हि सच्चधी'ति" ॥ १४ ॥

२४५ गोदत्तो थेरो (२)

६६२ “ यथा पि भद्दो आजञ्जो धुरे युत्तो धुरस्सहो (v. l. धुरासहो) ।
मथितो अतिभारेण संयुगं ना'तिवत्तति ॥ १५ ॥

६६३ एवं पञ्जाय ये तित्ता समुद्दो वारिना यथा ।
न परे अतिमञ्जन्ति अरियधम्मो'व पाणिनं ॥ १६ ॥

६६४ काले कालवसं पत्ता भवाभववसं गता ।
नरा दुक्खं निगच्छन्ति ते'ध सोचन्ति माणवा ॥ १७ ॥

६६५ उन्नता सुखधम्मेन दुक्खधम्मेन वोनता ।
द्वयेन बाला हञ्जन्ति यथाभूतम'दस्सिनो ॥ १८ ॥

६६६ ये च दुक्खे सुखस्मिञ्च मज्झे सिव्वनिम'ज्झगू ।
ठिता ते इन्दखीलो'व न ते उन्नता'नता ॥ १९ ॥

६६७ न हे'व लाभे ना'लाभे न यसे न च कित्तिया ।
न निन्दाय पसंसाय न ते दुक्खे सुखम्हि च ॥ २० ॥

६६८ सच्चत्थ ते न लिम्पन्ति उदबिन्दु'व पोक्खरे ।
सच्चत्थ सुखिता वीरा (v. l. धीरा) सच्चत्थ अपराजिता ॥ २१ ॥

६६९ धम्मेन च अलाभो यो, यो च लाभो अधम्मिको ।
अलाभो धम्मिको सेय्यो यञ्चे लाभो अधम्मिको ॥ २२ ॥

६७० यसो च अप्पबुद्धीनं विञ्जूनम'यसो च यो ।
अयसो च सेय्यो विञ्जूनं न यसो अप्पबुद्धिनं ॥ २३ ॥

- ६७१ दुम्मेधेहि पसंसा च विञ्जूहि गरहा च या ।
गरहा'व सेय्यो विञ्जूहि यश्चे बालप्पसंसना ॥ २४ ॥
- ६७२ सुखञ्च काममयिकं दुक्खञ्च पविवेकियं ।
पविवेकियं दुक्खं सेय्यो यश्चे काममयं सुखं ॥ २५ ॥
- ६७३ जीवितञ्च अधम्मेन धम्मेन मरणञ्च यं ।
मरणं धम्मिकं सेय्यो यश्चे जीवे अधम्मिकं ॥ २६ ॥
- ६७४ कामकोपपहीना ये सन्तचित्ता भवाभवे ।
चरन्ति लोके असिता, न'त्थि तेसं पिया'प्पियं ॥ २७ ॥
- ६७५ भावयित्वान बोज्झङ्गे इन्द्रियाणि बलानि च ।
पप्पुय्य परमं सन्ति परिनिब्बन्ति अनासवा'ति" ॥ २८ ॥

उदानं

रेवतो चे'व गोदत्तो थेरा द्वे ते महिद्धिका ।
चुद्दसम्हि निपातम्हि, गाथायो अट्टवीसती'ति ।

चुद्दस-निपातो निद्धितो *

* In sequence there should have been the 15th Nipāta. But the next Nipāta, in all available editions, is *sixteenth* and *not fifteenth*.
—Editor

सोळस-निपातो

[३०]

२४६ अज्जाकोण्डज्जो थेरो (१)

- ६७६ “ एस भिग्यो पसीदामि सुत्वा धम्मं महारसं ।
विरागो देसितो धम्मो, अनुपादाय सब्बसो ॥ १ ॥
- ६७७ बहूनि लोके चित्रानि अस्मि पुथुविमण्डले ।
मथन्ति मज्जे सङ्कपं सुभं रागू'पसंहितं ॥ २ ॥
- ६७८ रजं ऊहतञ्च वातेन यथा मेघो पसामये ।
एवं सम्मन्ति सङ्कप्पा यदा पज्जाय पस्सति ॥ ३ ॥
- ६७९ ‘ सब्बे सङ्खारा अनिच्चा'ति यदा पज्जाय पस्सति ।
अथ निव्विन्दति दुक्खे, एस मग्गो विसुद्धिया ॥ ४ ॥
- ६८०-६८१ ‘ सब्बे सङ्खारा दुक्खा'ति' यदा...पे०.....विसुद्धिया ॥ ५ ॥
‘ सब्बे धम्मा अनत्ता'ति यदा...पे०.....विसुद्धिया ॥ ६ ॥
- ६८२ बुद्धा'नुबुद्धो यो थेरो कोण्डज्जो तिब्बनिक्खमो ।
पहीनजाति मरणो ब्रम्हचरियस्स केवली ॥ ७ ॥
- ६८३ ओघपासो दळ्हो खिलो, पव्वतो दुण्णदालियो ।
छेत्वा खीलञ्च पासञ्च सेलं (v. l. सेसं) छेत्वान दुब्भिदं ।
तिण्णो पारङ्गतो झायी, मुत्तो सो मारबन्धना ॥ ८ ॥
- ६८४ उद्धतो चपलो भिक्खु मित्ते आगम्म पापके ।
संसीदति महोघास्मि उम्मिया पटिकुजितो ॥ ९ ॥

- ६८५ अनुद्धतो अचपलो निपको संवुतिन्द्रियो ।
कल्याणमित्तो मेधावी दुक्खस्स'न्तकरो सिया ॥ १० ॥
- ६८६-६८७ कालापब्बङ्गसङ्कासो...पे०...(verses २४६-२४७)
तत्रा'धिवासये ॥ ११-१२ ॥
- ६८८-६८९ ना'भिनन्दामि...पे०...(verses ६०९-६१०) सम्पजानो
पटिस्सतो'ति'' ॥ १३-१४ ॥
- ६९० परिचिण्णो...पे०.....(verse ६०७) भवनेत्ति समूहता ॥ १५ ॥
- ६९१ यस्स च'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा'नगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, किं मे सन्दविहारेना'ति'' ॥ १६ ॥

२४७ उदायी थेरो (२)

- ६९२ “ ‘मनुस्सभूतं सम्बुद्धं अत्तदन्तं समाहितं ।
इरियमानं ब्रम्हपथे चित्तस्सु'पसमे रतं ॥ १७ ॥
- ६९३ यं मनुस्सा नमस्सन्ति, सब्ब धम्मानं पारगुं ।
देवा पि तं नमस्सन्ति,' इति मे अरहतो सुतं ॥ १८ ॥
- ६९४ सब्बसंयोजना'तीतं वना निब्बनमा'गतं ।
कामेहि निक्खम्मरतं मुत्तसेला'व कञ्चनं ॥ १९ ॥
- ६९५ स वे अच्चन्तरुचि नागो हिमवा च'ञ्जे सिलुच्चये ।
सब्बेसं नागनामानं सच्चनामो अनुत्तरो ॥ २० ॥
- ६९६ नागं वो कित्तयिस्सामि, न हि आगुं करोति सो ।
सोरच्चं अविहिंसा च पादा नागस्स ते दुवे ॥ २१ ॥
- ६९७ सति च सम्पजञ्जच्च चरणा नागस्स ते परे ।
सद्धाहत्यो महानागो, उपेक्खासेतदन्तवा ॥ २२ ॥
- ६९८ सति गीवा सिरो पञ्जा, वीमंसा धम्मचिन्तना ।
धम्मकुच्छि, समावासो, विवेको तस्स वालधि ॥ २३ ॥
- ६९९ सो ज्ञायी अस्सासरतो अज्झत्तं सुसमाहितो ।
गच्छं समाहितो नागो, ठितो नागो समाहितो ॥ २४ ॥
- ७०० सयं समाहितो नागो, निसिन्नो पि समाहितो ।
सब्बत्थ संवुतो नागो, एसा नागस्स सम्पदा ॥ २५ ॥

- ७०१ भुञ्जति अनवज्जानि, सावज्जानि न भुञ्जति ।
घासम'च्छादनं लद्धा सन्निधिं परिवज्जयं ॥ २६ ॥
- ७०२ संयोजनम'णुं थूलं सब्बं छेत्त्वान बन्धनं ।
येन येने'व गच्छति अनपेक्खो'व गच्छति ॥ २७ ॥
- ७०३ यथा पि उदके जातं पुण्डरीकं पवड्ढति ।
नो'पलिम्पति तोयेन मुचिगन्धं मनोरमं ॥ २८ ॥
- ७०४ तथे'व च लोके जातो बुद्धो लोके विहरति ।
नो'पलिम्पति लोकेन तोयेन पदुमं यथा ॥ २९ ॥
- ७०५ महाग्निं पज्जलितो अनाहारो पसम्मति ।
अङ्गारेसु च सन्तेसु, 'निब्बुतो'ति पवुच्चति ॥ ३० ॥
- ७०६ अत्थस्सा'यं विज्झापनी उपमा विज्झूहि देसिता ।
विज्जिस्सन्ति महानागा नागं नागेन देसितं ॥ ३१ ॥
- ७०७ वीतरागो वीतदोसो वीतमोहो अनासवो ।
सरीरं विजहं नागो परिनिब्बिस्सति अनासवो'ति" ॥ ३२ ॥

तत्र उद्दानं भवति

कोण्डुज्जो च उदायी च थेरा द्वे ते महिद्धिका ।
सोळसम्हि निपातम्हि गाथायो द्वे च तिस्र चा'ति ।

सोळस-निपातो निद्धितो *

* In sequence there should have been 17th, 18th and 19th Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 20th !

वीसति-निपातो

[३१]

२४८ अधिमुत्तो-थेरो (१)

- ७०८ “ यज्जत्थं वा धनत्थं वा ये हनाम मयं पुरे ।
अवसेसं भयं होति, वेधन्ति विलपन्ति च ॥ १ ॥
- ७०९ तस्स ते न’त्थि भीतत्तं, भिग्यो वण्णो पसीदति ।
कस्मा न परिदेवेसि एवरूपे महवभये ? ॥ २ ॥
- ७१० “ न’त्थि चेतसिकं दुक्खं अनपेक्खस्स गामणि ।
अतिक्रन्ता भया सव्वे खीणसंयोजनस्स वे ॥ ३ ॥
- ७११ खीणाय भवनेत्तिया दिट्ठे धम्मे यथातथे ।
न भयं मरणे होति भारनिक्खेपने यथा ॥ ४ ॥
- ७१२ सुचिण्णं ब्रह्मचरियं मे, मग्गो चा’पि सुभावितो ।
मरणे मे भयं न’त्थि रोगान्नि’व सङ्खये ॥ ५ ॥
- ७१३ सुचिण्णं ब्रह्मचरियं मे, मग्गो चा’पि सुभावितो ।
निरस्सादा भवा दिट्ठा, विसं पित्वान छड्ढितं ॥ ६ ॥
- ७१४ पारगू अनुपादानो कतकिच्चो अनासवो ।
तुट्ठो आयुक्खया होति मुत्तो आघातना यथा (v. 1. हता) ॥ ७ ॥
- ७१५ उत्तमं धम्मतं पत्तो सव्वलोके अनत्थिको ।
आदित्ता’व घरा मुत्तो मरणस्मिं न सोचति ॥ ८ ॥
- ७१६ यद’त्थि सज्जतं किञ्चि भवो च यत्थ लब्भति ।
‘ सव्वं अनिस्सरं एतं ’ इति वुत्तं महेसिना ॥ ९ ॥

- ७१७ यो तं तथा पजानाति यथा बुद्धेन देसितं ।
न गण्हति भवं किञ्चि सुतत्तं'व अयोगुळं ॥ १० ॥
- ७१८ न मे होति अहोसिं'ति, भविस्सं'ति न होति मे ।
सङ्खारा विभविस्सन्ति तत्थ का परिदेवना ? ॥ ११ ॥
- ७१९ सुद्धं धम्मसमुप्पादं सुद्धं सङ्खारसन्ततिं ।
पस्सन्तस्स यथाभूतं न भयं होति गामणि ॥ १२ ॥
- ७२० तिणकट्टसमं लोकं यदा पञ्जाय पस्सति ।
ममत्तं सो असंविन्दं न'त्थि मे'ति न सोचति ॥ १३ ॥
- ७२१ उक्कण्ठामि सरीरेन, भवेन'म्हि अनत्थिको ।
सो'यं भिजिस्सति कायो अज्जो च न भविस्सति ॥ १४ ॥
- ७२२ यं वो किच्चं मरीरेन तं करोथ यदिच्छथ ।
न मे तप्पच्चया तत्थ दोसो पेमं च हेहिति" ॥ १५ ॥
- ७२३ तस्स तं वचनं सुत्वा अच्युतं लोमहंसनं ।
सत्थानि निक्खिपित्वान माणवा एतद'ब्रवुं:— ॥ १६ ॥
- ७२४ ' किं भद्दन्ते करित्वान को वा आचरियो तव ? ।
कस्स सासनमा'गम्म लब्धते तम'सोकता ? ' ॥ १७ ॥
- ७२५ ' सव्वज्जू सव्वदस्सावी जिनो आचरियो मम ।
महाक्काणिको सत्था सव्वलोकतिकिच्छको ॥ १८ ॥
- ७२६ तेना'यं देसितो धम्मो खयगामी अनुत्तरो ।
तस्स सासनमा'गम्म लब्धते तम'सोकता' ॥ १९ ॥
- ७२७ सुत्वान चोरा इसिनो सुभासितं । निक्खिप्प सत्थानि चा'वुधानि च ।
तम्हा च कम्मा विरमिंसु एके । एके च पव्वजम'रोचयिंसु ॥ २० ॥
- ७२८ ते पव्वजित्वा सुगतस्स सासने । भावेत्वा वोज्झङ्गवलयानि
पण्डिता ।
उदग्गचित्ता सुमना कतिन्द्रिया । फुसिंसु निव्वाणपदं
असङ्कुतं'ति" ॥ २१ ॥

२४९ पारापरियो थेरो (२)

- ७२९ " समणस्स अहू चिन्ता पारापरियस्स भिक्खुनो ।
एककस्स निसिन्नस्स पविवित्तस्स ज्ञायिनो ॥ २२ ॥

- ७३० किमा'नुपुब्बं पुरिसो ? किं वतं ? किं समाचारं ।
अत्तनो किच्चकारिस्स न च किञ्चि विहेठये ? ॥ २३ ॥
- ७३१ इन्द्रियानि मनुस्सानं हिताया'हिताय च ।
अरक्खितानि अहिताय रक्खितानि हिताय च ॥ २४ ॥
- ७३२ इन्द्रियाने'व सारक्खं, इन्द्रियानि च गोपयं ।
अत्तनो किच्चकारिस्स न च किञ्चि विहेठये ॥ २५ ॥
- ७३३ चक्खुन्द्रियञ्चे रूपेसु गच्छन्तम'निवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥ २६ ॥
- ७३४ सोतिन्द्रियञ्च सद्देषु गच्छन्तं अनिवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥ २७ ॥
- ७३५ अनिस्सरणदस्सावी गन्धे चे पटिसेवति ।
न सो मुच्चति दुक्खम्हा गन्धेसु अधिमुच्चितो ॥ २८ ॥
- ७३६ अम्बिलं मधुरगगञ्च तित्थकगम'नुस्सरं ।
रसतण्हाय गधितो हृदयं ना'ववुज्झति ॥ २९ ॥
- ७३७ सुभानि अप्पटिकूलानि फोढुब्बानि अनुस्सरं ।
रत्तो रागाधिकरणं विविधं विन्दते दुखं ॥ ३० ॥
- ७३८ मनं चे'तेहि धम्मेहि यो न सकोति रक्खितुं ।
ततो नं दुक्खम'न्वेति सब्बेहे'तेहि पञ्चहि ॥ ३१ ॥
- ७३९ पुब्बलोहितसम्पुण्णं बहुस्स कुणप्पस्स च ।
नरवीरकतं वग्गुं समुग्गमि'व चित्तितं ॥ ३२ ॥
- ७४० कटुकं मधुरस्सादं पियनिबन्धनं दुक्खं ।
खुरं'व मधुना'लित्तं उलित्तं ना'ववुज्झति ॥ ३३ ॥
- ७४१ इत्थिरूपे इत्थिरसे फोढुब्बे पि च इत्थिया ।
इत्थिगन्धेसु सारत्तो विविधं विन्दते दुखं ॥ ३४ ॥
- ७४२ इत्थिसोतानि सब्बानि सन्दन्ति पञ्चपञ्चसु ।
तेसमा'वरणं कातुं यो सकोति विरियवा ॥ ३५ ॥
- ७४३ सो अथवा, सो धम्मट्ठो, सो दक्खो, सो विचक्खणो ।
करेय्य रममानो हि किच्चं धम्मत्थसंहितं ॥ ३६ ॥

- ७४४ अथो सीदति संयुतं वज्जे किञ्चं निरत्थकं ।
न तं किञ्चं'ति मज्झित्वा अप्पमत्तो विचक्खणो ॥ ३७ ॥
- ७४५ यश्चा'त्थेन संयुतं या च धम्मगता रति ।
तं समादाय वत्तेथ स हि वे उत्तमा रति ॥ ३८ ॥
- ७४६ उच्चावच्चेहि उपायेहि परेसम'भिजिगीसति ।
हन्त्वा वधित्वा अथ सोचयित्वा । आलोपति साहसा यो परेसं ॥ ३९ ॥
- ७४७ तच्छन्तो आणिया आणि निहन्ति बलवा यथा ।
इन्द्रियानि'न्द्रिये एव निहन्ति कुसला तथा ॥ ४० ॥
- ७४८ सद्धं विरियं समाधिञ्च सतिपज्जञ्च भावयं ।
पञ्च पञ्चहि हन्त्वान अनीघो याति ब्राम्हणो ॥ ४१ ॥
- ७४९ सो अत्थवा सो धम्मट्ठो कत्वा वाक्यानुसासनिं ।
सब्बेन सब्बं बुद्धस्स, सो नरो सुखं एधती'ति " ॥ ४२ ॥

२५० तेलकानि थेरो (३)

- ७५० " चिररत्तं वत आतापी धम्मम'नुविचिन्तयं ।
समं चित्तस्स ना'लत्थं पुच्छं समणब्राम्हणे ॥ ४३ ॥
- ७५१ को सो पारङ्गतो लोके ? को पत्तो अमतोगधं ? ।
कस्स धम्मं पटिच्छामि परमत्थविजाननं ? ॥ ४४ ॥
- ७५२ अन्तो वङ्कगतो आसिं मच्छो'व घसमा'मिसं ।
बद्धो महिन्द्रपासेन वेपचित्था'सुरो यथा ॥ ४५ ॥
- ७५३ अञ्चामि नं न मुञ्चामि अस्मा सोकपरिह्वा ।
को मे बन्धं मुञ्चं लोके सम्बोधिं वेदयिस्सति ? ॥ ४६ ॥
- ७५४ समणं ब्राम्हणं वा कं आदिसन्तं पभङ्गुनं ।
कस्स धम्मं पटिच्छामि जरामच्चुपवाहनं ? ॥ ४७ ॥
- ७५५ विचिकिच्छाकङ्खागथितं सारम्भबलसंयुतं ।
कोधप्पत्तम'नत्थद्धं अभिजप्पपदारणं ॥ ४८ ॥
- ७५६ तण्हा धनुसमुट्ठानं द्वे च पन्नरसायुतं ।
पस्स ओरसिकं बालं भेत्वान यदि तिष्ठति ॥ ४९ ॥

- ७५७ अनुदिट्ठीनं अप्पहानं सङ्कप्पसरतेजितं (v. 1. सङ्कप्पपरतेजितं) ।
तेन विद्धो पवेधामि पत्तं'व मालुते'रितं ॥ ५० ॥
- ७५८ अज्झत्तं मे समुट्ठाय खिप्पं पच्चति मामकं ।
छफस्सायतनी कायो यत्थ सरति सब्बदा ॥ ५१ ॥
- ७५९ तं न पस्सामि ते किच्छं यो मे तं सल्लमु'द्धरे
नानारज्जेन सत्थेन ना'ज्जेन विचिकिच्छित्तं ॥ ५२ ॥
- ७६० को मे असत्थो अवणो सल्लम'ब्भन्तरापस्सयं ।
अहिंसं सब्बगत्तानि सल्लं मे उद्धरिस्सति ? ॥ ५३ ॥
- ७६१ धम्मप्पति हि सो सेट्ठो विसदोसपवाहको ।
गम्भीरे पतितस्स मे थलं पाणि'व (v. 1. पाणितञ्च)
दस्सये ॥ ५४ ॥
- ७६२ रहदे'हम'स्मि ओगाळ्हो अहारियरजमन्तिके ।
माया-उस्सुय्य-सारम्भ-थीनमिद्धम'पत्थटे ॥ ५५ ॥
- ७६३ उद्धच्चमेघथनितं संयोजन-वलाहकं ।
वाहा वहन्ति कुदिट्ठिं (v. 1. कुदिट्ठं) सङ्कप्पा रागनिस्सिता
॥ ५६ ॥
- ७६४ सवन्ति सब्बधी सोता, लता उब्भिज्ज तिट्ठति ।
ते सोते को निवारेय्य ? तं लतं को हि छेच्छति (v. 1. छिज्जति) ?
॥ ५७ ॥
- ७६५ वेलं करोथ भद्दन्ते सोतानं सन्निवारणं ।
मा ते मनोमयो सोतो रुक्खं'व सहसा लुवे ॥ ५८ ॥
- ७६६ एवं मे भयजातस्स अपारा पारमे'सतो ।
ताणो पञ्जावुधो सत्था इसिसङ्घनिसेवितो ॥ ५९ ॥
- ७६७ सोपानं सुकतं (v. 1. सुगतं) सुद्धं धम्मसारमयं दळ्हं ।
पादासि वुग्गहमानस्स मा भायी'ति च मं अब्रवी ॥ ६० ॥
- ७६८ सतिपट्ठानपासादं आरुह पच्चवेक्खिसं ।
यं तं पुब्बे अमज्जिस्सं सक्कायाभिरतं पजं ॥ ६१ ॥

- ७६९ यदा च मग्गम'दक्खि नावाय अभिरुद्धनं ।
अनधिद्वाय अत्तानं तित्थम'दक्खिमु'त्तमं ॥ ६२ ॥
- ७७० सल्लं अत्तसमुद्धानं भवनेत्तिपभावितं ।
एतेसम'प्पवत्ताय देसेसि मग्गमु'त्तमं ॥ ६३ ॥
- ७७१ दीघरत्तानुसयितं चिररत्तपतिद्वितं ।
बुद्धो मे'पानुदी गन्धं विसदोसपवाहनो'ति" ॥ ६४ ॥

२५१ रट्पालो थेरो (४)

- ७७२ "पस्स चित्तकतं बिम्बं अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्गपं, यस्स न'त्थि धुवं ठिति ॥ ६५ ॥
- ७७३ पस्स चित्तकतं रूपं मणिना कुण्डलेन च ।
अट्ठिं तचेन ओनद्धं सह वत्थेहि सोभति ॥ ६६ ॥
- ७७४ अलत्तककता पादा मुखं चुण्णकमक्खितं ।
अलं बालस्स मोहाय नो च पारगवेसिनो ॥ ६७ ॥
- ७७५ अट्ठापदकता केसा नेत्ता अञ्जनमक्खिता ।
अलं बालस्स मोहाय नो च पारगवेसिनो ॥ ६८ ॥
- ७७६ अञ्जनी'व नवा चित्ता पूतिकायो अलङ्कतो ।
अलं बालस्स मोहाय नो च पारगवेसिनो ॥ ६९ ॥
- ७७७ ओदहि मिगवो पासं नासादा वाकुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम कन्दन्ते मिगबन्धके ॥ ७० ॥
- ७७८ छिन्ना पासा मिगवस्स नासादा (v. l. नासाटा) वाकुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम योचन्ते मिगलुद्धके ॥ ७१ ॥
- ७७९ पस्सामि लोके सधने मनुस्से । लद्धान वित्तं न ददन्ति मोहा ।
लुद्धा धनं सन्निचयं करोन्ति । भिग्यो च कामे अभिपत्थयन्ति ॥ ७२ ॥
- ७८० राजा पसग्गहप्पथविं विजेत्वा । ससागरन्तं महिमा'वसन्तो ।
ओरं समुद्दस्स अतित्तरूपो । पारं समुद्दस्स पि पत्थयेथ ॥ ७३ ॥
- ७८१ राजा च अञ्जे च बहू मनुस्सा । अवीततण्हा मरणमु'पेन्ति ।
ऊना'व हुत्वान जहन्ति देहं । कामेहि लोकमिह न हेत्थ तित्ति ॥ ७४ ॥

- ७८२ कन्दन्ति नं जाति पकिरिय केसे । अहो वता नो अमरा'ति चाहु ।
वत्थेन नं पारुतं नीहरित्वा । चित्तं समोधाय ततो दहन्ति ॥ ७५ ॥
- ७८३ सो डग्गहति सूलेहि तुज्जमानो । एकेन वत्थेन पहाय भोगे ।
न मिग्यमानस्स भवन्ति ताणा । जाती च मित्ता अथवा सहाया ॥ ७६ ॥
- ७८४ दायादका तस्स धनं हरन्ति । सत्तो पन गच्छति येनकम्मं ।
न मिग्यमानं धनम'न्वेति किञ्चि । पुत्ता च दारा च धनञ्च रट्ठं ॥ ७७ ॥
- ७८५ न दीघमा'युं लभते धनेन । न चा'पि वित्तेन जरं विहन्ति ।
अप्पं हि नं जीवितमा'हु धीरा । असस्सतं विप्परिणामधम्मं ॥ ७८ ॥
- ७८६ अद्धा दलिद्दा च फुसन्ति फस्सं । बालो च धीरो च तथेव फुट्ठो ।
बालो हि बाल्या वधितो'व सेति । धीरो च न वेधति फस्सफुट्ठो ॥ ७९ ॥
- ७८७ तस्मा हि पज्जा'व धनेन सेय्यो । याय वोसानं इधा'धिगच्छति ।
अव्योसितत्था हि भवाभवेसु । पापानि कम्मानी करोन्ति मोहा ॥ ८० ॥
- ७८८ उपेति गल्भञ्च परञ्च लोकं । संसारमा'पज्ज परम्पराय ।
तस्स अप्पपज्जो अभिसद्दहन्तो । उपेति गल्भञ्च परञ्च लोकं ॥ ८१ ॥
- ७८९ चोरो पथा सन्धिमुखे गहीतो । सकम्मुना हव्वति पापधम्मो ।
एवं पजा पेच्च परमिह लोके । सकम्मुना हव्वति पापधम्मो ॥ ८२ ॥
- ७९० कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा । विरूपरूपेन
मथेन्ति चित्तं ।
आदीनवं कामगुणेषु दिस्वा । तस्मा'हं पब्बजितो'मिह राज ॥ ८३ ॥
- ७९१ दुम'फलानी'व पतन्ति माणवा । दहरा च वुड्ढा च सरीरभेदा ।
एतम्पि दिस्वा पब्बजितो'मिह राज । अपण्णकं सामज्जमे'व
सेय्यो ॥ ८४ ॥
- ७९२ सद्धाया'हं पब्बजितो उपेतो जिनसासने ।
अवज्झा (v. l. अवज्छा; अवज्जा) मग्गं पब्बज्जा । अनणो भुज्जामि
भोजनं ॥ ८५ ॥
- ७९३ कामे आदित्ततो दिस्वा जातरूपानि सत्थतो ।
गल्भे वोक्कन्तितो दुक्खं निरयेसु महब्भयं ॥ ८६ ॥

- ७९४ एतमा'दीनवं दिस्वा संवेगम'लभिं तदा ।
सो'हं विद्धो तदा सन्तो सम्पत्तो आसवक्खयं ॥ ८७ ॥
- ७९५ परिचिण्णो...पे०...(verse ६०७) भवनेत्ति समूहता ॥ ८८ ॥
- ७९६ यस्स अत्थाय पब्बजितो...पे०...(verse ६०८) सव्वसंयोजन-
क्खयो'ति" ॥ ८९ ॥

२५२ मालुंक्यपुत्तो थेरो (५)

- ७९७ “ रूपं दिस्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति तच्च अज्झोस तिट्ठति ॥ ९० ॥
- ७९८ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका रूपसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहज्जति ।
एवमा'चिनतो दुक्खं आरा निब्बाणं वुच्चति ॥ ९१ ॥
- ७९९ सहं सुत्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति तच्च अज्झोस तिट्ठति ॥ ९२ ॥
- ८०० तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका सहसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहज्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९३ ॥
- ८०१ गन्धं घत्वा...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ९४ ॥
- ८०२ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका गन्धसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहज्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९५ ॥
- ८०३ रसं भोत्वा...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ९६ ॥
- ८०४ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका रससम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहज्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९७ ॥

- ८०५ फस्सं फुस्स...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ९८ ॥
- ८०६ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका फस्ससम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९९ ॥
- ८०७ धम्मं जत्वा...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०० ॥
- ८०८ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका धम्मसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ १०१ ॥
- ८०९ न सो रज्जति रूपेसु, रूपं दिस्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो वेदेति तच्च नाज्झोस तिट्ठति ॥ १०२ ॥
- ८१० यथा'स्स पस्सतो रूपं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिग्यति नोपचिग्यति एवं सो चरती सतो ।
एवम'पचिनतो दुक्खं सन्तिके निब्बाणं वुच्चति ॥ १०३ ॥
- ८११ न सो रज्जति सद्देषु सद्दं सुत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०४ ॥
- ८१२ यथा'स्स सुणतो सद्दं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिग्यति नोपचिग्यति एवं सो चरती सतो ।
एवम'पचिनतो दुक्खं सन्तिके निब्बाणं वुच्चति ॥ १०५ ॥
- ८१३ न सो रज्जति गन्धेसु, गन्धं घत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०६ ॥
- ८१४ यथा'स्स घायतो गन्धं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिग्यति...पे०...सतो ।
एवम'पचिनतो...पे०...वुच्चति ॥ १०७ ॥
- ८१५ न सो रज्जति रसेसु, रसं भोत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०८ ॥

- ८१६ यथा'स्स सायतो रसं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिग्यति...पे०...सतो ।
एवम'पचिनतो...पे०...वुच्चति ॥ १०९ ॥
- ८१७ न सो रज्जति फस्सेसु, फस्सं फुस्स पटिस्सतो ।
विरत्तच्चित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ११० ॥
- ८१८ यथा'स्स फुसतो फस्सं मेवतो वा पि वेदनं ।
खिग्यति...पे०...सतो ।
एवम'पचिनतो...पे०...वुच्चति ॥ १११ ॥
- ८१९ न सो रज्जति धम्मेषु, धम्मं जत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तच्चित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ११२ ॥
- ८२० यथा'स्स विजानतो धम्मं मेवतो वा पि वेदनं ।
खिग्यति...पे०...सतो ।
एवम'पचिनतो...पे०...वुच्चति ” ॥ ११३ ॥

२५३ संलो थेरो (६)

- ८२१ “ परिपुण्णकायो सुहचि सुजातो चारुदस्सनो ।
सुवण्णवण्णो'सि भगवा सुमुक्कदाठो'सि विरियवा ॥ ११४ ॥
- ८२२ नरस्स हि सुजातस्स ये भवन्ति वियञ्जना ।
सव्वे (v. 1. सव्वं) ते तव कायस्मि महापुरिसलक्खणा
॥ ११५ ॥
- ८२३ पमन्ननेत्तो सुमुखो ब्रम्हा उजु पत्तापवा ।
मज्झे समणसङ्घस्स आदिच्चो'व विरोचसि ॥ ११६ ॥
- ८२४ कल्याणदस्सनो भिक्खु कञ्चनसन्निभत्तचो ।
किं ते समणभावेन एवमु'त्तमवाण्णनो ? ॥ ११७ ॥
- ८२५ राजा अरहसि भवितुं चक्कवत्तिरथेसभो ।
चातुरन्तो विजितावी जम्बुसण्डस्स (v. 1. जम्बुमण्डस्स)
इस्सरो ॥ ११८ ॥
- ८२६ खत्तिया भोजराजानो अनुयन्ता भवन्ति ते ।
राजाभिराजा मनुजिन्दो रज्जं कारेहि गोतम ” ॥ ११९ ॥

- ८२७ “ राजाहम’स्मि सेल (इति भगवा) धम्मराजा अनुत्तरो ।
धम्मेन चक्रं वत्तेमि चक्रं अप्पटिवत्तियं ” ॥ १२० ॥
- ८२८ “ सम्बुद्धो पाटिजानासि (इति सेलो ब्राम्हणो) धम्मराजा अनुत्तरो ।
‘ धम्मेन चक्रं वत्तेमि’ इति भाससि गोतम ॥ १२१ ॥
- ८२९ को नु सेनापती भोतो सावको सत्थुरन्वयो ? ।
को इमम’नुवत्तेति धम्मचक्रं पवत्तितं ” ? ॥ १२२ ॥
- ८३० “ मया पवत्तितं चक्रं, सेल (इति भगवा) धम्मचक्रम’नुत्तरं ।
सारिपुत्तो’नुवत्तेति अनुजातो तथागतं ॥ १२३ ॥
- ८३१ अभिज्जेयं अभिज्जातं, भावेतब्बञ्च भावितं ।
पहातब्बं पहीनं मे, तस्मा बुद्धो’स्मि ब्राम्हण ॥ १२४ ॥
- ८३२ विनयस्सु मयी कङ्खं अधिमुच्चस्सु ब्राम्हण ।
दुल्लभं दस्सनं होति सम्बुद्धानं अभिण्हसो ॥ १२५ ॥
- ८३३ येसं वे दुल्लभो लोके पातुभावो अभिण्हसो ।
सो’हं ब्राम्हण बुद्धो’स्मि सल्लकत्तो अनुत्तरो ॥ १२६ ॥
- ८३४ ब्रम्हभूतो अतितुलो मारसेनप्पमद्दनो ।
सब्बा’मित्ते वसीक्त्वा मोदामि अकुतोभयो ” ॥ १२७ ॥
- ८३५ “ इदं भोन्तो निसामेथ यथा भासति चक्खुमा ।
सल्लकत्तो महावीरो, सीहो’व नदती वने ॥ १२८ ॥
- ८३६ ब्रम्हभूतं अतितुलं मारसेनप्पमद्दनं ।
को दिस्वा नप्पसीदेय्य अपि कण्हाभिजातिको ? ॥ १२९ ॥
- ८३७ यो मं इच्छति अन्वेतु, यो वा ने’च्छति गच्छतु ।
इथा’हं पब्बजिस्सामि वरपञ्जस्स सन्तिके ” ॥ १३० ॥
- ८३८ “ एतञ्चे रुच्चती भोतो सम्मासम्बुद्धसासनं ।
मयं पि पब्बजिस्साम वरपञ्जस्स सन्तिके ॥ १३१ ॥
- ८३९ ब्राम्हणा तिसता इमे याचन्ति पञ्जलीकता ।
ब्रम्हचरियं चरिस्साम भगवा तव सन्तिके ” ॥ १३२ ॥
- ८४० “ स्वाक्खातं ब्रम्हचरियं सेल (इति भगवा) सन्दिट्ठिक’
मकालिकं ।
यत्थ’मोघा पब्बज्जा अप्पमत्तस्स सिक्खतो ” ॥ १३३ ॥

- ८४१ “य तं सरणमा'गम्म इतो अट्ठमि चक्खुमा ।
सत्तरत्तेन भगवा दन्त'म्ह तव मामने ॥ १३४ ॥
- ८४२ तुवं बुद्धो, तुवं सत्था, तुवं माराभिभू मुनि ।
तुवम'नुसये छेत्वा तिण्णो तारेसि इमं पजं ॥ १३५ ॥
- ८४३ उपधी ते समतिक्रन्ता, आसवा ते पदालिता ।
सीहो'व अनुपादानो पहीनभयभेरवो ॥ १३६ ॥
- ८४४ भिक्खवो तिसता इमे तिट्ठन्ति पञ्जलीकता ।
पादे वीर पसारेहि, नागा वन्दन्तु सत्थुनो'ति ” ॥ १३७ ॥

२५४ भद्दियो-काळिगोधाय पुत्तो (७)

- ८४५ “या तं मे हत्थिगीवाय सुखुमा वत्था पधारिता ।
सालीनमो'दनो भुत्तो सुचिमंसूपमेचनो ॥ १३८ ॥
- ८४६ सो'ज्ज भद्दो साततिको उञ्छापत्तागते रतो ।
झायति अनुपादानो पुत्तो गोधाय भद्दियो ॥ १३९ ॥
- ८४७ पंसुकूली साततिको उञ्छापत्तागते रतो ।
झायति अनुपादानो पुत्तो गोधाय भद्दियो ॥ १४० ॥
- ८४८ पिण्डपाती साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४१ ॥
- ८४९ तेचीवरी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४२ ॥
- ८५० सपदानचारी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४३ ॥
- ८५१ एकासनी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४४ ॥
- ८५२ पत्तपिण्डी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४५ ॥
- ८५३ खलुपच्छाभत्ती साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४६ ॥
- ८५४ आरज्जिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४७ ॥

- ८५५ रुक्खमूलिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १४८ ॥
- ८५६ अब्भोकासी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १४९ ॥
- ८५७ सोसानिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५० ॥
- ८५८ यथासन्थ (न्त) तिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५१ ॥
- ८५९ नेसज्जिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५२ ॥
- ८६० अप्पिच्छो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५३ ॥
- ८६१ सन्हुट्ठो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५४ ॥
- ८६२ पविवित्तो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५५ ॥
- ८६३ असंसट्ठो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५६ ॥
- ८६४ आरद्धविरियो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५७ ॥
- ८६५ हित्वा सतपलं (v. 1. सतबलं) कंसं सोचणं सतराजिकं ।
अग्गहिं मत्तिकापत्तमि'दं दुत्तियाभिसेचनं ॥ १५८ ॥
- ८६६ उच्चै मण्डलिपाकारे दळ्हमट्टालकोट्टके ।
रक्खितो खग्गहत्येहि उत्तसं विहरिं पुरे ॥ १५९ ॥
- ८६७ सो'ज्ज भद्दो अनुत्रासी पहीनभयभेरवो ।
झायति वनमो'गय्ह पुत्तो गोधाय भद्वियो ॥ १६० ॥
- ८६८ सीलक्खन्धे पतिट्ठाय सतिं पज्जञ्च भावयं ।
पापुणिम'नुपुब्बेन सब्बसंयोजनक्खयं'ति" ॥ १६१ ॥

२५५ अङ्गुलिमालो-थेरो (८)

- ८६९ “ गच्छं वंदेसि समण’ ठितो’म्हि । ममञ्च वृत्तिं ठितम’द्वितो’ति’ ।
पुच्छामि तं समण एतम’त्थं । कस्मा ठितो त्वं अहम’द्वितो’म्हि ? ”
॥ १६२ ॥
- ८७० “ ठितो अहं अङ्गुलिमाल सञ्चदा । मञ्चेषु भूतेषु निधाय दण्डं ।
त्वञ्च पाणेषु असंयतो’मि । तस्मा ठितो’हं तुवम’द्वितो’मि ” ॥ १६३ ॥
- ८७१ “ चिरस्सं वत मे महितो महेसि । महावनं समणो पच्चुपादि ।
सो’हं चजिस्सामि सहस्सपापं । सुत्वान गाथं तव धम्मयुत्तं ॥ १६४ ॥
- ८७२ इत्वे’व चोरो असि आवुधञ्च । सोच्चं पपाते नरके अन्वकासि ।
अवन्दि चोरो सुगतस्स पादे । तत्थे’व पच्चज्जम’याचि बुद्धं
॥ १६५ ॥
- ८७३ बुद्धो च खो कारुणिको महेसि । यो मत्था लोकस्स मदेवकस्स ।
तं ‘एहि भिक्खू’ति तदा अवोच । एमे’व तस्सा’हु भिक्खुभावो ॥ १६६ ॥
- ८७४ यो पुञ्चे पमज्जित्वान पच्छा सो नप्पमज्जति ।
सो’मं लोकं पभासेति अच्चा मुत्तो’व चन्दिमा ॥ १६७ ॥
- ८७५ यस्स पापं कतं कम्मं कुसलेन पिथीयति (v. l. पिथियति) ।
सो’मं लोकं पभासेति अच्चा मुत्तो’व चन्दिमा ॥ १६८ ॥
- ८७६ यो हवे दहरो भिक्खु युञ्जति बुद्धसामने ।
सो’मं लोकं पभासेति अच्चा मुत्तो’व चन्दिमा ॥ १६९ ॥
- ८७७ दिसा हि मे धम्मकथं सुणन्तु । दिसा हि मे युञ्जन्तु बुद्धसामने ।
दिसा हि मे ते मनुस्से भजन्तु । ये धम्ममे’वादपयन्ति सन्तो
॥ १७० ॥
- ८७८ दिसा हि मे खन्तिवादानं अविरोधप्पसंसिनं ।
सुणन्तु धम्मं कालेन तञ्चा’नुविधीयन्तु ॥ १७१ ॥
- ८७९ न हि जातु सो ममं हिंसे अञ्जं वा पन कञ्चिनं ।
पप्पुग्य परमं सन्ति रक्खेग्य तसथावरे ॥ १७२ ॥
- ८८० उदकं हि नयन्ति नेत्तिका । उसुकारा नमयन्ति (v. l. दमयन्ति)
तेजनं ।
दाहं नमयन्ति (v. l. दमयन्ति) तच्छका । अत्तानं दमयन्ति
पण्डिता ॥ १७३ ॥

- ८८१ दण्डेने'के दमयन्ति अङ्कुसेहि कसाहि च ।
अदण्डेना'सत्थेना'हं दन्तो'म्हि तादिना ॥ १७४ ॥
- ८८२ अहिंसको'ति मे नामं हिंसकस्स पुरे सतो ।
अज्जा'हं सच्चनामो'म्हि, न नं हिंसामि कञ्चिनं ॥ १७५ ॥
- ८८३ चोरो अहं पुरे आसिं अङ्गुलिमालो'ति विस्सुतो ।
बुद्दहमानो महोघेन बुद्धं सरणमा'गमं ॥ १७६ ॥
- ८८४ लोहितपाणि पुरे आसिं अङ्गुलिमालो'ति विस्सुतो ।
सरणागमनं पस्स; भवनेत्ति समूहता ॥ १७७ ॥
- ८८५ तादिसं कम्मं कत्वान बहं दुग्गतिगामिनं ।
फुट्ठो कम्मविपाकेन अनणो भुज्जामि भोजनं ॥ १७८ ॥
- ८८६ पमादम'नुयुज्जन्ति बाला दुम्मेधिनो जना ।
अप्पमादञ्च मेधावी धनं सेट्ठं'व रक्खति ॥ १७९ ॥
- ८८७ मा पमादम'नुयुज्जेथ मा कामरतिसन्थवं ।
अप्पमत्तो हि ज्ञायन्तो पप्पोति परमं सुखं ॥ १८० ॥
- ८८८ स्वागतं ना'पगतं ने'तं दुम्मन्तितं मम ।
संविभत्तेसु (v. 1. सविभत्तेसु) धम्मेषु यं सेट्ठं तदु'पागमं ॥ १८१ ॥
- ८८९ स्वागतं ना'पगतं ने'तं दुम्मन्तितं मम ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता कतं बुद्धस्स सासनं ॥ १८२ ॥
- ८९० अरञ्जे रुक्खमूले वा पब्बतेसु गुहासु वा ।
तत्थ तत्थेवा'ट्ठासिं उब्बिग्ग मनसो तदा ॥ १८३ ॥
- ८९१ सुखं सयामि ठायामि सुखं कप्पेमि जीवितं ।
अहत्थपासो मारस्स, अहो सत्था'नुकम्पितो ॥ १८४ ॥
- ८९२ ब्रह्मजच्चो पुरे आसिं उदिच्चो उभतो अहुं ।
सो'ज्ज पुत्तो सुगतस्स धम्मराजस्स सत्थुनो ॥ १८५ ॥
- ८९३ वीततण्हो अनादानो गुत्तद्वारो सुसंवुत्तो ।
अघमूलं वमित्वान पत्तो मे आसवक्खयो ॥ १८६ ॥
- ८९४ परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता'ति" ॥ १८७ ॥

२५६ अनुरुद्धो-थेरो (९)

- ८९५ “पहाय मातापितरो भगिनीवातिभातरो ।
पञ्च कामगुणे हित्वा अनुरुद्धो'व ज्ञायति ॥ १८८ ॥
- ८९६ समेतो नच्चगीतेहि सम्मताळप्पवोधनो ।
न तेन सुद्धिम'ज्झगमा, मारस्स विसये रतो ॥ १८९ ॥
- ८९७ एतच्च समतिकम्म रतो बुद्धस्स सासने ।
सब्बोधं समतिकम्म अनुरुद्धो'व ज्ञायति ॥ १९० ॥
- ८९८ रूपा सदा रसा गन्धा फोद्वब्बा च मनोरमा ।
एते च समतिकम्म अनुरुद्धो'व ज्ञायति ॥ १९१ ॥
- ८९९ पिण्डपातपटिकन्तो एको अदुतियो मुनि ।
एसति पंसुकूलानि अनुरुद्धो अनासवो ॥ १९२ ॥
- ९०० विचिनि अग्गही धोवि रजयी धारयी मुनि ।
पंसुकूलानि मतिमा अनुरुद्धो अनासवो ॥ १९३ ॥
- ९०१ महिच्छो च असन्तुट्ठो संसट्ठो यो च उद्धतो ।
तस्स धम्मा इमे होन्ति पापका संकिलेसिका ॥ १९४ ॥
- ९०२ सतो च होति अप्पिच्छो सन्तुट्ठो अविघातवा ।
पविवेकरतो वित्तो निच्चमा'रद्धवीरियो ॥ १९५ ॥
- ९०३ तस्स धम्मा इमे होन्ति कुसला बोधिपक्खिका ।
अनासवो च सो होति, इति वुत्तं महेसिना ॥ १९६ ॥
- ९०४ मम सङ्कप्पम'ज्जाय सत्था लोके अनुत्तरो ।
मनोमयेन कायेन इद्धिया उपसङ्कमि ॥ १९७ ॥
- ९०५ यदा मे अहु सङ्कप्पो ततो उत्तरि देसयि ।
निप्पपञ्चरतो बुद्धो निप्पपञ्चम'देसयि ॥ १९८ ॥
- ९०६ तस्सा'हं धम्मम'ज्जाय विहासिं सासने रतो ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ १९९ ॥
- ९०७ पञ्चपञ्जास वस्सानि यतो नेसज्जिको अहं ।
पञ्चवीसति वस्सानि यतो मिद्धं समूहतं ॥ २०० ॥
- ९०८ ना'हु अस्सासपस्सासो ठितचित्तस्स तादिनो ।
अनेजो सन्तिमा'रब्भ चक्खुमा परिनिब्बुतो ॥ २०१ ॥

- ९०९ असल्लीनेन चित्तेन वेदनं अज्झवासयि ।
पज्जोतस्से'व निब्बाणं विमोक्खो चेतसो अहू ॥ २०२ ॥
- ९१० एते पच्छिमका दानि मुनिनो फस्सपञ्चमा ।
ना'ञ्जे धम्मा भविस्सन्ति सम्बुद्धे परिनिब्बुते ॥ २०३ ॥
- ९११ न'त्थि दानि पुनावासो देवकायस्मिं जालिनि ।
विक्खीणो जातिसंसारो न'त्थि दानि पुनब्भवो ॥ २०४ ॥
- ९१२ यस्स मुहुत्ते सहस्सदा । लोको संविदितो स ब्रम्हकप्पो ।
वसी इद्धिगुणे चुतूपपाते । काले पस्सति देवता स भिक्खु * ॥ २०५ ॥
- ९१३ अन्नभारो पुरे आसिं दळिद्दो घासहारको ।
समणं पटिपादेसिं उपरिट्ठं यस्सिन्नं ॥ २०६ ॥
- ९१४ सो'म्हि सक्कयकुले जातो अनुरुद्धो'ति मं विदू ।
उपेतो नच्चगीतेहि सम्मताळप्पबोधनो ॥ २०७ ॥
- ९१५ अथाद्'सासिं सम्बुद्धं सत्थारम'कुतोभयं ।
तास्मिं चित्तं पसादेत्वा पब्बजिम'नगारियं ॥ २०८ ॥
- ९१६ पुब्बेनिवासं जानामि यत्थ मे वुसितं पुरे ।
तावार्तिसेसु देवेषु अट्ठासिं सक्कजातिया ॥ २०९ ॥
- ९१७ सत्तक्खत्तुं मनुस्सिन्दो अहं रज्जम'कारयिं ।
चातुरन्तो विजितावी जम्बुसण्डस्स (v. 1. जम्बुमण्डस्स)
इस्सरो ।
- अदण्डेन असत्थेन धम्मेन अनुसासयिं ॥ २१० ॥
- ९१८ इतो सत्त इतो सत्त संसारानि चतुद्दस ।
निवासम'भिजानिस्सं देवलोके ठितो तदा ॥ २११ ॥
- ९१९ पञ्चङ्गिके समाधिम्हि सन्ते एकोदिभाविते ।
पटिप्पस्सद्धिलद्धम्हि, दिब्बचक्खुं विमुज्झि मे ॥ २१२ ॥
- ९२० चुतूपपातं जानामि सत्तानं आगतिं गतिं ।
इत्थ भाव'ञ्जथाभावं ज्ञाने पञ्चङ्गिके ठितो ॥ २१३ ॥

* Burmese edition reads thus :—

यस्स मुहुत्तेन सहस्सधा लोको । संविदितो सब्रम्हकप्पो वसि ।
इद्धिगुणचुतूपपाते काले । पस्सति देवता सभिक्खुनो ॥

- ९२१ परिचिण्णो मया सत्था—पे०—(verse ६०७)समूहता ॥ २१४ ॥
 ९२२ वज्जीनं वेळुगामे अहं जीवितसङ्ख्या ।
 हेट्ठतो वेळुगुम्बस्मि निब्बायिस्सं अनासवो'ति" ॥ २१५ ॥

२५७ पारापरियो (v. 1. पारम्परियो थेरो) (१०)

- ९२३ "समणस्स अहू चिन्ता पुप्फितम्हि महावने ।
 एकग्गस्स निसिन्नस्स पविवित्तस्स ज्ञायिनो ॥ २१६ ॥
 ९२४ अञ्जथा लोकनाथम्हि तिट्ठन्ते पुरिसुत्तमे ।
 इरियं आसि भिक्खूनं अञ्जथा दानि दिस्सते ॥ २१७ ॥
 ९२५ सीतवातपरित्तानं हिरिकोपीनछादनं ।
 मत्तट्ठियं अभुज्जिंसु सन्तुट्ठा इतरीतरे ॥ २१८ ॥
 ९२६ पणीतं यदि वा लूखं अप्पं वा यदि वा बहुं ।
 यापनत्थम'भुज्जिंसु अगिद्धा ना'धिमुच्छिता ॥ २१९ ॥
 ९२७ जीवितानं परिक्खारे भेसज्जे अथ पच्चये ।
 न बाळ्हं उस्सुका आसुं यथा ते आसवक्खये ॥ २२० ॥
 ९२८ अरञ्जे रक्खमूलेसु कन्दरासु गुहासु च ।
 विवेकम'नुव्रूहन्ता विहिंसु तप्परायना ॥ २२१ ॥
 ९२९ नीचनिविट्ठा सुभरा मुदू अत्थद्धमानसा ।
 अव्यासेका (v. 1. अव्यासोका) अत्थचिन्तावसानुगा ॥ २२२ ॥
 ९३० ततो पासादिकमा'सि गतं भुत्तं निसेवितं ।
 सिनिद्धा तेलधारा'व अहोसि इरियापथो ॥ २२३ ॥
 ९३१ सब्बासवपरिक्खीणा महाज्ञायी महाहिता ।
 निब्बुता दानि ते थेरा, परित्ता दानि तादिसा ॥ २२४ ॥
 ९३२ कुसलानञ्च धम्मानं पञ्जाय च परिक्खया ।
 सब्बाकारवरूपेतं लुज्जते जिनसासनं ॥ २२५ ॥
 ९३३ पापकानञ्च धम्मानं किलेसानञ्च यो उतु ।
 उपट्ठिता विवेकाय ये च सद्धम्मसेसका ॥ २२६ ॥
 ९३४ ते किलेसा पवडुन्ता आविसन्ति बहुं जनं ।
 कीळन्ति मञ्जे बालेहि उम्मत्तेहि'व रक्खसा ॥ २२७ ॥

९३५. किलेसेहि अभिभूता ते तेन तेन विधाविता ।
नरा किलेसवत्थूसु सयंगाहे'व (v. 1. ससङ्गामे'व) घोसिते ॥ २२८ ॥
९३६. परिच्चजित्वा सद्धम्मं अज्जमज्जेहि भण्डरे ।
दिट्ठिगतानि अन्वेन्ता ' इदं सेय्यो'ति मज्जरे ॥ २२९ ॥
९३७. धनञ्च पुत्तं भरियज्जच छड्डयित्वान निग्गता ।
कट्छु भिक्खहेतू'पि अकिच्चानि निसेवरे ॥ २३० ॥
९३८. उदरावदेहकं भुत्वा सयन्ति उत्तानसेय्यका ।
कथा वदेन्ति, पटिबुद्धा या कथा सत्थु गरहिता ॥ २३१ ॥
९३९. सब्बकारुणसिप्पानि (v. 1. सब्बकारुणसिप्पानि)
चित्तिकत्वान सिक्खरे ।
अवूपसन्ता अज्झत्तं सामज्जत्थो'ति अच्छति ॥ २३२ ॥
९४०. मत्तिकं तेलं चुण्णञ्च उदकासनभोजनं ।
गिहीनं उपनामेन्ति आकङ्खन्ता बहुत्तरं ॥ २३३ ॥
९४१. दन्तपोणं कपिट्ठञ्च पुप्फखादनियानि च ।
पिण्डपाते च सम्पन्ने अम्बे आमलकानि च ॥ २३४ ॥
९४२. भेसज्जेसु यथा वेज्जा, किच्चाकिच्चे यथा गिही ।
गणिका'व विभूसायं इस्सरे खत्तिया यथा ॥ २३५ ॥
९४३. नेकतिका वञ्चनिका कूटसक्खी अवाटुका (v. 1. अपाटुका)
बहूहि परिकप्पेहि आमिसं परिभुज्जरे ॥ २३६ ॥
९४४. लेसकप्पे परियाये परिकप्पे'नुधाविता ।
जीविकत्था (v. 1. जीविकत्ता) उपायेन सङ्कट्टन्ति बहुं धनं
(v. 1. जनं) ॥ २३७ ॥
९४५. उपट्ठेप्पेन्ति परिसं कम्मतो नो च धम्मतो ।
धम्मं परेसं देसेन्ति लाभतो नो च अत्थतो ॥ २३८ ॥
९४६. सङ्खलाभस्स भण्डं'ति सङ्गतो परिबाहिरा ।
परलाभोप'जीवन्ता अहिरीका'व न लज्जरे ॥ २३९ ॥
९४७. ना'नुयुत्ता तथा एके मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
सम्भावनं येव इच्छन्ति लाभसक्कारमुच्छिता ॥ २४० ॥

- ९४८ एवं नानप्पयातम्हि न दानि सुकरं कता ।
अफुसितं वा फुसितं फुसितं वा'नुरक्खितुं ॥ २४१ ॥
- ९४९ यथा कण्टकट्टानम्हि चरेय्या'नुपाहनो ।
सतिमु'पट्टपेत्वान एवं गामे मुनी चरे ॥ २४२ ॥
- ९५० सरित्वा पुब्बके योगी तेसं वत्तम'नुस्सरं ।
किञ्चा'पि पच्छिमो कालो फुसेय्य अमतं पदं " ॥ २४३ ॥
- ९५१ इदं वत्वा सालवने समणो भावितिन्द्रियो ।
ब्राम्हणो परिनिब्बायि इसि खीणपुनवभवो'ति" ॥ २४४ ॥

उद्दानं

अधिमुत्तो पारापरियो तेलकानि रट्टपालो ।
मालुङ्क्य सेलो भदियो अङ्गुलि दिव्वचक्खुको^१ ।
पारापरियो दसे'ते वीसम्हि सुपरिकित्तिता ।
गाथायो द्वे सता होन्ति पञ्चतालीस उत्तरि'ति^२ ।

निष्ठितो वीसति-निपातो

1 The absence of अनुरुद्ध makes the number of Bhikkhus *Nine*, but the Theras mentioned in the Uddāna are *Ten*. दिव्वचक्खुको, therefore, must be taken as standing for अनुरुद्ध, since he possessed the divine power of sight. *Editor*.

2. The total number of verses in this vagga comes to 244 and not 245 as mentioned in the Uddāna.

तिंस-निपातो *

[३२]

२५८ फुस्स-थेरो (१)

- ९५२ “ पासादिके बहू दिस्वा भावितत्ते सुसंवुते ।
इसि पण्डरसगोत्तो अपुच्छि फुस्ससव्हयं ॥ १ ॥
- ९५३ किं छन्दा किम'धिप्पाया किमा'कप्पा भविस्सरे ।
अनागतम्हि कालम्हि तं मे अक्खाहि पुच्छितो ” ॥ २ ॥
- ९५४ “ सुणोहि वचनं मय्हं इसि पण्डरसव्हय ।
सक्कच्चमु'पधारेहि, आचिक्खिस्सामि अनागतं ॥ ३ ॥
- ९५५ कोधना उपनाही च मक्खी थम्भी सठा बहू ।
इस्सुकी नानावादा च भविस्सन्ति अनागते ॥ ४ ॥
- ९५६ अज्जातमानिनो धम्मे गम्भीरे तीरगोचरा ।
लहुका अगरू धम्मे अज्जमज्जम'गारवा ॥ ५ ॥
- ९५७ बहू आदीनवा लोके उप्पजिस्सन्ति'नागते ।
सुदेसितं इमं धम्मं किलिसिस्सन्ति दुम्मती ॥ ६ ॥
- ९५८ गुणहीना'पि सङ्गम्हि वोहरन्ति (v. 1. वोहरन्ता
[अ] विसारदा) विसारदा ।
बलवन्तो पि भविस्सन्ति मुखरा अस्सुताविनो ॥ ७ ॥

* In sequence there should have been 21–29 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 30th !

९५९. गुणवन्तो पि सङ्गमिह वोहरन्ता यथत्थतो ।
दुब्बला ते भविस्सन्ति हिरिमना अनत्थिका ॥ ८ ॥
९६०. रजतं जातरूपश्च खेत्तं वत्थुं अजेळकं ।
दासीदासश्च दुम्मेधा सादियिस्सन्ति' नागते ॥ ९ ॥
९६१. उज्झानसज्जिनो बाला सीलेसु असमाहिता ।
उन्नळा विचरिस्सन्ति (v.]. विवदिस्सन्ति) कलहाभिरता
मगा ॥ १० ॥
९६२. उद्धता च भविस्सन्ति नीलचीवरपास्ता ।
कुहा थद्धा लपा सिङ्गी चरिस्सन्ति अरिया विय ॥ ११ ॥
९६३. तेलसण्हेहि केसेहि चपला अज्जनक्खिका ।
रथियाय गमिस्सन्ति दन्तवण्णकपास्ता ॥ १२ ॥
९६४. अजेगुच्छं विमुत्तेहि सुरत्तम'रहद्धजं ।
जिगुच्छिस्सन्ति कासावं ओदातेसु समुच्छिता ॥ १३ ॥
९६५. लाभकामा भविस्सन्ति कुसीता हीनवीरिया ।
किच्छन्ता वनपत्तानि गामन्तेसु वसिस्सरे ॥ १४ ॥
९६६. ये ये लाभं लभिस्सन्ति मिच्छाजीवरता सदा ।
ते ते चा'नुसिक्खन्ता भजिस्सन्ति असंयता ॥ १५ ॥
९६७. ये ये अलाभिनो लाभं न ते पुज्जा (v.]. पूजा) भविस्सरे ।
सुपेसले पि ते धीरे सेविस्सन्ति न ते तदा ॥ १६ ॥
९६८. मिलक्खुरजनं रत्तं गरहन्ता सकं धजं ।
तित्थियानं धजं केचि धारेस्सन्ति अवदात्तकं ॥ १७ ॥
९६९. अगारवो च कासावे तदा तेसं भविस्सति ।
पटिसङ्गा च कासावे भिक्खूनं न भविस्सति ॥ १८ ॥
९७०. अभिभूतस्स दुक्खेन सल्लविद्धस्स रूपतो ।
पटिसङ्गा महाधोरा नागस्सासि अचिन्तिया ॥ १९ ॥
९७१. छद्दन्तो हि तदा दिस्वा सुरत्तम'रहद्धजं ।
तावदे'व भणी गाथा गजो अत्थो'पसंहिता :— ॥ २० ॥
९७२. 'अनिक्कसावो कासावं यो वत्थं परिदहिस्सति ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावम'रहति ॥ २१ ॥

- ९७३ 'यो च वन्तकसाव'स्स सीलेसु सुसमाहितो ।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावम'रहति' ॥ २२ ॥
- ९७४ विपन्नसीलो दुम्मेधो पाकटो कामकारियो ।
विब्भन्तचित्तो निस्सुक्को, न सो कासावम'रहति ॥ २३ ॥
- ९७५ यो च सीलेन सम्पन्नो वीतरागो समाहितो ।
ओदातमनसङ्कप्पो, स वे कासावम'रहति ॥ २४ ॥
- ९७६ उद्धतो उन्नळो बालो सीलं यस्स न विज्जति ।
ओदातकं अरहति, कासावं किं करिस्सति ? ॥ २५ ॥
- ९७७ भिक्खू च भिक्खुनियो च दुट्ठचित्ता अनादरा ।
तादीनं मेतचित्तानं निग्गण्हिस्सन्ति'नागते ॥ २६ ॥
- ९७८ सिक्खापेन्ता'पि थेरेहि बाला चीवरधारणं ।
न सुणिस्सन्ति दुम्मेधा पाकटा कामकारिया ॥ २७ ॥
- ९७९ ते तथा सिक्खिता बाला अञ्जमञ्जम'गारवा ।
नादियिस्सन्ति उपज्झाये खलुङ्को विय सारथिं ॥ २८ ॥
- ९८० एवं अनागतद्धानं पटिपत्ति भविस्सति ।
भिक्खूनं भिक्खुनीनञ्च पत्ते कालम्हि पच्छिमे ॥ २९ ॥
- ९८१ पुरा आगच्छते एतं अनागतं महब्भयं ।
सुब्बचा होथ सखिला अञ्जमञ्जं सगारवा ॥ ३० ॥
- ९८२ मेत्तचित्ता कारुणिका होथ सीलेसु संवुता ।
आरद्धविरिया पहितत्ता निच्चं दळ्ह परक्कमा ॥ ३१ ॥
- ९८३ पमादं भयतो दिस्वा अप्पमादञ्च खेमतो ।
भावेथ'ट्ठङ्गिकं मगं फुसन्ति अमतं पदं'ति" ॥ ३२ ॥

२५९ सारिपुत्तो थेरो (२)

- ९८४ "यथाचारी यथासतो सतिमा यथा सङ्कप्पचरियाय अप्पमतो ।
अज्झत्तरतो सुसमारित्तो एको सन्तुसितो, तमाहु भिक्खुं ॥ ३३ ॥
- ९८५ अलं सुक्खञ्च भुज्जन्तो न बाळ्हं सुहितो सिया ।
ऊनूदरो मिताहारो सतो भिक्खु परिब्बजे ॥ ३४ ॥
- ९८६ चत्तारो पञ्च आलोपे अभुत्वा उदकं पिवे ।
अलं फासुविहाराय पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ ३५ ॥

- ९८७ कप्पियतश्च आदेति चीवरं इदम'त्थिकं ।
अलं फासुविहाराय पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ ३३ ॥
- ९८८ पल्लङ्केन निसिन्नस्स जण्णुके ना'भिवस्सति ।
अलं.....पे०.....भिक्खुनो ॥ ३७ ॥
- ९८९ यो सुखं दुक्खतो अद् दुक्खं अद्विक्ख सल्लतो ।
उभयन्तरेन ना'होसि, केन लोकस्मिं किं सिया ? ॥ ३८ ॥
- ९९० मा मे कदाचि पापिच्छो कुसीतो हीनवीरियो ।
अप्पस्सुतो अनादरो केन लोकस्मिं किं सिया ? ॥ ३९ ॥
- ९९१ बहुस्सुतो च मेधावी सीलेसु सुसमाहितो ।
चेतोसमथम'नुयुत्तो अपि मुद्धनि तिट्ठतु ॥ ४० ॥
- ९९२ यो पपञ्चम'नुयुत्तो पपञ्चाभिरतो मगो ।
विराधयी सो निब्बाणं योगक्खेमं अनुत्तरं ॥ ४१ ॥
- ९९३ यो च पपञ्चं हित्वान निप्पपञ्चपथे रतो ।
आराधयी सो निब्बाणं योगक्खेमं अनुत्तरं ॥ ४२ ॥
- ९९४ गामे वा यदि वा'रञ्जे निन्ने वा यदि वा थले ।
यत्थ अररहन्तो विहरन्ति तं भूभि रामणैग्यकं ॥ ४३ ॥
- ९९५ रमणीयानि अरञ्जानि यत्थ न रमती जनो ।
वीतरागा रमिस्सन्ति, न ते कामगवेसिनो ॥ ४४ ॥
- ९९६ निधीनं' व पवत्तारं यं पस्से वज्जदस्सिनं ।
निग्गह्वादिं मेधाविं तादिसं पण्डितं भजे ।
तादिसं भजमानस्स सेग्यो होति न पापियो ॥ ४५ ॥
- ९९७ ओवदेग्या'नुसासेग्य असब्भा च निवारये ।
सतं हि सो पियो होति असतं होति अप्पियो ॥ ४६ ॥
- ९९८ अज्जस्स भगवा बुद्धो धम्मं देसेसि चक्खुमा ।
धम्मे देसियमानमिह सोतं ओधेसिं अत्थिको ॥ ४७ ॥
- ९९९ तं मे अमोघं सवनं विमुत्तो'मिह अनासवो ।
ने'व पुब्बेनिवासाय न'पि दिब्बस्स चक्खुनो ॥ ४८ ॥
- १००० चेतो-परियाय-इद्धिया चुतिया उपपत्तिया ।
सोतधातुविमुद्धिया पणिधी मे न विज्जति ॥ ४९ ॥

- १००१ रुक्खमूलं'व निस्साय मुण्डो सङ्घाटिपारुतो ।
पञ्जाय उत्तमो थेरो उपतिस्सो'व ज्ञायति (v. 1. चभयति,
चभायति) ॥ ५० ॥
- १००२ अवितकं समापन्नो सम्मासम्बुद्धसावको ।
अरियेन तुण्हिभावेन उपेतो होति तावदे ॥ ५१ ॥
- १००३ यथा पि पच्चतो सेलो अचलो सुपतिद्रितो ।
एवं मोहक्खया भिवखु पच्चतो'व न वेधति ॥ ५२ ॥
- १००४ अनङ्गणस्स पोसस्स निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं पापस्स अब्भा'मत्तं'व खायति ॥ ५३ ॥
- १००५ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
निक्खिपिस्सं इमं कायं सम्पजानो पटिस्सतो ॥ ५४ ॥
- १००६ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि निच्चिसं भतको यथा ॥ ५५ ॥
- १००७ उभयेनं इदं मरणमे'व ना'मरणं पच्छा वा पुरे वा ।
पटिपज्जथ मा विनस्सथ, खणो वे मा उपच्चगा ॥ ५६ ॥
- १००८ नगरं यथा पच्चन्तं गुत्तं सन्तरबाहिरं ।
एवं गोपेथ अत्तानं, खणो वे मा उपच्चगा ।
खणातीता हि सोचन्ति निरयम्हि समप्पिता ॥ ५७ ॥
- १००९ उपसन्तो उपरतो मन्तभाणी अनुद्धतो ।
धुनाति पापके धम्मे दुमपत्तं'व मालुतो ॥ ५८ ॥
- १०१० उपसन्तो उपरतो मन्तभाणी अनुद्धतो ।
अब्बहि पापके धम्मे दुमपत्तं'व मालुतो ॥ ५९ ॥
- १०११ उपसन्तो अनायासो विप्पसन्नम'नाविलो ।
कल्याणसिलो मेधावी दुक्खस्स'न्तकरो सिया ॥ ६० ॥
- १०१२ न विस्ससे (v. 1. विस्सये) एक तियेसु एवं । अगारिसु पच्चजितेसु
चा'पि ।
साधू'पि हुत्वान असाधु होन्ति । असाधु हुत्वा पुन साधु
होन्ति ॥ ६१ ॥

- १०१३ कामच्छन्दो च व्यापादो धीनमिद्वश्च भिक्खुनो ।
उद्धच्चं विचिकिच्छा च पञ्च ते चित्तकेलिसा (v. l. चित्त-
किलिसा) ॥ ६२ ॥
- १०१४ यस्स सक्करियमानस्स असक्कारेण चू'भयं ।
समाधि न विकम्पति अप्पमादविहारिनो ॥ ६३ ॥
- १०१५ तं ज्ञायिनं साततिकं सुखुमदिट्ठिविपस्सकं ।
उपादानक्खयारामं आहु सप्पुरिसो इति ॥ ६४ ॥
- १०१६ महासमुद्धो पथवी पब्बतो अनिलो पि च ।
उपमाय न युज्जन्ति सत्थुवरविमुत्तिया ॥ ६५ ॥
- १०१७ चक्का'नुवत्तको थेरो महावाणी समाहितो ।
पथवापग्गि समानो न रज्जति न दुस्सति ॥ ६६ ॥
- १०१८ पञ्जापारमितं पत्तो महाबुद्धि महामुनि ।
अजळो जळसमानो सदा चरति निब्बुतो ॥ ६७ ॥
- १०१९ परिचिण्णो मया सत्था क्तं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता ॥ ६८ ॥
- १०२० सम्पादेथा'प्पमादेन एसा मे अनुसासनी ।
हन्दा'हं परिनिब्बिस्सं, विप्पमुत्तो'म्हि सब्बधी'ति" ॥ ६९ ॥

२६० आनन्दो थेरो (३)

- १०२१ "पिसुनेन च कोधनेन (च) । मच्छरिना च विभूतिनन्दिना ।
सखितं न करेय्य पण्डितो । पापो कापुरिसेन सङ्गमो ॥ ७० ॥
- १०२२ सद्धेन च पेसलेन च । पञ्जवता बहुस्सुतेन च ।
सखितं हि करेय पण्डितो । भद्दो सप्पुरिसेन सङ्गमो ॥ ७१ ॥
- १०२३ पस्स चित्तकतं बिम्बं अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्कप्पं यस्स न'त्थि धुवं ठिति ॥ ७२ ॥
- १०२४ बहुस्सुतो चित्तकथी बुद्धस्स परिचारको ।
पन्नभारो विसंयुत्तो सेय्यं कप्पेति गोतमो ॥ ७३ ॥
- १०२५ खीणासवो विसंयुत्तो सङ्गा'तीतो सुनिब्बुतो ।
धारेति अन्तिमं देहं जातिमरणपारगू ॥ ७४ ॥

- १०२६ यस्मिं पतिट्ठिता धम्मा बुद्धस्सा'दिच्चबन्धुनो ।
निब्बाणगमने मग्गे, सो'यं तिट्ठति गोतमो ॥ ७५ ॥
- १०२७ द्वासीतिं बुद्धतो गण्हि, द्वे सहस्सानि भिक्खुतो ।
चतुरासीति सहस्सानि ये'मे धम्मा पवत्तिनो ॥ ७६ ॥
- १०२८ अप्पस्सुतो'यं पुरिसो बलिवद्दो'व जीरति ।
मंसानि तस्स वड्ढन्ति, पज्जा तस्स न वड्ढति ॥ ७७ ॥
- १०२९ बहुस्सुतो अप्पसुतं यो सुतेना'तिमञ्जति ।
अन्धो पदीपधारो'व तत्थे'व पटिभाति मं ॥ ७८ ॥
- १०३० बहुस्सुतं उपासेय्य सुतञ्च न विनासये ।
तं मूलं ब्रम्हचरियस्स; तस्मा धम्मधरो सिया ॥ ७९ ॥
- १०३१ पुब्बा'परञ्जू अत्थञ्जू निरुत्तिपदकोविदो ।
सुगहीतञ्च गण्हाति अत्थञ्चो'पपरिक्खति ॥ ८० ॥
- १०३२ खन्त्या छन्दिकतो (v. 1. छन्दकतो) होति, उस्सहित्वा तुलेति तं ।
समये सो पदहति अज्झत्तं सुसमाहितो ॥ ८१ ॥
- १०३३ बहुस्सुतं धम्मधरं सप्पञ्जं बुद्धसावकं ।
धम्मविज्जाणं आकङ्खं तं भजेथ तथाविधं ॥ ८२ ॥
- १०३४ बहुस्सुतो धम्मधरो कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सब्बस्स लोकस्स पूजनेय्यो बहुस्सुतो ॥ ८३ ॥
- १०३५ धम्मारामो धम्मरतो धम्मं अनुविचिन्तयं ।
धम्मम'नुस्सरं भिक्खु सद्धम्मा न परिहायति ॥ ८४ ॥
- १०३६ कायमच्छेरगरुनो हिग्यमाने अनुट्ठहे (v. 1. अनुद्धसो) ।
सरीरसुखगिद्धस्स (v. 1. 'मिद्धस्स) कुतो समणफासुता ?
॥ ८५ ॥
- १०३७ न पक्खन्ति दिसा सब्बा धम्मा न पटिभन्ति मं ।
गते कल्याणमित्तमिह अन्धकारं'व खायति ॥ ८६ ॥
- १०३८ अब्भातीतसहायस्स अतीतगतसत्थुनो ।
न'त्थि एतादिसं मित्तं यथा कायगतासति ॥ ८७ ॥
- १०३९ ये पुराणा अतीता ते, नवेहि न समेति मे ।
स्व'ज्ज एको'व ज्ञायामि वस्सुपेतो'व पक्खिमा ॥ ८८ ॥

- १०४० दस्सनाय अतिकन्ते नानावेरज्जके बहू ।
मा वारयित्थ सोतारो पस्सन्तु समयो ममं ॥ ८९ ॥
- १०४१ दस्सनाय अतिकन्ते नानवेरज्जके पुथू ।
करोति सत्था ओकासं न निवारोति चक्खुमा ॥ ९० ॥
- १०४२ पण्णवीसतिवस्सानि सेखभूतस्स मे सतो ।
न कामसज्जा उप्पज्जि पस्स धम्मसुधम्मतं ॥ ९१ ॥
- १०४३ पण्णवीसतिवस्सानि सेखभूतस्स मे सतो ।
न दोससज्जा उप्पज्जि पस्स धम्मसुधम्मतं ॥ ९२ ॥
- १०४४ पण्णवीसतिवस्सानि भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन कायकम्मेन, छाया'व अनपायिनी (v. l. अनुपायिनी)
॥ ९३ ॥
- १०४५ पण्णवीसतिवस्सानि भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन वचीकम्मेन, छाया'व अनपायिनी (v. l. अनुपायिनी)
॥ ९४ ॥
- १०४६ पण्णवीसतिवस्सानि भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन मनोकम्मेन, छाया'व अनपायिनी (v. l. अनुपायिनी)
॥ ९५ ॥
- १०४७ बुद्धस्स चङ्कमन्तस्स पिट्ठितो अनुचङ्कमिं ।
धम्मे देसियमानमिह जाणं मे उदपज्जथ ॥ ९६ ॥
- १०४८ अहं सकरणीयो'मिह सेखो अप्पत्तमानसो ।
सत्थु च पटिनिब्बाणं यो अम्हं अनुकम्पको ॥ ९७ ॥
- १०४९ तदा'सि यं भिसनकं, तदा'सि लोमहंसनं ।
सब्बाकारवरूपेते सम्बुद्धे परिनिब्बुते ॥ ९८ ॥
- १०५० बहुस्सुतो धम्मधरो कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सब्बस्स लोकस्स आनन्दो परिनिब्बुतो ॥ ९९ ॥
- १०५१ बहुस्सुतो धम्मधरो कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सब्बस्स लोकस्स अन्धकारे तमोनुदो ॥ १०० ॥

- १०५२ गतिमन्तो सतीमन्तो धितिमन्तो च यो इसि ।
 सद्धम्माधारको थेरो आनन्दो रतनाकरो ॥ १०१ ॥
- १०५३ परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
 ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ” ॥ १०२ ॥

उद्दानं

फुस्सो उपतिस्सो आनन्दो तयो’ति’मे पकित्तिता ।
 गाथायो तत्थ सङ्घाता सतं पञ्च च उत्तरी’ति* ।

निट्ठितो तिसनिपातो†

* According to the numbering we have followed, the number of verses in this Nipāta comes up to 102 and *not* 105 as mentioned in the Uddāna. —Editor.

† In sequence there should have been 31-39 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 40th ! —Editor.

चत्तालीस-निपातो

[३३]

२६१ महाकस्सपो थेरो (१)

- १०५४ “ न गणेन पुरक्खतो चरे । विमनो होति समाधि-दुल्लभो ।
नानाजनसङ्गहो दुक्खो । इति दिस्वान गणं न रोचये ॥ १ ॥
- १०५५ न कुलानि उपब्बजे मुनि । विमनो होति समाधि-दुल्लभो ।
सो उस्सुको रसा'नुगिद्धो । अत्थं रिञ्चति यो सुखावहो ॥ २ ॥
- १०५६ पङ्को'ति हि नं अवेदयुं । या'यं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं (v. l. ददुज्जहं) । सक्कारो कापुरिसेन
दुज्जहो ॥ ३ ॥
- १०५७ सेनासनम्हा ओरुद्ध नगरं पिण्डाय पाविसिं ।
भुज्जन्तं पुरिसं कुट्ठिं सक्कच्चं तं उपट्ठहिं ॥ ४ ॥
- १०५८ सो तं पक्केन हत्थेन आलोपमु'पनामयि ।
आलापं पक्खिपन्तस्स अङ्गुली पे'त्थ छिज्जथ ॥ ५ ॥
- १०५९ कुड्ढमूलञ्च निस्साय आलोपं तं अभुज्जिसं ।
भुज्जमाने च भुत्ते वा जेगुच्छं मे न विज्जति ॥ ६ ॥
- १०६० उत्तिट्ठपिण्डो आहारो पूतिमुत्तञ्च ओसधं ।
सेनासनं रुक्खमूलं पंसुकूलञ्च चीवरं ।
यस्से'ते अभिसम्भुत्वा, स वे चातुद्दिसो नरो ॥ ७ ॥

- १०६१ यत्थ एके विहञ्जन्ति आरुहन्तो सिलुच्चयं ।
तस्स बुद्धस्स दायादो सम्पजानो पटिस्सतो ।
इद्धिबलेन उपत्थद्धो (v. 1. पत्थद्धो) कस्सपो अभिरूहति ॥ ८ ॥
- १०६२ पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमा'रुह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो पहीनभयभेरवो ॥ ९ ॥
- १०६३ पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमा'रुह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो डय्हमानेसु निब्बुतो ॥ १० ॥
- १०६४ पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमा'रुह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो कतकिच्चो अनासवो ॥ ११ ॥
- १०६५ करेरिमालावितता भूमिभागा मनोरमा ।
कुञ्जराभिरुदा रम्मा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १२ ॥
- १०६६ नीलव्भवण्णा रुचिरा वारिसीता सुचिन्धरा ।
इन्दगोपक सञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १३ ॥
- १०६७ नीलव्भकूटसदिसा कूटागारवरूपमा ।
वारणाभिरुदा रम्मा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १४ ॥
- १०६८ अभिवुट्ठा रम्मतला नगा इसिभि सेविता ।
अब्भुन्नदिता सिखीही, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १५ ॥
- १०६९ अलं झायितुकामस्स पहितत्तस्स मे सतो ।
अलं मे अत्थकामस्स पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ १६ ॥
- १०७० अलं मे फासुकामस्स पहितत्तस्स भिक्खुनो ।
अलं मे योगकामस्स पहितत्तस्स तादिनो ॥ १७ ॥
- १०७१ उम्मापुप्फेन समाना (v. 1. उम्मापुप्फवसमाना) गगना'व
अब्भच्छादिता ।
नानादिजगणा'किण्णा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १८ ॥
- १०७२ अनाकिण्णा गहट्ठेहि मिगसङ्घनिसेविता ।
नानादिजगणा'किण्णा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १९ ॥
- १०७३ अच्छोदिका पुथुसिला गोणङ्गुलमिगायुता ।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥ २० ॥

- १०७४ न पञ्चङ्गिकेन तुरियेन सति मे होति तादिसी ।
यथा एकगचित्तस्स सम्मा धम्मं विपस्सतो ॥ २१ ॥
- १०७५ कम्मं बहुकं न कारये । परिवर्ज्जेय्य जनं न उय्यमे ।
उस्सुक्को सो रमा'नुगिद्धो । अत्थं रिञ्चति यो सुखावहो ॥ २२ ॥
- १०७६ कम्मं बहुकं न कारये । परिवर्ज्जेय्य अनत्थनेय्यमे'तं
किञ्छति कायो किलमति । दुक्खितो सो समथं न विन्दति ॥ २३ ॥
- १०७७ ओट्टपहतमत्तेन अत्तानं पि न पस्सति ।
पत्थद्धगीवो चरति अहं सेय्यो'ति मज्जति ॥ २४ ॥
- १०७८ असेय्यो मेय्यसमानं बालो मज्जति अत्तानं ।
न तं विज्जू पसंसन्ति पत्थद्धमानसं नरं ॥ २५ ॥
- १०७९ यो च मेय्यो' हम'स्मी'ति ना'हं सेय्यो'ति वा पुन ।
हीनो' हं सदिसो वा'ति विधासु न विकम्पति ॥ २६ ॥
- १०८० पज्जवन्तं तथावादिं सीलेसु सुसमाहितं ।
चेतो-समथसंयुतं तच्च विज्जू पसंसरे ॥ २७ ॥
- १०८१ यस्स सब्रह्मचारीसु गारवो नू'पलब्धति ।
आरका होति सद्धम्मा नभसो पुथवी यथा ॥ २८ ॥
- १०८२ येमच्च हिरिओत्तप्यं मदा सम्मा उपट्ठितं ।
विह्वलहव्रह्मचरिया तेसं खीणा पुनव्भवा ॥ २९ ॥
- १०८३ उद्धतो चपलो भिक्खु पंसुकूलेन पारुतो ।
कर्पा'व सीहचम्मेन न सो तेनु'पसोभति ॥ ३० ॥
- १०८४ अनुद्धतो अचपलो निपको संवृतिन्द्रियो ।
सोभति पंसुकूलेन सीहो'व गिरिगव्वरे ॥ ३१ ॥
- १०८५ एते मम्बहुला देवा इद्धिमन्तो यसस्मिनो ।
दस देवसहस्सानि सव्वे ते ब्रह्मकायिका ॥ ३२ ॥
- १०८६ धम्म-सेनापतिं धीरं महाज्ञायिं ममाहितं ।
सारिपुत्तं नमस्सन्ता तिट्ठन्ति पञ्चलीकता ॥ ३३ ॥
- १०८७ 'नमो ते पुरिमाजज्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते ना'भिजानाम यं'पि निस्माय ज्ञायति ॥ ३४ ॥

- १०८८ 'अच्छेरं वत बुद्धानं गम्भीरो गोचरो सको ।
ये मयं ना'भिजानाम वालवेधी समागता' ॥ ३५ ॥
- १०८९ तं तथा देवकायेहि पूजितं पूजनारहं ।
सारिपुत्तं तदा दिस्वा कप्पिनस्स सितं अहू ॥ ३६ ॥
- १०९० यावता बुद्धक्खेत्तमिं ठपयित्वा महामुनिं ।
धुतगुणे विसिद्धो'हं, सादिसो मे न विज्जति ॥ ३७ ॥
- १०९१ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥ ३८ ॥
- १०९२ न चीवरे न सयने भोजने नु'पलिम्पति ।
गोतमो अनप्पमेय्यो मुळालिपुण्णं विमलं'व अम्बुना । निक्खम्मनिन्नो'ति
भवा'भिनिस्सटो ॥ ३९ ॥
- १०९३ सतिपट्टानगीवो सो सद्धाहत्यो महामुनि ।
पञ्चासीसो महाजाणी सदा चरति निब्बुतो'ति" ॥ ४० ॥

उद्दानं

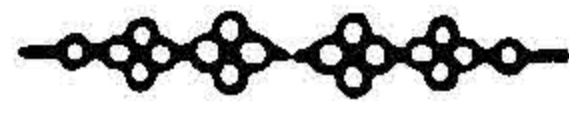
चत्ताळीसनिपातमिं महाकस्सपसव्हयो ।
एको'व थेरो, गाथायो चत्ताळीस दुवे'पि चा'ति* ॥

चत्ताळीस-निपातो निद्धितो†

* According to the numbering we have followed, the number of verses in this Nipāta comes up to 40 and not 42 as mentioned in the Uddāna. —Editor.

† In sequence there should have been 41-49 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 50th !

पञ्चास-निपातो

[३४]

२६२ तालपुटो-थेरो (१)

- १०९४ “कदा नु’हं पञ्चतकन्दरासु । एकाकियो अदुतियो विहस्सं ।
अनिच्चतो सच्चभवं विपस्सं । तं मे इदं तं नु कदा भविस्सति ? ॥ १ ॥
- १०९५ कदा नु’हं भिन्नपटन्धरो मुनि । कासाववत्थो अममो निरासयो
(v. l. निरासो) ?
रागञ्च दोसञ्च तथे’व मोहं । हन्त्वा सुखी पवनगतो विहस्सं ? ॥ २ ॥
- १०९६ कदा अनिच्चं वधरोगनीळं । कायं इमं मच्चुजरायु’पहुतं ।
विपस्समानो वीतभयो विहस्सं । एको वने तं नु कदा भविस्सति ?
॥ ३ ॥
- १०९७ कदानु’हं भयजननिं दुक्खावहं । तण्हालतं बहुविधा’नुवत्तनिं ।
पञ्चामयं तिखिणम’सिं गहेत्वा । छेत्वा वसे तं पि कदा भविस्सति ?
॥ ४ ॥
- १०९८ कदा नु पञ्चामयमु’गतेजं । सत्थं इसीनं सह मादियित्वा ।
मारं ससेनं सहसा भञ्जिस्सं । सीहासने तं नु कदा भविस्सति ? ॥ ५ ॥
- १०९९ कदा नु’हं सच्चि समागमेसु । दिट्ठो भवे धम्मगच्छहि तादिहि ।
यथावदस्सीहि जितिन्द्रियेहि । पधानियो तं नु कदा भविस्सति ? ॥ ६ ॥
- ११०० कदा नु मं तन्दिखुदापिपासा । वाता’तपा कीटसिरिसपा वा ।
निबाधयिस्सन्ति न तं गिरिञ्चजे । अत्तत्थियं तं नु कदा भवि-
स्सति ? ॥ ७ ॥

- ११०१ कदा नु खो यं विदितं महेसिना । चत्तारि सच्चानि सुदुद्दसानि ।
समाहिततो सतिमा अगच्छं । पञ्जाय तं तं नु कदा भविस्सति ?
॥ ८ ॥
- ११०२ कदा नु रूपे अमिते च सद्दे । गन्धे रसे फुसितब्बे च धम्मो ।
आदित्ततो'हं समथेहि युत्तो । पञ्जाय दक्खं तदि'दं कदा मे ?
॥ ९ ॥
- ११०३ कदा नु'हं दुब्बचनेन वुत्तो । ततो निमित्तं विमनो न हेस्सं ।
अथो पसट्ठो पि ततो निमित्तं । तुट्ठो न हेस्सं तदि'दं कदा मे ?
॥ १० ॥
- ११०४ कदा नु कट्ठे च तिणे लता च । खन्धे इमे'हं अमिते च धम्मो ।
अज्झत्तिकाने'व च बाहिरानि च । समं तुलेय्यं तदि'दं कदा मे ?
॥ ११ ॥
- ११०५ कदा नु मं पावुसकालमेधो । नवेन तोयेन सचीवरं वने ।
इसिप्पयातम्हि पथे वजन्तं । ओवस्सते तं नु कदा भविस्सति ?
॥ १२ ॥
- ११०६ कदा मयूरस्स सिखण्डिनो वने । दिजस्स सुत्वा गिरिगम्भरे रुतं ।
पच्चुट्ठहित्वा अमतस्स पत्तिया । सच्चिन्तये तं नु कदा भवि-
स्सति ? ॥ १३ ॥
- ११०७ कदा नु गङ्गं यमुनं सरस्सतिं । पाताल-खित्तं वळ्ळा मुखञ्च ।
असज्जमानो पतरेय्यमि'द्धिया । विभिसनं तं नु कदा भविस्सति ?
॥ १४ ॥
- ११०८ कदा नु नागो'व सङ्गामचारी । पदालये कामगुणेषु छन्दं ।
निब्बज्जयं सब्बसुभं निमित्तं । ज्ञाने युतो तं नु कदा भविस्सति ?
॥ १५ ॥
- ११०९ कदा इणट्ठो'व दळिद्दको निधिं । आराधयित्वा धनिकेहि पीळितो ।
तुट्ठो भविस्सं अधिगम्म सासनं । महेसिनो तं नु कदा भविस्सति ? ॥ १६ ॥
- १११० बहूनि वस्सानि तया'म्हि याचितो । अगारवासेन अलं नु ते इदं ।
तं दानि मं पव्वजितं समानं । किं कारणं चित्त तुवं नियुज्जसि
(v. 1. न युज्जसि) ? ॥ १७ ॥

- ११११ ननु अहं चित्त तया'मि याचितो । गिरिन्बजे चित्रछदा
(v. 1. चित्रछमा) विहङ्गमा ।
महिन्दघोसत्थनिताभिगजिनो । ते तं रमिस्सन्ति वनमि आयिनं ॥ १८ ॥
- १११२ कुलमि मित्ते च पिये च जातके । खिडारतिं कामगुणञ्च लोके ।
सब्बं पहाय इदम'ज्झुपागतो । अथो'पि त्वं चित्त न मय्हं तुस्ममि ॥ १९ ॥
- १११३ 'ममे'व एतं न हि तं परेसं । सन्नाहकाले परिदेवितेन किं ? ।
सब्बमि'दं चलमि'ति पेक्खमानो । अभिनिक्खमिं अमतं पदं
जिगीसं ॥ २० ॥
- १११४ सुवुत्तवादी (v. 1. सुयुत्तवादी) द्विपदानमु'त्तमो । महाभिमक्को
नरदम्मसारथी ।
चित्तं चलं मक्कटसन्निभं इति । अवीतरागेन सुदुत्तिवारियं (v. 1.
सुदुत्तिवारयं) ॥ २१ ॥
- १११५ कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा । अविद्मू यत्थ सिता पुथुज्जना ।
ते दुक्खमि'च्छन्ति पुनब्भवेसिनो । चित्तेन नीता निरये
निरङ्गता ॥ २२ ॥
- १११६ मयूरकोशामिरुदमि कानने । दीपीहि व्यग्घंहि पुरक्खतो वसं ।
काये अपेक्खं जह मा विराये । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुज्जसि ॥ २३ ॥
- १११७ भावेहि ज्ञानानि च इन्द्रियानि च । बलानि बोज्झङ्गसमाधिभावना ।
तिस्सो च विज्जा फुस बुद्धमासने । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुज्जसि ॥ २४ ॥
- १११८ भावेहि मग्गं अमतस्स पत्तिया । निग्यानिकं सब्बदुक्खक्खयोगत्थं
अट्ठङ्गिकं सब्बकिलेससोधनं । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुज्जसि ॥ २५ ॥
- १११९ दुक्खं'ति खन्धे पटिपस्स योनिमो । यतो च दुक्खं समुदेति तं जह ।
इधे'व दुक्खस्स करोहि अन्नं । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुज्जसि ॥ २६ ॥

- ११२० अनिच्चं दुक्खं'ति विपस्स योनिसो । सुञ्जं अनत्तो'ति अघं वधं'ति च ।
मनो विचारे उपरुन्ध चेतसो । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुञ्जसि ॥ २७ ॥
- ११२१ मुण्डो विरूपो अभिसापमा'गतो । कपालहत्यो'व कुलेसु भिक्खुसु ।
युञ्जस्सु सत्थु वचने महेसिनो । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुञ्जसि ॥ २८ ॥
- ११२२ सुसंवुत्ततो विसिखन्तरं चरं । कुलेसु कामेसु असङ्गमानसो ।
चन्दो यथा दोसिनपुण्णमासिया । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुञ्जसि ॥ २९ ॥
- ११२३ आरञ्जिको होति च पिण्डपातिको । सोसानिको होति च पंसुकूलिको ।
नेसज्जिको होति सदा धुते रतो । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुञ्जसि ॥ ३० ॥
- ११२४ रोपेत्वा रुक्खानि यथा फलेसी । मूले तरुं छेतुं तमे'व इच्छसि ।
तथूपमं चित्त इदं करोसि यं । मं अनिच्चमिद्दं चले नियुञ्जसि ॥ ३१ ॥
- ११२५ अरूपदूरङ्गमएकचारी । न ते करिस्सं वचनं इदानि'हं ।
दुक्खा हि कामा कटुका महब्भया । निब्बाणमे'वा'भिमनो चरिस्सं ॥ ३२ ॥
- ११२६ ना'हं अलक्खया अहिरिकताय वा । न चित्तहेतु न च दूरकन्तना ।
आजीवहेतू चा'हं न निक्खमिं । कतो च ते चित्त पटिस्सवो मया
॥ ३३ ॥
- ११२७ अप्पिच्छता सप्पुरिसेहि वणिता । मक्खप्पहानं (v. 1.
मक्खप्पफलानं) वूपसमो दुक्खस्स ।
इति स्सु मं चित्त तदा नियुञ्जसि । इदानि त्वं गच्छसि पुब्बचिण्णं
॥ ३४ ॥
- ११२८ तण्हं अविज्जञ्च पियापियञ्च । सुभानि रूपानि सुखा च वेदना ।
मनापिया कामगुणा च वन्ता । वन्ते अहं आगमितुं (v. 1.
आवमितुं) न उस्सहे ॥ ३५ ॥
- ११२९ सब्बत्थ ते चित्त वचो कतं मया । बहूसु जातीसु न मे'सि कोपितो ।
अज्झत्तसम्भवो कतञ्जुताय ते । दुक्खे चिरं संसरितं तया कते ॥ ३६ ॥

- ११३० त्वञ्मेव नो चित्त करोसि ब्राम्हणो । त्वं खनिया राजदिसी करोमि ।
वेस्सा च सुद्धा च भवाम एकदा । देवत्तनं वा'पि तथे'व वाहसा ॥ ३७ ॥
- ११३१ तथे'व हेतू असुरा भवामसे । त्वं मूलकं नेरयिका भवाममे ।
अथो तिरच्छानगता पि एकदा । पेतत्तनं वा पि तथे'व वाहसा ॥ ३८ ॥
- ११३२ न नून दुब्भस्ससि मं पुन'पुनं । मुहुं मुहुं वारणिकं'व दस्सहं ।
उम्मन्तकेने'व मया पलोभसि । किञ्चा पि ते चित्त विराधितं मया ॥ ३९ ॥
- ११३३ इदं पुरे चित्तं अचारिचारिकं । येनिच्छकं यथाकामं यथामुखं ॥
तदज्ज'हं निग्गहिस्सामि योनिसो । हत्थिप्पभिन्नं विय अङ्कुसग्गहो ॥ ४० ॥
- ११३४ सत्था च मे लोकमि'मं अधिट्ठहि । अनिच्चतो अद्दुवतो असारतो ।
पक्खन्द मं चित्त जिनस्स सासने । तारेहि ओघा महतो सुदुत्तरा ॥ ४१ ॥
- ११३५ न ते इदं चित्त यथापुराणकं । ना'हं अलं तुग्गवसे निवत्तितुं ।
महेसिनो पव्वजितो'म्हि सासने । न मादिसा होन्ति विनासधारिणो ॥ ४२ ॥
- ११३६ नगा समुद्धा सरिता वसुन्धरा । दिसा चतस्सो विदिसा अधोदिसा ।
सब्बे अनिच्चा'ति भवा उपट्ठता । कुहिं गतो चित्त सुखं रमिस्ससि ? ॥ ४३ ॥
- ११३७ धी धी परं किं मम चित्त काहसि (v. 1. वित्तपरं किं मम
चित्त काहसि) न ते अलं चित्त-वसानुवत्तको ।
न जातु भस्तं दुभतो मुखं छुपे (v. 1. न जातु भस्तं उभतो
मुखं थुपे) धिर'त्थु पूरं नव-सोतसन्दनि ॥ ४४ ॥
- ११३८ दराहण्येय्यविगाळ्हसेविते । पञ्चारकूटं पकटे'व सुन्दरे ।
नवम्बुना पावुससित्तकानने । तर्हि गुहागेहगतो रमिस्ससि ॥ ४५ ॥
- ११३९ सुनीलगीवा सुसिखा सुपेखुना । सुचित्तपत्तच्छदना विहङ्गमा ।
सुमज्जु-घोसत्थनिता'भिगज्जिनो । ते तं रमिस्सन्ति वनम्हि
झायिनं ॥ ४६ ॥
- ११४० वुट्ठम्हि देवे चतुरङ्गुले तिणं । सम्पुष्फिते मेघनिभम्हि कानने ।
नगन्तरे विटपिसमो सयिस्सं । तं मे मुदु होहिति तूलसन्निभं ॥ ४७ ॥

- ११४१ तथा तु कस्सामि यथा पि इस्सरो । यं लब्भती तेन पि होतु मे अलं ।
तं तं करिस्सामि (v. 1. तं ना'हं तं करिस्सामि) यथा अतन्दितो ।
विळारभस्तं'व यथा समुद्धितं ॥ ४८ ॥
- ११४२ तथा तु कस्सामि यथा'पि इस्सरो । यं लब्भती तेन'पि होतु मे अलं ।
विरियेन तं मग्ग वसानयिस्सं । गजं'व मत्तं कुसलङ्कुसग्गहो ॥ ४९ ॥
- ११४३ तथा सुदन्तेन अवट्टितेन हि । हयेन योग्गाचरियो'व उज्जुना ।
पहोमि मग्गं पट्टिपज्जितुं सिवं । चित्ता'नुरक्खीहि सदा निसेवितं
॥ ५० ॥
- ११४४ आरम्मणे तं बलसा निबन्धिसं । नागं'व थम्ममहि दळ्हाय रज्जुया ।
तं मे सुगुत्तं सतिया सुभावितं । अनिस्सितं सच्चभवेसु हेहिसि
॥ ५१ ॥
- ११४५ पञ्जाय छेत्वा विपथानुसारिनं । योगेन निग्गग्ग पथे निवेसिय ।
दिस्वा समुदयं विभवच्च सम्भवं । दायादको हेहिसि अग्गवादिनो
॥ ५२ ॥
- ११४६ चतुब्बिपल्लासवसं अधिद्धितं । गाममण्डलं'व परिनेसि चित्त मं ।
ननु संयोजनबन्धनच्छिदं । संसेवसे कारुणिकं महामुनिं ॥ ५३ ॥
- ११४७ मिगो यथा सेरि सुचित्तकानने । रम्मं गिरिं पाविसि अच्चमालिनं
(v. 1. पावुसअच्चमालिनिं) ।
अनाकुले तत्थ नगे रमिस्ससि । असंसयं चित्त पराभविस्ससि ॥ ५४ ॥
- ११४८ ये तुग्ग छन्देन वसेन वत्तिनो । नरा च नारी च अनुभोन्ति यं सुखं ।
अविद्दसू मारवसानुवत्तिनो । भवाभिनन्दी तव चित्त सेवका'
(v. 1. सावका') ति" ॥ ५५ ॥

उद्दानं

पञ्जासमिह निपातमिह एको तालपुटो सुचि ।
गाथायो तत्थ पञ्जास पुन पञ्च च उत्तरी'ति ।

पञ्जासनिपातो समत्तो*

* In sequence there should have been 51-59 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 60th !

साट्टिक-निपातो

[३५]

२६३ महामोग्गल्लानो थेरो (१)

११४९. " आरञ्जका पिण्डपातिका उञ्छापत्तागते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं अज्झत्तं सुसमाहिता ॥ १ ॥
११५०. आरञ्जका पिण्डपातिका उञ्छापत्तागते रता ।
धुनाम मच्चुनो सेनं नळागारं'व कुञ्जरो ॥ २ ॥
११५१. रुक्खमूलिका साततिका उञ्छापत्तागते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं अज्झत्तं सुसमाहिता ॥ ३ ॥
११५२. रुक्खमूलिका साततिका उञ्छापत्तागते रता ।
धुनाम मच्चुनो सेनं नळागारं'व कुञ्जरो ॥ ४ ॥
११५३. अट्टिकं कलकुटिके मंसन्हारुप्पसिञ्चिते ।
धिरत्थु पूरे दुग्गन्धे परगत्ते ममायसे ॥ ५ ॥
११५४. गूथभस्ते तच्चोनद्धे उरगण्ड-पिसाचिनि ।
नव सोतानि ते काये यानि सन्दन्ति सञ्चदा ॥ ६ ॥
११५५. तव सरीरं नव मोतं दुग्गन्धं करिपरिवन्धं ।
भिक्षु परिवज्जयते तं मीळ्हं'व यथा सुचिकामो ॥ ७ ॥
११५६. एवञ्चे तं जनो जज्जा यथा जानामि तं हं ।
आरका परिवज्जेय्य गूथट्ठानं'व पावुसे ॥ ८ ॥
११५७. एवमे'तं महावीर यथा समण भाससि ।
एत्थ चे'के विसीदन्ति पङ्कम्हि'व जरग्गवो ॥ ९ ॥

- ११५८ आकासमिह हलिद्वाय यो मज्जेथ रजेतवे ।
अज्जेन वा'पि रज्जेन विद्यातुदयमे'व तं ॥ १० ॥
- ११५९ तदाकाससमं चित्तं अज्झत्तं सुममाहितं ।
मा पापचित्ते आहरि अग्गिक्खन्धं'व पक्खिमा ॥ ११ ॥
- ११६० पस्स चित्तकतं बिम्बं अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्कणं यस्स न'त्थि धुवं ठिति ॥ १२ ॥
- ११६१ तदा'सि यं भिसनकं तदा'सि लोमहंसनं ।
अनेका'कारसप्पन्ने सारिपुत्तमिह निब्बुते ॥ १३ ॥
- ११६२ अनिच्चा वत सङ्खारा उप्पादवयधम्मिनो ।
उप्पज्जित्वा निरुज्झन्ति तेसं वूपसमो सुखो ॥ १४ ॥
- ११६३ सुखुमं पटिविज्झन्ति वालग्गमुसुना यथा ।
ये पञ्च खन्धे पस्सन्ति परतो नो च अत्ततो ॥ १५ ॥
- ११६४ ये च पस्सन्ति सङ्खारे परतो नो च अत्ततो ।
पञ्चव्याधिंसु निपुण वालग्गमुसुना यथा ॥ १६ ॥
- ११६५ सत्तिया विय ओमट्ठो डग्गहमाने' व मत्थके ।
कामरागपहानाय सतो भिक्खु परिब्बजे'ति ॥ १७ ॥
- ११६६ सत्तिया विय ओमट्ठो डग्गहमाने'व मत्थके ।
भवरागपहानाय सतो भिक्खु परिब्बजे'ति ॥ १८ ॥
- ११६७ चोदितो भावितत्तेन सरीरन्तिमधारिना ।
मिगारमातुपासादं पादङ्गुत्तेन कम्पयिं ॥ १९ ॥
- ११६८ न'यिदं सिथिलमा'रब्भ न'यिदं अप्पेन थामसा ।
निब्बाणम'धिगन्तब्बं सब्बगन्थपमोचनं ॥ २० ॥
- ११६९ अहञ्च (v. l. अयञ्च) दहरो भिक्खु अयमु'त्तमपोरिसो ।
धारेति अन्तिमं देहं जेत्वा मारं सवाहनं ॥ २१ ॥
- ११७० विवरम'नुपतन्ति विज्जुता । वेभारस्स च पण्डवस्स च ।
नगविवरगतो च ज्ञायति । पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो ॥ २२ ॥
- ११७१ उपसन्तो उपरतो पन्तसेनासनो मुनि ।
दायादो बुद्धसेट्ठस्स, ब्रम्हुना अभिवन्दितो ॥ २३ ॥

- ११७२ उपसन्तं उपरतं पन्तसेनासनं मुनिं ।
दायादं बुद्धसेट्टस्स वन्द ब्राम्हण कस्सपं ॥ २४ ॥
- ११७३ यो च जातिसतं गच्छे सत्त्वा ब्राम्हणजातियो ।
सोत्थियो वेदसम्पन्नो मनुस्सेसु पुनप्पुनं ॥ २५ ॥
- ११७४ अज्झायको पि चे अस्स, तिण्णं वेदान पारगू ।
एतस्स वन्दनाये'कं कलं ना'ग्यति सोळ्ळसिं ॥ २६ ॥
- ११७५ यो सो अट्ट विमोक्खानि पुरे भत्तं अपस्सयि ।
अनुलोमं पटिलोमं ततो पिण्डाय गच्छति ॥ २७ ॥
- ११७६ तादिसं भिक्खुं आहरि, मा'त्तानं खणि ब्राम्हण ।
अभिप्पसादेहि मनं अरहन्तम्हि तादिने ।
खिण्णं पञ्जलिको वन्द, मा ते विजटि मत्थकं ॥ २८ ॥
- ११७७ न सो पस्सति सद्धम्मं संसारेन पुरक्खतो ।
अचङ्कमं (v. l. अज्झगमं) जिम्हपथं कुमग्गम'नुधावति ॥ २९ ॥
- ११७८ किमी'व मीळ्हसल्लित्तो सङ्गारे अधिमुच्छित्तो ।
पगाळ्हो लाभसङ्कारे तुच्छो गच्छति पोढिल्लो ॥ ३० ॥
- ११७९ इमञ्च पस्स आयन्तं सारिपुत्तं सुदस्सनं ।
विमुत्तं उभतोभागे अज्झत्तं सुसमाहितं ॥ ३१ ॥
- ११८० विसल्लं खीणसंयोगं तेविज्जं मच्चुहायिनं ।
दक्खिण्येयं मनुस्सानं पुञ्जखेत्तं अनुत्तरं ॥ ३२ ॥
- ११८१ एते सम्बहुला देवा इद्धिमन्तो यसस्सिनो ।
दस देवसहस्सानि सत्त्वे ब्रम्हपुरोहिता ॥
मोग्गाल्लानं नमस्सन्ता तिट्ठन्ति पञ्जलीकता ॥ ३३ ॥
- ११८२ नमो ते पुरिसाजज्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते आसवा खीणा, दक्खिण्येयो'सि मारिस ॥ ३४ ॥
- ११८३ पूजितो नरदेवेन उण्णन्नो मरणाभिभू ।
पुण्डरीकं'व तोयेन सङ्गारे नो'पलिम्यति ॥ ३५ ॥
- ११८४ यस्स मुहुत्ते सहस्सधा लोको । संविदितो स ब्रम्हकप्पो ।
वसी इद्धिगुणे चुत्तूपाते । काले पस्सति देवता स भिक्खु* ॥ ३६ ॥

* In Burmese text this verse is given as quoted on Page 104 in the foot-note.
—Editor.

- ११८५ सारिपुत्तो'व पञ्चाय सीलेन उपसमेन च ।
यो पि पारङ्गतो भिक्खु एतावपरमो सिया ॥ ३७ ॥
- ११८६ कोटिसतसहस्सस्स अत्तभावं खणेन निम्मिने ।
अहं विकुब्बनासु कुसलो वसी भूतो'म्हि इद्धिया ॥ ३८ ॥
- ११८७ समाधिविज्जावसीपारमीगतो । मोग्गल्लानगोत्तो असितस्स
सासने ।
धीरो समुच्छिन्दि समाहितिन्द्रियो । नागो यथा पूतिलतं'व बन्धनं
॥ ३९ ॥
- ११८८ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता ॥ ४० ॥
- ११८९ यस्स च'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा अनगारियं ।
सो मे अत्थो अनुपत्तो सब्बसंयोजनक्खयो ॥ ४१ ॥
- ११९० कीदिसो (v. 1. किं दिसो) निरयो आसि यत्थ दुस्सी अपच्चथ ।
विधुरं सावकमा'सज्ज ककुसन्धश्च ब्राम्हणं ? ॥ ४२ ॥
- ११९१ सतं आसि अयोसङ्गु सब्बे पच्चत्तवेदना ।
ईदिसो निरयो आसि, यत्थ दुस्सी अपच्चथ ।
विधुरं सावकमा'सज्ज ककुसन्धश्च ब्राम्हणं ॥ ४३ ॥
- ११९२ यो एतम'भिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमा'सज्ज कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥ ४४ ॥
- ११९३ मज्झे सागरस्मि तिट्ठन्ति विमाना कप्पट्टायिनो ।
वेळुरियवण्णा रुचिरा अच्चिमन्तो पभस्सरा ।
अच्छरा तत्थ नच्चन्ति पुथु नानत्तवण्णियो ॥ ४५ ॥
- ११९४ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमा'सज्ज कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥ ४६ ॥
- ११९५ यो वे बुद्धेन चोदितो भिक्खुसङ्घस्स पेक्खतो ।
मिगारमातु पासादं पादङ्गुठेन कम्पयि ॥ ४७ ॥
- ११९६ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमा'सज्ज कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥ ४८ ॥

- ११९७ यो वेजयन्तपासादं पादङ्गुष्ठेन कम्पयि ।
इद्धिबलेनु'पत्थद्धो संवेजेसि च देवता ॥ ४९ ॥
- ११९८ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छसि ॥ ५० ॥
- ११९९ यो वेजयन्तपासादे सक्कं सो परिपुच्छति ।
अपि आवुसो जानासि तण्हक्खयविमुत्तियो ।
तस्स सक्को वियाकासि पण्हं पुट्ठो यथातथं ॥ ५१ ॥
- १२०० यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छसि ॥ ५२ ॥
- १२०१ यो ब्रम्हानं परिपुच्छति सुधम्मायं अभितोममं (v. l. टितोसमं) ।
अज्जा'पि ते आवुसो सा दिट्ठि या ते दिट्ठि पुरे अट्ठु ! ।
पस्ससि वीतिवत्तन्तं ब्रम्हलोके पभस्सरं ? ॥ ५३ ॥
- १२०२ तस्स ब्रम्हा वियाकासि पण्हं पुट्ठो यथातथं ।
न मे मारिस सा दिट्ठि या मे दिट्ठि पुरे अट्ठु ॥ ५४ ॥
- १२०३ पस्सामि वीतिवत्तन्तं ब्रम्हलोके पभस्सरं ।
सो'हमज्ज कथं वज्जं, अहं निच्चो'म्हि सस्सतो ॥ ५५ ॥
- १२०४ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छसि ॥ ५६ ॥
- १२०५ यो महानेरुनो कूटं विमोक्खेन अपस्सयि ।
वनं पुब्ब-विदेहानं ये च भूमिसया नरा ॥ ५७ ॥
- १२०६ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छति ॥ ५८ ॥
- १२०७ न वे अग्गि चेतयति 'अहं बालं दहामि'ति ।
बालो च जलितम'ग्गि आसज्ज न पडय्हति ॥ ५९ ॥
- १२०८ एवमे'व तुवं मार आसज्ज नं तथागतं ।
सयं दहिस्सं अत्तानं बालो अग्गि'व सम्फुसं ॥ ६० ॥
- १२०९ अपुज्जं पसवी मारो आसज्ज नं तथागतं ।
किं नु मज्जसि पापिम, न मे पापं विपच्चति ॥ ६१ ॥

- १२१० करतो ते मिग्यते पापं चिररत्ताय अन्तक ।
मार निब्बिन्द बुद्धम्हा, आसं मा कासि भिक्खुसु” ॥ ६२ ॥
- १२११ इति मारं अतज्जेसि भिक्खु भेसकळावने ।
ततो सो दुम्मनो यक्खो तत्थे’व अन्तरधायती’ति” ॥ ६३ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा महामोग्गल्लानो थेरो गाथायो अभासित्था’ति ।

उद्दानं (भवति)

सट्ठिकम्हि निपातम्हि मोग्गल्लानो महिद्धिको ।
एको’व थेरो गाथायो अट्ठसट्ठि (?) भवन्ति ता’ति* ।

सट्ठिको निपातो

* According to the numbering we have followed, the number of verses in this Nipāta comes up to 63 and not 68 as mentioned in the Uddāna.
—Editor.

महा-निपातो*

[३६]

२६४ वङ्गीस-थेरो (१)

- १२१२ “ निक्खन्तं वत मं सन्तं अगारस्मा अनगारियं ।
वितक्का उपधावन्ति पगग्ग्मा कण्हतो इमे ॥ १ ॥
- १२१३ उग्गपुत्ता महिस्सासा सिक्खिता दब्बह-धम्मिनो ।
समन्ता परिकिरेय्युं सहस्सं अपलायिनं ॥ २ ॥
- १२१४ सचे पि एत्तका भिय्यो आगमिस्सन्ति इत्थियो ।
ने'व मं व्याधयिस्सन्ति धम्मेस्व'म्हि पतिट्ठितो ॥ ३ ॥
- १२१५ सकिं हि मे सुतं एतं बुद्धस्सा'दिच्चवन्धुनो ।
निब्बाणगमनं मग्गं तत्थ मे निरतो मनो ॥ ४ ॥
- १२१६ एवमे'वं विहरन्तं पापिम उपगच्छसि ।
तथा मच्चु करिस्सामि न मे मग्गं उदिक्खसि ॥ ५ ॥
- १२१७ अरतिं रतिञ्च पहाय । सब्बसो गेहसितञ्च वितक्कं ।
वनथं न करेय्य कुहिञ्चि । निब्बनथा अवनथो स हि भिक्खु ॥ ६ ॥
- १२१८ यमि'ध पथविञ्च विहासं । रूपगतं जगतो गधं किञ्चि ।
परिजिय्यति सब्बम'निच्चं । एवं समेच्च चरन्ति मुत्तन्ता ॥ ७ ॥
- १२१९ उपधीसु जना गधितासे । दिट्ठसुते पटिघे च मुते च ।
एत्थ विनोदय छन्दम'नेजो । यो हे'त्थ न लिम्पति मुनि तमा'हु

॥ ८ ॥

* In the Commentary of the Thera-gāthā this Nipāta is designated as the Sattati-Nipāta and not the Mahā-Nipāta.

- १२२० अट्टसट्ठिसिता सवितक्का । पुथुज्जनताय अधम्मनिविट्ठा ।
न च वग्गगतस्स कुहिञ्चि । नो पन पदुल्लागाही स भिक्खु ॥ ९ ॥
- १२२१ दब्बो चिररत्तं समाहितो । अकुहको निपको अपिहालु ।
सन्तं पदम'ज्झगमा मुनि । पटिच्च परिनिब्बुतो कङ्कति कालं ॥ १० ॥
- १२२२ मानं पजहस्सु गोतम । मानपथञ्च जहस्सु असेसं ।
मानपथम्हि समुच्छित्तो । विप्पटिसारी हुत्वा चिररत्तं ॥ ११ ॥
- १२२३ मक्खेन मक्खिता पजा । मानहता निरयं पतन्ति ।
सोचन्ति जना चिररत्तं । मानहता निरयं उपपन्ना ॥ १२ ॥
- १२२४ न हि सोचति भिक्खु कदाचि । मग्गजिनो सम्मा पटिपन्नो ।
कित्तिञ्च सुखञ्चा'नुभोति । धम्मदसो'ति तमा'हु तथत्तं ॥ १३ ॥
- १२२५ तस्मा अखिलो इध पधानवा (v. l. इध अमानवा) । नीवरणानि
पहाय विमुद्धो ।
मानञ्च पहाय असेसं । विज्जाय'न्तकरो समितावी ॥ १४ ॥
- १२२६ कामरागेन डग्गामि चित्तं मे परिडग्गहति ।
साधु निब्बापनं ब्रूहि अनुकम्पाय गोतम" ॥ १५ ॥
- १२२७ "सज्जाय विपरियेसा चित्तं ते परिडग्गहति ।
निमित्तं परिवज्जेहि सुभं रागूपसंहितं ॥ १६ ॥
- १२२८ असुभाय चित्तं भावेहि एकगं सुसमाहितं ।
सति कायगतात्यु'त्थु निब्बिदा बहुलो भव ॥ १७ ॥
- १२२९ अनिमित्तञ्च भावेहि मानानुसयमु'ज्जह ।
ततो मानाभिसमया उपसन्तो चरिस्ससि ॥ १८ ॥
- १२३० तमे'व वाचं भासेय्य याय'त्तानं न तापये ।
परे च न विहिंसेय्य सा वे वाचा सुभासिता ॥ १९ ॥
- १२३१ पियवाचमे'व भासेय्य या वाचा पटिनन्दिता ।
यमना'दाय पापानि परेसं भासते पियं ॥ २० ॥
- १२३२ सच्चं वे अमता वाचा एस धम्मो सनन्तनो ।
सच्चे अत्थे च धम्मे च आहु सन्तो पतिट्ठिता ॥ २१ ॥
- १२३३ यं बुद्धो भासती वाचं खेमं निब्बाणपत्तिया ।
दुक्खस्स'न्तकिरियाय स वे वाचानं उत्तमा" ॥ २२ ॥

- १२३४ गम्भीरपञ्चो मेधावी मग्गामग्गस्स कोविदो ।
सारिपुत्तो महापञ्चो धमं देसेति भिक्खुनं ॥ २३ ॥
- १२३५ सहित्तेन पि देसेति वित्थारेन पि भासति ।
मालिकाये'व निग्घोसो पटिभानं उदिय्यति ॥ २४ ॥
- १२३६ तस्स तं देसयन्तस्स सुणन्ता मधुरं गिरं ।
सरेन रजनीयेन सवनीयेन वग्गुना ।
उदग्गचित्ता मुदिता सोतं ओधेन्ति भिक्खवो ॥ २५ ॥
- १२३७ अज्ज पन्नरमे विसुद्धिया । भिक्खु पच्चसता समागता ।
संयोजनबन्धनच्छिदा । अनीथा खीणपुनब्भवाइसी ॥ २६ ॥
- १२३८ चक्कवत्ती यथा राजा अमच्चपरिवारितो ।
समन्ता अनुपरियेति सागरन्तं महिमि'मं ॥ २७ ॥
- १२३९ एवं विजितसङ्गामं सत्थवाहम'नुत्तरं ।
सावका पयिरुपासन्ति तेविज्जा मच्चुहायिनो ॥ २८ ॥
- १२४० मब्बे भगवतो पुत्ता, पलापो (v. 1. पलासो) एत्थ न विज्जति ।
तण्हासल्लस्स हन्तारं वन्दे आदिच्चबन्धुनं ॥ २९ ॥
- १२४१ परोसहस्सं भिक्खूनां सुगतं पयिरुपासति ।
देसेन्तं विरजं धम्मं निब्बाणम'कुतोभयं ॥ ३० ॥
- १२४२ सुणन्ति धम्मं विपुलं सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
सोभति वत सम्बुद्धो भिक्खुसङ्घपुरक्खतो ॥ ३१ ॥
- १२४३ नागनामो'सि भगवा इसीनं इसिसत्तमो ।
महामेघो'व हुत्वान सावके अभिवस्ससि ॥ ३२ ॥
- १२४४ दिवाविहारा निक्खम्म सत्थुदस्मनकम्पता
सावको ते महावीर पादे वन्दति वड्ढि'सो ॥ ३३ ॥
- १२४५ उम्मग्गपथं मारस्सा'भिभुज्य । चरति पग्गिज्ज खिलानि ।
तं पस्सथ बन्धनपमुञ्चकरं । असितं'व भागसो पविभज्ज ॥ ३४ ॥
- १२४६ ओघस्स हि नित्थरणत्थं । अनेकविहितं मग्गम'क्खासि ।
तस्मिच्च अमते अक्खाते । धम्मदसा ठिता असंहीरा ॥ ३५ ॥

- १२४७ पज्जोतकरो अतिविज्झ । सब्बठितीनं अतिकममद् ।
जत्वा च सच्छिक्त्वा च । अगं सो देसयि दसद्धानं ॥ ३६ ॥
- १२४८ एवं सुदेसिते धम्ममे । को पमादो विजानतं धम्मं ।
तस्मा हि तस्स भगवतो सासने । अप्पमत्तो सदा नमस्सम'नुसिक्खे
॥ ३७ ॥
- १२४९ बुद्धा'नुबुद्धो यो थेरो कोण्डञ्जो तिब्बानिक्खमो ।
लाभी सुखविहारानं विवेकानम'भिण्हसो ॥ ३८ ॥
- १२५० यं सावकेन पत्तब्बं सत्थुसासनकारिना ।
सब्बस्स तं अनुप्पत्तं अप्पमत्तस्स सिक्खतो ॥ ३९ ॥
- १२५१ महानुभावो तेविज्जो चेतोपरियायकोविदो ।
कोण्डञ्जो बुद्धदायादो पादे वन्दति सत्थुनो ॥ ४० ॥
- १२५२ नागस्स पस्से आसीनं मुनिं दुक्खस्स पारगुं ।
सावका परियुपासन्ति ते विज्जा मच्चुहायिनो ॥ ४१ ॥
- १२५३ चेतसा अनुपरियेति मोग्गल्लानो महिद्धिको ।
चित्तं ने'सं समन्वेसं विप्पमुत्तं निरूपधिं ॥ ४२ ॥
- १२५४ एवं सब्बङ्गसम्पन्नं मुनिं दुक्खस्स पारगुं ।
अनेकाकारसम्पन्नं पयिरुपासन्ति गोतमं ॥ ४३ ॥
- १२५५ चन्दो यथा विगतवलाहके नभे । विरोचति वीतमलो'व भानुमा ।
एवं पि अङ्गीरस्स त्वं महामुनि । अतिरोचसि यससा सब्बलोकं ॥ ४४ ॥
- १२५६ कावेय्यमत्ता विचरिम्ह पुब्बे गामा गामं पुरापुरं ।
अथ अद्दसामि सम्बुद्धं सब्बधम्मान पारगुं ॥ ४५ ॥
- १२५७ सो मे धम्मम'देसेसि मुनि दुक्खस्स पारगू ।
धम्मं सुत्वा पसीदिम्ह सद्धा नो उदपज्जथ ॥ ४६ ॥
- १२५८ तस्सा'हं वचनं सुत्वा खन्धे आयतनानि च ।
धातुयो च विदित्वान पब्बजिं अनगारियं ॥ ४७ ॥
- १२५९ बहूनं वत अत्थाय उप्पज्जन्ति तथागता ।
इत्थीनं पुरिसानञ्च ये ते सासनकारका ॥ ४८ ॥

- १२६० तेसं खो वत अत्थाय बोधिम'ज्झगमा मुनि ।
भिक्षुनं भिक्षुणीनञ्च ये नियामगतं दमा ॥ ४९ ॥
- १२६१ मुदेसिता चक्खुमता बुद्धेना'दिच्चवन्धुना ।
चत्तारि अरियसच्चानि अनुकम्पाय पाणिनं ॥ ५० ॥
- १२६२ दुक्खं, दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्रमं, ।
अरियद्वङ्गिकं मगं दुक्खू'पसमगामिनं ॥ ५१ ॥
- १२६३ एवम'ते तथा वुत्ता दिट्ठा मे ते यथातथा ।
सदत्थो मे अनुपत्तो कतं बुद्धस्स सासनं ॥ ५२ ॥
- १२६४, स्वागतं वत मे आसि मम बुद्धस्स सन्तिके ।
संविभत्तेसु धम्मेषु यं सेट्ठं तदु'पागमिं ॥ ५३ ॥
- १२६५ अभिञ्जा पारमिप्पत्तो सोतधातुविसोद्धितो ।
तेविज्जो इद्धिप्पत्तो'म्हि चेतोपरियायकोविदो ॥ ५४ ॥
- १२६६ पुच्छामि सत्थारम'नोमपञ्चं । दिट्ठे'व धम्मे यो विचिकिच्छानं
छेत्वा ।
अग्गाळवे कालम'कानि भिक्खु । जातो यसस्सी अभिनिव्वुतत्तो
॥ ५५ ॥
- १२६७ निग्रोधकप्पो इति तस्स नामं । तथा कतं भगवा ब्राम्हणस्स ।
सो तं नमस्सम'चरि मुत्थ'पेखो (v. 1. सो'हं नमस्सं अचरिं
मुत्थपेखो) । आरद्धविरियो दग्धधम्मदस्सी ॥ ५६ ॥
- १२६८ तं सावकं सक्र मयं पि सव्वे । अञ्जातुमि'च्छाम समन्तचक्खु ।
समवट्ठिता नो सवनाय सोतं । तुवं नु सत्था त्वम'नुत्तरो'नि ॥ ५७ ॥
- १२६९ छिन्दे'व नो विचिकिच्छं ब्रूहि मे'तं । परिनिव्वुतं वेदय भूरिपञ्च ।
मज्झेव नो भास समन्तचक्खु । सक्को'व देवान सहस्सनेत्तो
॥ ५८ ॥
- १२७० ये केषि गन्धा इध मोहमग्गा । अञ्जाणपक्खा विचिकिच्छट्ठाना ।
तथागतं पत्वा न ते भवन्ति । चक्खुं हि एतं परमं नरानं ॥ ५९ ॥
- १२७१ नो चे हि जातु पुरिसो किलेसे । वातो यथा अब्भघनं विहने ।
तमो'व अस्स निव्वुतो सव्वलोको । जोतिमन्तो'पि न पभामेय्युं
॥ ६० ॥

- १२७२ धीरा च पज्जोतकरा भवन्ति । तं तं अहं धीर (v. 1. वीर) तथेव
मज्जे ।
विपस्सिनं (v. 1. विपस्सनं) जानमु'पागमिम्ह । परिसाय नो
आविकरोहि कप्पं (v. 1. कम्मं) ॥ ६१ ॥
- १२७३ खिण्णं गिरमे'रय वग्गु वग्गुं । हंसो'व पग्गग्गह सणिकं निकूजं ।
बिन्दुस्सरेन सुविकप्पितेन । सब्बे'व ते उज्जुगता सुणोम ॥ ६२ ॥
- १२७४ पहीनजातिं मरणं असेसं । निग्गग्गह धोनं वदेस्सामि (v. 1. पटि-
वेदियामि) धम्मं ।
न कामकारो हि पुथुज्जनानं । सङ्खेय्यकारो'व तथागतानं ॥ ६३ ॥
- १२७५ सम्पन्नवेय्याकरणं तवेदं । समुज्जपज्जस्स समुग्गहीतं ।
अयमज्जलि पच्छिमो सुप्पणामितो । मा मोहयि जानम'नोमपज्ज
॥ ६४ ॥
- १२७६ परोवरं अरियधम्मं विदित्वा । मा मोहयि जानम'नोमविरिय ।
वारिं यथा धम्मनिधम्मतत्तो । वाचाभिकङ्खामि सुतं पवस्स ॥ ६५ ॥
- १२७७ यद'त्थिय ब्रम्हचरियम'चारि । कप्पायनो कच्चि'स्स तं अमोघं ।
निब्बायि सो आदु सउपादिसेसो । यथा विमुत्तो अहु तं
सुणोम ॥ ६६ ॥
- १२७८ अच्छेच्छि तण्हमि'ध नामरूपे (इति भगवा) । तण्हाय सोतं
दीघरत्तानुसयितं ।
अतारि जातिमरणं असेसं । इच्च' ब्रवी भगवा पञ्चसेट्ठो ॥ ६७ ॥
- १२७९ एस सुत्वा पसीदामि वचो तै इसिसत्तम ।
अमोघं किर मे पुट्ठं न मं वञ्चेसि ब्राम्हणो ॥ ६८ ॥
- १२८० यथावादी तथाकारी अहू बुद्धस्स सावको ।
अच्छेच्छि मच्चुनो जालं ततं (v. 1. अतं) मायाविनो दळ्हं
॥ ६९ ॥
- १२८१ अद्दस भगवा आदिं उपादानस्स कप्पियो ।
अच्चगा (v. 1. अज्झगा) वत कप्पायनो मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ॥ ७० ॥

१२८२ तं देवदेवं वन्दामि पुनं ते द्विपदुत्तम ।
 अनुजातं महावीरं नागं नागस्स ओरसं'ति ॥ ७१ ॥
 इत्थं सुदं आयस्मा वङ्गीसो थेरो गाथायो अभासित्था'ति" ।

महानिपातो निट्ठितो

सत्ततिम्हि निपातम्हि वङ्गीसो पटिभाणवा ।
 एको'व थेरो, न'त्थि अज्जो, गाथायो एकसत्तति ।
 सहस्सं होन्ति ता गाथा तीणि सट्ठिसत्तानि च,* ।
 थेरा च द्वे सता सट्ठि चत्तारो च पक्कासिता ।
 सीहनादं नदित्वान बुद्धपुत्ता अनासवा ।
 खेमन्तं पापुणित्वान अग्गिक्खन्धा'व निव्वुता'ति" ।

निट्ठिता थेरगाथायो.

* As for the *disparity* in the number of verses arrived at in *This Edition* and the number of verses, mentioned in *The Uddāna*, Vide : *Preface*.
 — Editor.

INDEX OF THERAS,

with Their Serial Number and the number of
verses uttered by them.

[Compiled by Messrs. GANGJI V. Shah and B. G. GOKHALE]

अ

अङ्गणिक-भारद्वाज	...	...	[१७०]	२२२-२२४
अङ्गुलिमाल	...	...	[२५५]	८६९-८९४
अज्जुन	...	...	[८८]	९१
अञ्जनावनिय	...	...	[५५]	५८
अजित	...	...	[२०]	२३
अजिन	...	...	[१२५]	१३२-१३३
अञ्जाकोण्डञ्ज	...	...	[२४६]	६७६-६९१
अधिमुत्त	...	...	[११४]	११७
अधिमुत्त	...	...	[२४८]	७०८-७२८
अनुल्ल	...	...	[२५६]	८९५-९२२
अनूपम	...	...	[१६७]	२१६-२१७
अभय	...	...	[२६]	२९
अभय	...	...	[९८]	१०१
अभिभूत	...	...	[१८२]	२५८-२६०

आ

आतुम	...	...	[७२]	७५
आनन्द	...	...	[२६०]	१०२१-१०५३

इ

इसिदत्त	...	...	[१२०]	१२३
इसिदिन्न	...	...	[१५४]	१९०-१९१

उ

उक्खेपकतवच्छ	...	...	[६५]	६८
उग	...	...	[८०]	८३
उज्जय	...	...	[४७]	५०
उत्तर	...	...	[१२१]	१२४-१२५
उत्तर	...	...	[१४१]	१६४-१६५
उत्तरपाल	...	...	[१८१]	२५५-२५७
उत्तिय	...	...	[३०]	३३
उत्तिय	...	...	[५४]	५७
उत्तिय	...	...	[९९]	१०२
उदायी	...	...	[२४७]	६९२-७०७
उपवान	...	...	[१५३]	१८८-१८९
उपसेनवज्जन्तपुत्त	...	...	[२३८]	५८०-५८९
उपालि	...	...	[१८०]	२५२-२५४
उरुवेळकस्सप	...	...	[२१०]	३७८-३८३
उसभ	...	...	[११०]	११३
उसभ	...	...	[१५९]	२००-२०१

ए

एकधम्मसवनीय	...	...	[६७]	७०
एकविहारिय	...	...	[२३४]	५४०-५४९
एकुदानीय (एकुदानिय)	...	...	[६८]	७१
एरक	...	...	[९३]	९६

क

कङ्गारेवत	...	...	[३]	६
कण्हदिन्न	...	...	[१५०]	१८२-१८३
कप्प	...	...	[२३७]	५७०-५७९
कप्पटकुर	...	...	[१६०]	२०२-२०३
कस्सप	...	...	[८२]	८५
कातियान	...	...	[२१६]	४१४-४१९

काळुदायी ...	...	...	[२३३]	५३०-५३९
किम्बिल (तिमिर) ...	...	...	[११८]	१२१
किम्बिल ...	...	...	[१३८]	१५८-१५९
कुटिविहारी ...	...	...	[५६]	५९
कुटिविहारी ...	...	...	[५७]	६०
कुण्डधान ...	...	...	[१५]	१८
कुमापुत्त ...	...	...	[३६]	३९
कुमापुत्तस्स थेरस्स सहायक	...	...	[३७]	४०
कुमारकस्सप ...	...	...	[१६१]	२०४-२०५
कुल ...	...	...	[२१३]	३९६-४०१
कुळ ...	...	...	[१९]	२२
कोसल्लविहारी ...	...	...	[५९]	६२
कोसिय ...	...	...	[२०९]	३७३-३७७

ख

खण्डसुमन ...	...	...	[९६]	९९
खदिरवनिय ...	...	...	[४२]	४५
खितक ...	...	...	[१०४]	१०७
खितक ...	...	...	[१५६]	१९४-१९५
खुज्जसोभित ...	...	...	[१७५]	२३७-२३९

ग

गङ्गातीरिय ...	...	...	[१२४]	१३०-१३१
गयाकस्सप ...	...	...	[२०४]	३४८-३५२
गवम्पति ...	...	...	[३८]	४१
गव्हरतीरिय ...	...	...	[३१]	३४
गिरिमानन्द ...	...	...	[२००]	३२८-३३२
गोतम ...	...	...	[१२९]	१४०-१४१
गोतम ...	...	...	[१८३]	२६१-२६३
गोतम ...	...	...	[२३९]	५९०-५९९

गोदत्त	...	...	[२४५]	६६२-६७५
गोधिक	...	...	[५१]	५४
गोसाल (गोपाल)	...	...	[२३]	२६

च

चक्खुपाल	...	...	[९५]	९८
चन्दन	...	...	[१९४]	३०२-३०५
चित्तक	...	...	[२२]	२५
चूळक	...	...	[१६६]	२१४-२१५
चूळपन्थक	...	...	[२३६]	५६०-५६९
चूळवच्छ	...	...	[११]	१४

छ

छन्न	...	...	[६९]	७२
------	-----	-----	--------	----

ज

जम्बुक	...	...	[१९०]	२८६-२८९
जम्बुगामिकपुत्त	...	...	[२८]	३१
जेन्त	...	...	[१११]	११४
जेन्त-पुरोहितपुत्त	...	...	[२१८]	४२६-४३१
जोतिदास	...	...	[१३२]	१४६-१४७

त

तालपुट	...	...	[२६२]	१०९४-११४८
तिस्स	...	...	[३९]	४२
तिस्स	...	...	[९७]	१००
तिस्स	...	...	[१३७]	१५६-१५७
तेकिच्छानि	...	...	[२११]	३८४-३८९
तेलकानि	...	...	[२५०]	७५०-७७१

द

दब्ब	...	...	[५]	८
------	-----	-----	-------	---

दासक	...	...	[१७]	२०
देवसभ	...	...	[८९]	९२
देवसभ	...	...	[१००]	१०३

ध

धनिय	...	...	[१७३]	२३१-२३३
धम्मपाल	...	...	[१६२]	२०६-२०७
धम्मसव	...	...	[१०७]	११०
धम्मसवपितु	...	...	[१०८]	१११
धम्मिक	...	...	[१९५]	३०६-३०९

न

नन्द	...	...	[१३९]	१६०-१६१
नन्दक	...	...	[१४७]	१७६-१७७
नन्दक	...	...	[१८९]	२८२-२८५
नन्दिय	...	...	[२५]	२८
नदीकस्सप	...	...	[२०३]	३४३-३४७
नागसमाल	...	...	[१८६]	२७०-२७३
नागित	...	...	[८६]	८९
न्हातकमुनि	...	...	[२२०]	४३८-४४३
निग्रोध	...	...	[२१]	२४
निसभ	...	...	[१५८]	१९८-१९९
नीत	...	...	[८४]	८७

प

पक्ख	...	...	[६३]	६६
पच्चय	...	...	[१७१]	२२५-२२७
परिपुण्णक	...	...	[९१]	९४
पविट्ठ	...	...	[८७]	९०
पस्सिक	...	...	[१७७]	२४३-२४५

पारापरिय (पारम्परिय)	...	...	[११६]	११९
पारापरिय ...	...	...	[२४९]	७२९-७४९
पारापरिय ...	...	...	[२५७]	९२३-९५१
पिण्डोलभारद्वाज	...	...	[१२२]	१२६-१२७
पियञ्जह ...	...	...	[७६]	७९
पिलिन्दवच्छ	...	...	[९]	१२
पुण्ण ...	...	...	[७०]	७३
पुण्णमन्तानिपुत्त	...	...	[४]	७
पुण्णमास ...	...	...	[१०]	१३
पुण्णमास ...	...	...	[१४६]	१७४-१७५
पोसिय ...	...	...	[३४]	३७

फ

फुस्स ...	...	...	[२५८]	९५२-९८३
-----------	-----	-----	---------	---------

व

बन्धुर (बन्धुन)	...	...	[१०३]	१०६
ब्रम्हदत्त ...	...	...	[२२१]	४४४-४४९
ब्रम्हालि ...	...	...	[१६३]	२०८-२०९
वाकुल ...	...	...	[१७२]	२२८-२३०
बेलट्टकानि (वेलट्टक)	...	...	[१०१]	१०४
बेलट्टसीस ...	...	...	[१६]	१९
भगु ...	...	...	[१८७]	२७४-२७७
भद् ...	...	...	[२२६]	४७६-४८२
भद्दिजि ...	...	...	[१४२]	१६६-१६७
भद्दिय-काळिगोधायपुत्त	...	...	[२५४]	८४५-८६८
भरत ...	...	...	[१४८]	१७८-१७९
भल्लिय ...	...	...	[७]	१०
भारद्वाज ...	...	...	[१४९]	१८०-१८१
भूत ...	...	...	[२३२]	५२१-५२९

म

मलितवम्भ	...	...	[१०५]	१०८
महाकचायन	...	...	[२२९]	४९७-५०४
महाकप्पिन	...	...	[२३५]	५५०-५५९
महाकस्सप...	...	...	[२६१]	१०५४-१०९३
महाकाल ...		...	[१३६]	१५४-१५५
महाकोट्टिक	...	...	[२]	५
महाचुन्द ...	...	...	[१३१]	१४४-१४५
महानाग ...	...	...	[२१२]	३९०-३९५
महानाम ...	...	...	[११५]	११८
महापन्थक ...	...	...	[२३१]	५१३-५२०
महामोग्गल्लान	...	...	[२६३]	११४९-१२११
महावच्छ ...	...	...	[१२]	१५
माणव ...	...	...	[७३]	७६
मातङ्गपुत्त ...	...	...	[१७४]	२३४-२३६
मालुङ्क्यपुत्त	...	...	[२१४]	४०२-४०७
मालुङ्क्यपुत्त	...	...	[२५२]	७९७-८२०
मिगजाल ...		...	[२१७]	४२०-४२५
मिगसिर ...	...	...	[१५१]	१८४-१८५
मुदित ...	...	...	[१९७]	३१४-३१७
मेधिय ...	...	...	[६६]	६९
मेण्डसिर ...	...	...	[७८]	८१
मेत्तजि ...	...	...	[९४]	९७
मेळजिन ...	...	...	[१२६]	१३४-१३५
मोघराज ...	...	...	[१६४]	२१०-२११

य

यस ...	...	...	[११७]	१२०
यसदत्त ...	...	...	[२०७]	३६३-३६७
यसोज ...	...	...	[१७८]	२४६-२४८

र

रक्खित	...	...	[७९]	८२
रट्टपाल	...	...	[२५१]	७७२-७९६
रमणीयकुटिक	...		[५८]	६१
रमणीयविहारी	...	...	[४५]	४८
राजदत्त	...		[१९८]	३१८-३२२
राध	...	...	[१२७]	१३६-१३७
रामणैय्यक	...	...	[४९]	५२
राहुल	...	...	[१९३]	२९८-३०१
रेवत	...	...	[२४४]	६४८-६६१

ल

लकुण्टक	...	...	[२२५]	४६९-४७५
लोमसकङ्गिय	...	...	[२७]	३०

व

वक्कलि	...	...	[२०५]	३५३-३५७
वङ्गीस	...	...	[२६४]	१२१२-१२८२
वच्छगोत्त	...	...	[११२]	११५
वच्छपाल	...	...	[७१]	७४
वज्जित	...	...	[१६८]	२१८-२१९
वज्जिपुत्त	...	...	[६२]	६५
वज्जिपुत्त	...	...	[११९]	१२२
वड्ड	...	...	[२०२]	३३८-३४२
वड्डमान	...	...	[४०]	४३
वनवच्छ	...	...	[१३]	१६
वनवच्छ	...	...	[११३]	११६
वनवच्छस्स थेरस्स सामणेर	...	...	[१४]	१७
वप्प	...	...	[६१]	६४
वल्लिय	...	...	[५३]	५६
वल्लिय	...	...	[१२३]	१२८-१२९
वल्लिय	...	...	[१४४]	१७०-१७१

वसभ	...	...	[१३०]	१४२-१४३
वारण	...	...	[१७६]	२४०-२४२
विजय	...	...	[९२]	९५
विजितसेन	...	...	[२०६]	३५८-३६२
विमल	...	...	[५०]	५३
विमल	...	...	[१८५]	२६७-२६९
विमलकोण्डञ्ज	...	...	[६४]	६७
विसासपञ्चालिपुत्त	...	...	[१६५]	२१२-२१३
वीतसोक	...	...	[१४५]	१७२-१७३
वीर	...	...	[८]	११

स

सङ्ग्रह	...	...	[२४०]	६००-६१०
सङ्गरनिखत	...	...	[१०९]	११२
सङ्गय	...	...	[४८]	५१
सन्धित	...	...	[१६९]	२२०-२२१
सप्पक	...	...	[१९६]	३१०-३१२
सप्पदास	...	...	[२१५]	४०८-४१३
सब्बकाम	...	...	[२२३]	४५६-४६१
सब्बमित्त	...	...	[१३५]	१५२-१५३
सभिय	...	...	[१८८]	२७८-२८१
समितिगुत्त	...	...	[८१]	८४
समिद्ध	...	...	[४६]	४९
सम्बुलकञ्चान	...	...	[१५५]	१९२-१९३
सम्भूत	...	...	[१९२]	२९४-२९७
सरभङ्ग	...	...	[२२८]	४९०-४९६
साटिमत्तिय	...	...	[१७९]	२४९-२५१
सानु	...	...	[४४]	४७
सामञ्जकानि	...	...	[३५]	३८
सामिदत्त	...	...	[९०]	९३

सारिपुत्त	...	...	[२५९]	९८४-१०२०
सिङ्गलपिता	...	...	[१८]	२१
सिवक	...	...	[१५२]	१८६-१८७
सिरिमण्डो	...	...	[२२२]	४५०-४५५
सिरिमा	...	...	[१४०]	१६२-१६३
सिरिमित्त	...	...	[२३०]	५०५-५१२
सिरिवड्डु	...	...	[४१]	४४
सीतवनिय	...	...	[६]	९
सीलवत्थेर	...	...	[२४१]	६११-६२२
सीवलि	...	...	[६०]	६३
सीह	...	...	[८३]	८६
सुगन्ध	...	...	[२४]	२७
सुनाग	...	...	[८५]	८८
सुनीत	...	...	[२४२]	६२३-६३४
सुन्दरसमुद्	...	...	[२२४]	४६२-४६८
सुप्पिय	...	...	[३२]	३५
सुबाहु	...	...	[५२]	५५
सुभूत	...	...	[१९९]	३२३-३२७
सुभूति	...	...	[१]	४
सुमङ्गल	...	...	[४३]	४६
सुमन	...	...	[२०१]	३३३-३३७
सुमन	...	...	[२१९]	४३२-४३७
सुयामन	...	...	[७४]	७७
सुराध	...	...	[१२८]	१३८-१३९
सुसारद	...	...	[७५]	७८
सुहेमन्त	...	...	[१०६]	१०९
सेतुच्छ	...	...	[१०२]	१०५
सेनक	...	...	[१९१]	२९०-२९३
सेल	...	...	[२५३]	८२१-८४४

सोणकुटिकण	...	...	[२०८]	३६८-३७२
सोणकोळिविस	...	...	[२४३]	६३५-६४७
सोणोपोटिरियपुन	...	...	[५५७]	१९६-१९७
सोपाक ...	...	...	[३३]	३६
सोपाक ...	...	...	[२२७]	४८३-४८९
सोभित ...	...	...	[१४३]	१६८-१६९
सोममित ...	...	...	[१३४]	१५०-१५१
ह				
हत्थारोहपुन	...	...	[७७]	८०
हारित ...	...	...	[२९]	३२
हारित ...	...	...	[१८४]	२६४-२६६
हेरञ्ज ...	...	...	[१३३]	१४८-१४९
